

...alebo dobre ale-
...On urobil
...Oni
...me-

Vyvolenie dvanástich
V tých dňoch vyšiel na vrch modliť
a modlitbách k Bohu strávil noc.
a zvolal k Bohu strávil ich aj
ch dvanástich a nazval ich aj
14 Šimona, ktorému dal aj
jeho brata Ondreja, Jakuba
a Bartolomeja, 15 Matúša
Jakubovho, 16 Júdu Jakubovho
ského, ktorý sa stal

Pranie
...zastal
...veľký zástup
...ľudu
...i z prí-
...pri-

...pláčete,
...ľudia ne-
...Syna a za-
...plesajte,
...nebi;
...lebo už
...kom.
21 Ale beda vám, boháčom, lebo
máte svoje potešenie!
22 Beda vám, ktorí ste teraz nasýtení,
lebo budete hladovať.
23 Beda vám, ktorí sa teraz smejete,
lebo budete plakať.
24 Beda vám, ktorí počívate, hovoria
prorokom, 25 Zehnajte
vás nenávidia, 26 Zehnajte
potupujú, 27 Kto
mu neod-
28 Každému
vezme niečo
29 Ako chcete,
aj vy čiňte im,
30 aby vás milujú,
31 hriešnici milujú,
32 Keď budete
čo to za

SLUŽBA SLOVA

4/2020

Obsah

Úvodné slovo

Zrkadlo pre kázeň, Mgr. Jozef Benka, PhD.

Kázňové prípravky na mesiac október

4. október 17. nedeľa po Svätej Trojici, ThDr. Branislav Dolinský 19
11. október 18. nedeľa po Svätej Trojici,
Mgr. Erika Valková-Krištáková, PhD. 21
18. október 19. nedeľa po Svätej Trojici, Mgr. Michal Zajden, PhD. 24
PodĎakovanie za úrody zeme, Mgr. Anna Debnárová 26
Pamiatka posvätenia chrámu, ThDr. Peter Švehla 27
25. október 20. nedeľa po Svätej Trojici, ThDr. Andrea Lukačovská 28
31. október Pamiatka reformácie Mgr. Lubomír Batka st. 29

Rozhovor

Prof. ThDr. Juraj Bándy

Moderné podobenstvo

Plavba s Kristom

Kázňové prípravky na mesiac november

1. november 21. nedeľa po Svätej Trojici, Prof. Mgr. František Ábel, PhD. 40
2. november Pamiatka zosnulých, Mgr. Štefan Kiss 48
8. november 22. nedeľa po Svätej Trojici, ThDr. Zuzana Poláková 50
15. november 23. nedeľa po Svätej Trojici, ThDr. Matej Oráč, PhD. 52
22. november 24. nedeľa po Svätej Trojici, Mgr. Samuel Sabol 56
29. november 1. adventná nedeľa, Mgr. Simona Devečková, PhD. 61

Z archívu

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič 64

Kázňové prípravky na mesiac december

6. december 2. adventná nedeľa, ThLic. Jana Pabáková, PhD. 69
13. december 3. adventná nedeľa, Mgr. Ondrej Majling 71
20. december 4. adventná nedeľa, Mgr. Daniel Beňuch 72
24. december Štedrý večer, Mgr. Michaela Ravasz Pogányová, PhD. 74
25. december 1. slávnosť vianočná, Mgr. Štefan Kiss 77
26. december 2. slávnosť vianočná, Mgr. Ivan Belanji 79
27. december Nedeľa po Vianociach, Mgr. Kristián Kostecký 83
31. december Záverka občianskeho roka, Mgr. Ján Velebír 85

Tip na knihu

Knihy Prof. ThDr. Juraja Bándyho 89

Slovo v médiách

Slovníkový portál Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV 90

Podporte Službu slova

Čaká na vás 92

Kliknite na podčiarknutý text
a dostanete sa priamo na príslušnú stranu.

Kliknutím na pätku (Služba Slova)
sa dostanete naspäť na Obsah.

Úvodné slovo

Milí čitatelia, bratia a sestry!

ponúkame vám štvrté číslo homiletického časopisu Služba slova. Je to posledné číslo v tomto roku a my budeme radi, ak nám dáte vedieť, ako sa vám tento ročník páčil. Snažili sme sa ho pripravovať trochu inak a keďže vieme, že nie každý farár potrebuje kázňovú prípravku, chceli sme aj pre tých, pre ktorých prípravky nie sú to najdôležitejšie, priniesť niečo zaujímavé a inšpiratívne. Veď vždy sa je čo učiť a hodnotná môže byť aj nová informácia o podujatí, knihe či webovej stránke. Ak ste v Službe slova tento rok našli niečo podnetné, sme radi.

Keďže Službu slova pripravujeme s určitými finančnými nákladmi, budeme radi, ak v prípade, že ste s ňou spokojní, o nej poviete bratom a sestrám vo vašom okolí a povzbudíte ich, aby si Službu slova tiež predplatili. Informáciu o tom, ako to urobiť, nájdete v závere časopisu.

V prvom čísle Služby slova 2020 sme slúbili, že spomedzi predplatiteľov vyžrebujeme jedného, ktorý od nás dostane zbierku suspirií „Vyslyš prosby naše...“ od ThDr. Zuzky Polákovej. Slub splníme a v budúcom čísle, ktoré už bude prvým v novom ročníku, sa dozvieme, či to nie ste práve Vy.

A čo vás v tomto čísle čaká?

Brat Mgr. Jozef Benka, PhD. pripravil článok o homiletickom zrkadle. Tak ako zrkadlo ukazuje naše nedostatky, ukazuje nedostatky aj homiletické zrkadlo, a síce nedostatky v kázňach. Článok prináša prehľad najčastejších chýb, ktorých sa na kazateľnici dopúšťame.

Keďže v septembri sa svojho životného jubilea dožil pán profesor Juraj Bándy, práve jeho sme požiadali o rozhovor. Nehovorili sme o exegéze ani o hebrejčine, ale o jeho vzťahu k homiletike, prednášaniam a kázaniu.

V archívnej rubrike si pripomenieme pána profesora Dušana Ondrejoviča, ktorý sa v tomto roku tiež dožil okrúhleho životného jubilea – 90 rokov.

Samozrejmosťou je tip na knihu či webovú stránku a nový podnet vám, veríme, prinesie aj rubrika Moderné podobenstvo.

Kiež vám Pán Boh dá mnoho inšpirácie, múdrosti i pokoja a rozvahy do vašej kazateľskej služby a to obzvlášť v čase adventu a Vianoc, do ktorého pomaly vstupujeme. Nevieme, aký bude, nevieme, čo nám pandémia koronavírusu prinesie, no Božie slovo má stále znieť. Kiež tak znie mocne i cez vás.

Božie požehnanie pri kazateľskej službe a požehnaný čas adventu i Vianoc vám v mene celej redakčnej rady zo srdca praje

Štefan Kiss

Zrkadlo pre kázeň

Do zrkadla sa zvykneme každodenne pozeráť preto, aby sme odstránili nedostatky v našom zovňajšku skôr, než by sa stali zdrojom našich nepríjemností v komunikácii s inými ľuďmi. Aj kázňou komunikujeme evanjelium iným tak, aby im bolo zdrojom sebapoznania, posilnenia vo viere, mocou na spasenie. Naše kázanie by nemalo pohoršovať takými nedostatkami, ktoré by sa dôkladnou prípravou a poznaním chýb dali včas odstrániť.

Aké sú časté nedostatky dnešných kázni? Odpovedať na túto otázku sa pokúsime priblížením názorov súčasných homiletikov a na základe vlastných skúseností. Zvlášť sa budeme opierať o skúsenosti, ktoré získal W. Engemann pri práci v homiletickom seminári s dnešnými študentmi ev. teológie a formuloval ich vo svojej homiletike. Hodnotu týchto Engemannových postrehov vyzdvihol Meyer-Blanck pri recenzii Engemannovej homiletiky v jej prvom vydaní z roku 2002: „Engemann začína svoju knihu homiletickým katalógom nerestí (hriechov), ktoré si všimol vo svojom homiletickom seminári a dokladá to materiálom z kázni začiatočníkov. Toto zrkadlo však môže poslúžiť aj rutinovanému kazateľovi. Už aj túto prvú časť knihy sa oplatí čítať ako homiletické „spovedné zrkadlo“ pre všetkých, ktorí kážu. „ (1) Engemannovo „spovedné zrkadlo“ pre kazateľov využila aj Tabita Landová v Čechách na porovnanie pri predstavení vyše štyristo rokov starého homiletického spisu bratského biskupa Jana Blahoslava „Vady kazateluv“ (Vitia concionatorum) z roku 1570-71 a konštatuje podobný metodický i obsahový prístup a tým aj aktuálnosť Blahoslavovho homiletického spisu. Obaja sa snažia podľa Landovej sklbiť biblické hľadisko s pastorálnym a rétorickým. (2)

Problémy možno všeobecne dnes vidieť v nedostatočnej práci s biblickým textom, v nedostatočnom zohľadnení a poznaní života dnešných poslucháčov i vo vzťahu k nim, v nerefektovaní vlastnej kazateľskej pozície, v predvídateľnosti, v štruktúrovaní kázne a v malej variabilnosti, v slabšej kreativite v oblasti jazyka a možnosti jeho mnohostranného využívania, vo vzťahu kázne k celku služieb Božích.

Biblický text je pre kázeň základom. Kázeň, ktorá svojim poslanstvom nesmeruje do textu, ale od neho šikovne alebo menej šikovne odbáča, nie je dobrá. Častou chybou zvlášť u začiatočníkov je nevyužitie textu v jeho špecifickosti, jedinečnosti. Nevyužitie toho, čo práve tento text prináša do pestrej mozaiky a bohatstva biblického poslanstva. Pri tematickej kázni sa to dá spoznať už podľa všeobecne formulovanej propozície. Tento nedostatok vzniká nedostatočným exegetovaním textu a meditovaním nad ním. Engemann vidí u študentov pri exegetickej príprave na kázeň dve krajnosti: exegézu bez ohniska a exegézu na kazateľnici. (3) Exegéza pri príprave kázne nie je totiž cieľom sama pre seba, ale slúži na to, aby sme „otvorili“ text a dovolili mu stať sa dverami, cez ktoré získame prístup ku skúsenostiam a presvedčeniam, ktoré určovali príbeh našej viery. Exegetická kompetencia sa nevyčerpáva teda

len v ovládaní niektorých metód pri objasňovaní textu, ale či ich dokážeme v záujme hlbšieho pochopenia textu využiť v kázni. Ak to nedokážeme, ide práve o exegézu bez ohniska. Exegéza na kazateľnici sa prekvapivo objaví vtedy, ak sa nevyriešia exegetické otázky pred vlastným vypracovaním kázne.

Poslucháči sú potom obširne konfrontovaní napr. s gnózou v Korinte či s otázkami vzniku textu a jeho autora bez toho, aby tieto vývody nejakým spôsobom prispeli k lepšiemu pochopeniu textu a jeho zámeru. Na kazateľnici nemá stáť exegeta, ktorý uvažuje o tom, ako sa má toto alebo iné slovo chápať. Zboru treba podľa Engemanna podať výsledok starostlivej exegetickej práce. Exegetické výsledky by sa mali podávať na kazateľnici len po tú mieru, po kolkú prispievajú k porozumeniu samotnej kázne. Veď napokon v kázni nejde o vtedajší text, ale o počúvanie Božieho slova dnes.

Pri príprave kázne však by sme nemali zabudnúť na to, že nekážeme text, ale kážeme Krista, Jeho evanjelium na základe biblického textu. V kázni zaznieva oslovujúce slovo vzkrieseného Krista cez nás prostredníctvom Písma. Biblický text a jeho jednotlivé pojmy nemôžeme používať ako magické zaklínadlo iba ich častým mechanickým citovaním bez hlbšej teologickej argumentácie. Táto chyba sa podľa Engemanna objavuje často vo formuláciách typu „text nám chce ukázať“, „text nám chce otvoriť oči“, „text nám chce dodať odvalu“, „text nám chce povedať“, „trikrát nás text priamo oslovuje“ a podobne, ktoré sa v niektorých kázňach niekoľkokrát objavia. (4) Nemôžeme z textu a jeho pojmov urobiť fetiš. Význam biblického textu a jeho pojmov musíme poslucháčom pretlmočiť tak, aby si ho sami dokázali zasadiť do svojho životného kontextu.

Engemann varuje aj pred takzvaným minimalizovaním posolstva textu a pragmatickou hermeneutikou. (5) Pod minimalizovaním posolstva textu rozumie neuvážené a nepozorné bagatelizovanie a podávanie malých epizód vzhľadom na to, čo nám je sprostredkované ako evanjelium, v čo je potrebné dúfať a čo očakávať. S minimalizovaním posolstva dochádza väčšinou aj k romantizujúcemu pohľadu na život, pri ktorom sa hovorí o nebezpečenstvách života i o „dobrej správe“ len akoby v určitých vymedzených neškodných hraniciach. Takmer sa neberie ohľad na to, že evanjelium prináša zmenu, volá k pokániu, umožňuje stať sa iným, prináša obnovu. Táto obsahová plochosť, ktorá nepostihla hĺbku textu, sa v štylizovaní prejavuje abstraktnosťou, všeobecnou frázovitosťou a nedostatočnou konkrétnosťou.

Ostatne povedaným sme sa dostali k centrálnemu bodu každej dobrej kázne, k zvestovaniu zákona a evanjelia. Tu je aj najviac chýb a nedostatkov.

Pri teologickom hodnotení kázni Engemann za častú chybu dnešných kázni považuje ich zákonníckosť. (6) Zdá sa, že kazateľom sa ľahšie zohľadňuje zákon, keď sprístupňujú životné perspektívy, ktoré vyplývajú z evanjelia. Ludské

konanie je zobrazované často ako podmienka a nie následok účinku evanjelia. Z takýchto kázni presvítá stará schéma spravodlivosti zo skutkov. Indíciou pre zákonníckosť v kázni sú aj kvázi inkvizičné otázky, ktoré poukazujú predovšetkým na nedostatky v správaní poslucháčov. Ide o problém nedostatočného zvládnutia rozlišovania zákona a evanjelia. Zvestovanie zákona má poslucháčom pomôcť vidieť vlastnú skutočnosť života dokonalejšie a mnohodomenzionálnejšie. Zvestovaním evanjelia sa poslucháčom má otvoriť nový pohľad na ich vlastný život. Takou kázňou si poslucháči môžu nanovo porozumieť, urobiť krok do slobody, uvedomiť si, aký veľký dar prijatím života od Boha dostali, načerpať z neho silu pre život v láske, uvidieť otvorenú budúcnosť, ktorá vyplynie z nádeje príchodu Božieho kráľovstva. V tejto súvislosti spomína Engemann ešte tri prejavy zákonníckosti: triviálny eticizmus, proklamáciu ľudskosti a moralizujúci pojem hriechu. Ak sa evanjelium zvestuje vágne, neurčité budú aj praktické dôsledky, ku ktorým chceme motivovať. Triviálnosť v orientácii na konanie pripravuje kázeň o vlastný zmysel a význam, ktorý by mala pre vo vzťahu k verejnosti kázeň mať, a teda ukazovať pozície a akcie, ktoré môžu a majú získať dôležité miesto v živote. Namiesto toho sa príliš často bežné pravdy v každodennej komunikácii zahalia do kresťanského slovníka (malý úsmev vyrieši všetky problémy, malé kroky, malé signály, malé pokusy). Takýto eticizmus ide ruka v ruke s Božími obrazmi typu: Boh nemá iné ruky a nohy len naše. Zákonníckosť kázni sa často spája s vágnym apelom na ľudskosť. Nežnosť sa však nemôže stať základnou orientáciou kresťanskej kázne. My neveríme v Boha len preto, aby sme svoje ľudské spolunažívanie stvárňovali priateľskejšie, ale naša viera je následok toho, že Boh s Kristom aj nás vytrhol zo smrti a skrze evanjelium život a neporušiteľnosť vyviedol na svetlo (2 Tim 1, 10). Odtiaľ plynú aj dôsledky pre takýto život. Pri probléme moralizujúceho pojmu hriechu sa namiesto o hriechu častejšie hovorí o ľudských nedostatkoch, pričom sa „Božia milosť“ a „zmilovanie“ obmedzujú na odstránenie takýchto nedostatkov. Ak sa existenciálny aspekt hriechu – v zmysle elementárneho narušenia vnímania a narušenia vzťahu človeka s Bohom – nevidí, aj evanjelium sa obmedzuje len na to, aby takpovediac len relativizovalo zaradenie chýb, zdôrazňuje Engemann.

Už Luther učil, že najvyšším umením v kresťanstve je správne rozlišovanie zákona a evanjelia. Tento Lutherov výrok je aj v dnešnej homiletickej diskusii považovaný za základný a orientujúci na schopnosť správne rozlišovať zákon a evanjelium - nepomiešať ich a ani ich neoddeľovať sa považuje za prejav najvyššieho kazateľského umenia. Zákonníckosti v kázni venoval svoju pozornosť intenzívne Manfred Josuttis. V šesťdesiatych rokoch minulého storočia ju konštatoval po preštudovaní vyše 900 kázni vo svojom pojednaní s názvom „Zákonníckosť v kázni v súčasnosti“. Jeho postrehy sú v homiletickej literatúre často citované a Meyer-Blanck ich podobne ako Engemannove postrehy

považuje za určitý druh principiálno-homiletického katalógu chýb. (7) Zákonníckosť Josuttis objavil aj v homiletických koncepciách v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. (8) V snahe prispôbiť sa myšlienkovému svetu dnešných poslucháčov sa podľa Josuttisa, žiaľ, často redukuje kreatívna moc evanjelia. Slovo života je vydávané napospas horizontu sveta smrti. Dá sa to dobre dokumentovať v dnešných kázňach, ktoré používajú naratívny spôsob priblíženia biblického textu, pri humanistickom prístupe, pri politickom prístupe i pri falošne interpretovanej teológii kríža. Pri naratívnych kázňach sa zákonníckosť prejavuje vo fixácii na každodennú realitu. Dominancii každodenného života sa dôveruje viac ako impulzu evanjelia. Pri humanistickom spôsobe ide o dôrazy vzkriesenia uprostred života. Ide o život, ktorý vníma vlastné pocity i pocity druhých a je otvorený voči iným. V mnohých kázňach vystupujú takéto ideálne obrazy, ktoré sú vytvorené v rámci humanistických terapeutických konceptov a ktoré napomáhajú dobrej komunikácii medzi ľuďmi. No nie je to samo osebe ešte zlé. Zákonníckou redukciou sa stávajú až vtedy, keď tieto vykladačské maximy sa stanú aj horizontom. A evanjelická teológia musí trvať na tom, aby sa život, ktorý prúdi zo Vzkrieseného, nevyčerpával len v schopnosti k humanistickej životnej praxi. Podozrenie na zákonníckosť vzbudzuje aj politická teológia. I keď často odokrýva biedy tohto sveta a tým do určitej miery plní funkciu zákona, kresťanské kázne sa nemôžu vyčerpávať len vnútrosvetským rozmerom emancipácie, či varovaním pred zničením tejto zeme. Aj teológia kríža môže podľa Josuttisa sklŕnuť do zákonníckosti, a to vtedy, keď sa dáva príliš určovať prejavmi utrpenia rôzneho druhu a potláča rozmer vzkriesenia. A aj v roku 2012 Josuttis napísal, že táto kritika v jeho očiach zachytáva problém aj dnešných kázní. (9) Podobne keď Hans Wolfgang Heidland, teologický profesor a evanjelický biskup, hodnotil svoju celoživotnú kázňovú tvorbu, napísal: „Za nedostatok možno považovať, že aktuálna tematika v nich často zatlačila text. Po druhé: moja osoba v kázňach je príliš v popredí. A po tretie – to je najväčšia chyba – nie raz som radostný zvuk evanjelia moralisticky sfaľšoval. Nedokázal som pri všetkom svojom homiletickom dôvtipe a názornosti v kázňach udržať odstup od bežnej sekularizujúcej a tým pádom aj moralizujúcej infekcie“. (10) Keď počúvame znalcov vážnej hudby hovoriť o tom, koľko energie a človeka formujúcej sily je ukrytých vo vrcholných dielach najväčších skladateľov, často sme zahanbení, že o moci, o zachraňujúcej dynamis evanjelia nedokážeme tak presvedčivo a s nadšením hovoriť. Akoby sme tejto sile nedostatočne dôverovali a radšej sa utiekame k zákonu a zákonníckosti. Istý profesor teológie spomína, že chodil 5 rokov do zboru, kde bol celkom obratný kazateľ. Keď však vychádzal z kostola, cítil sa vždy ako „zbitý pes“. A ešte jeden príklad. Na homiletickom cvičení kázal jeden náš poslucháč na základe tohoto textu: „Neboj sa, lebo ja som s tebou, nepozerať ustrašene vôkol seba, lebo ja som tvoj

Boh. Posilním ťa a pomôžem ti i podporím ťa svojou spásonosnou pravicom“ (Iz 41,10). Tak živo a presvedčivo vykreslil súčasné existenčné starosti ľudí a tak málo objavil a podal evanjelióvú hodnotu tohto textu, že celkový „efekt“ jeho kázania trefne pomenovala jedna poslucháčka slovami: „Po tejto kázni mi je veľmi smutno. Kde sa podelo to: Neboj sa, ja ti pomôžem – tá obrovská sila k činu? – mohli by sme sa spýtať? Veď evanjelium je moc Božia. Je v ňom oslobodzujúca sila, prináša radosť, povzbudzuje vieru, dáva odvahu, vlieva nádej, naplňa láskou, vedie k oslave.“

Pri zvestovaní zákona a evanjelia je veľkým nebezpečenstvom aj ich pomiešanie.

Boží zákon nás učí báť sa Boha, evanjelium nás učí ho milovať. Tieto rozličné úlohy patria k sebe a predsa je potrebné ich starostlivo rozlišovať. Zákon a evanjelium sa nesmie pomiešať. Takéto zmiešanie pokazí oboje, a tým aj samotné Božie slovo. Aký je potom dôsledok? Hriech sa bagatelizuje, podceňuje. Nevidí sa v ňom obrovská sila, ktorá vedie ku smrti, iba sa vypočítavajú niektoré prejavy hriechu, o ktorých sa hovorí tak, že je v schopnostiach človeka ich odstrániť. Vážnosť zákona, ktorý hriech človeka radikálne odsudzuje, sa znižuje, zmäkčuje. Poslucháč potom nenazrie do priepasti hriechu a nespozná svoju celkovú stratenosť pred Bohom, a tak ani nezatúži po evanjeliu. Evanjelium sa dá účinne zvestovať len tam, kde sa hriech nebagatelizuje. Kde sa zákon moralisticky nesploští. Pri pomiešaní zákona a evanjelia však nedochádza len ku splošteniu zákona ale i ku skráteniu evanjelia. V oboch prípadoch je človek ponechaný sám na seba. Pri skrátení evanjelia je Ježiš Kristus v kázni predstavený ako príklad, ktorý má človek nasledovať, a nie ako jeho Záchranca, Spasiteľ. Zvesť o Božích skutkoch ustupuje do pozadia, o to viac rastú požiadavky a očakávania na človeka. Zabúda sa na základný homiletický zákon, že nijaký imperatív obrátený na človeka by nemal zaznieť bez predchádzajúceho indikatívu o tom, čo Boh pre človeka už urobil.

Rovnako ako pomiešanie, i oddeľovanie zákona a evanjelia je pre kážeň nebezpečné. Čistá zvesť zákona nezískava, ale odpudzuje. Dôsledkom je bezvýhodiskovosť a rezignácia. Čistá zvesť evanjelia, kde už zákon nepočuť, vedie k zvestovaniu „lacnej milosti“, čo je ruinovaním každej dobrej kázne. Zvesť evanjelia len tam zostáva nepochopiteľným zázrakom, nad ktorým človek má vždy stáť v úžase, kde je zvestované v kontexte odsudzujúceho zákona. A na záver ešte Lutherova rada. Kedy treba zvestovať viac zákon a kedy viac evanjelium? Podľa Luthera záleží na rozličnosti časov. Správne rozlišovanie zákona a evanjelia Luther tiež považuje za dar Duchu Svätého, teda takisto aj o tento dar treba prosieť - aby kazateľ správne v podobe zákona a evanjelia slovo Božie podľa rozličnosti časov rozdeľoval, a tak sa mohla budovať cirkev Božia.

Aké poznanie poslucháčov možno predpokladať u kazateľa? Ako pozná ich životnú situáciu? Aký má k nim vzťah? To sú dôležité predpoklady, aby komunikácia evanjelia v kázni mohla nerušene prebiehať.

Keď Engemann uvažuje o tejto otázke, najskôr konštatuje problematiku odpojenia od životnej skutočnosti v kázni dnes. (11) Uvedomuje si spolu s D. Bonhoefferom, že hlavnou otázkou každého teologického uvažovania je otázka, kým je vlastne Kristus pre nás dnes. Rovnako je zároveň potrebné objasňovať, kto sme vo vzťahu ku Kristu my a ako môžeme vnímať, zažívať a dosvedčovať údelom a príbehmi nášho života príchod Božieho kráľovstva. Aby sme plnili kázňou aj túto úlohu, podľa Engemanna v porovnaní s exegézou a teologicko-systematickým uvažovaním, tejto otázke venujeme veľmi málo priestoru. Poslucháčov málo vnímame ako ľudí, ktorí žijú svoj každodenný život so svojimi radosťami a starosťami. Nepokladáme si často otázku o relevantnosti toho, čo kážeme, pre život súčasného poslucháča. Kážeme vzhľadom na text, lebo je určený na určitú nedeľu v rámci cirkevného roka, no mali by sme vnímať aj antropologický rozmer, a to aj antropologický rozmer samotného cirkevného roka. Engemann spomína Bohrenov výraz o nehumánnej kázni, kde kazateľ vymenúva len samotné problémy, a to spôsobom, ako ich prezentuje denná tlač a necháva poslucháča v týchto problémoch samého bez osvetlenia a rozšírenia horizontu z pohľadu evanjelia. No rovnako je podľa Engemanna nehumánna aj kázeň, ktorá ignoruje životnú skutočnosť poslucháčov a venuje sa len teologickým problémom danej perikopy. Engemann tiež varuje pred instrumentalizáciou životnej skutočnosti poslucháčov len za účelom ilustrovať text. Je potrebné viac rešpektovať životnú skutočnosť poslucháčov ako svet skúsenosti, z ktorého poslucháči vyrážajú, aby kázeň počuli, a pre ktorý kázeň aj potrebujú. Podopiera to Lutherovým výrokom, že *experientia facit theologum*.

Engemann ďalej varuje pred ignorovaním viery poslucháčov a zaobchádzaním s nimi ako s konfirmandmi, ktorí majú so základmi kresťanskej viery byť ešte len oboznámení. Treba sa vyhýbať aj sklonu k ustavičnému karhaniu poslucháčov a dívaníu sa na poslucháčov ako na nevychované deti, ktorým treba ustavične udeľovať lekcie zo správania.

Na záver svojich úvah o prítomnosti životnej skutočnosti poslucháčov v kázni upozorňuje Engemann na problematické identifikačné ponuky, odporúčané pocity a kliše o modernom človeku. Pri problematických identifikačných ponukách ide o nedostatočnú hermeneutickú prácu s biblickým textom a jeho postavami. Pri odporúčaných pocitoch sa jedná o fenomén, keď kazateľ na základe svojej osobnostnej štruktúry a momentálnej nálady ladí posolstvo textu na určité pocity, ktoré nekorešpondujú celkom s charakterom textu (vysvetľovanie textu z depresívnej

či euforickej subjektívnej nálady kazateľa). Pri kliše o modernom človeku dochádza k neprípustnému generalizovaniu a nedostatočnému vnímaniu pestrosti a rozmanitosti dnešnej skutočnosti, v ktorej poslucháči žijú. Všeobecne sa len konštatuje to, ako je dnešný moderný človek posadnutý tým alebo oným bez nevyhnutného rozlišovania, čo je aj dôsledkom nedostatočného poznania súčasnej antropológie, základných poznatkov o človeku z pohľadu rozličných vedných odborov, ktoré sa človeku dnes venujú.

Pri nastavovaní zrkadla dnešnej kázni je dôležité si všímať teologický rozmer kázne, komunikačnú stránku, ale ide aj o antropologické posúdenie. Härtner a Eschmann vo svojej homiletike v súvislosti s antropologickým rozmerom kázne (12) odporúčajú položiť si nasledovné otázky: Ako kazateľ pristupuje k poslucháčom? Je to, čo kazateľ hovorí, pre poslucháčov relevantné, objavujú sa v kázni so svojimi nádejami, pochybnosťami, úzkosťami? Môžu sa po kázni z niečoho tešiť, niečoho sa obávať, v niečo veriť? Pomáha im kázeň v ich živote? Podporuje kázeň ich kritické sociálne a politické vedomie? Otvára kázeň priestor slobody a budúcnosť alebo pôsobí stiesňujúco? Buduje zbor? Nadchýňa alebo skôr nudí citovaním teologických poučiek? Pohne poslucháčov k niečomu?

Ku kázni patrí kazateľova subjektivita, lebo kázeň je formou komunikácie evanjelia. Zvestovať evanjelium, ktoré je mocou Božou na spasenie (R 1,16), nevyklučuje, ale vyžaduje, aby bolo osobným svedectvom kazateľa. Kázať nemožno neosobne ani kolektívne. Engemann v tejto súvislosti hovorí o nebezpečenstve nerefektovanej subjektivity. (13) Kazateľove ja sa v kázni tak či tak prejaví. Ide len o to, či si to kazateľ uvedomuje alebo nie. Programové vzdanie sa reflektovania tejto skutočnosti nevedie k väčšej objektívite v kázani Božieho slova, ale k subjektivismu vlastného druhu, ktorý sťažuje poslucháčovi uchopiť kazateľov zámer. Kazateľ sa môže chcieť podľa Engemanna skrývať za vyjadreniami typu „My všetci...“, alebo za ironizovaním či až sarkazmom, alebo môže sklznúť do teologického systému tak dômyselne, že poslucháč nemá šancu v tom objaviť jeho osobu a jeho postoj. Kazateľ sa môže prejavovať aj tým, že sa jazykom chce úplne priblížiť poslucháčom, chce používať rovnaký žargón ako jeho poslucháči, čo nemusí svedčiť o sile jeho presvedčenia, skôr o slabosti jeho pozície. Osoba kazateľa sa prejaví aj v tom, aký cieľ kázne si určí. Ako chápe na kazateľnici svoje poslanie, svoju úlohu.

Kazateľskému ja pri komunikácii evanjelia sa z pastorálno-psychologického hľadiska venoval Hans-Christoph Piper.(14) Už Luther zdôrazňoval, že evanjelium je „radostný krik“, nie je iba napísané na papieri, ale je volané a oznamované do sveta živým hlasom. Biblický text má teda zaznievať živým hlasom kazateľa. Neobsahuje iba vecnú informáciu, ale sprostredkúva aj existenciálne skúsenosti. Problémy môžu nastať už pri príprave kázne v práci s textom.

Ak text narazí pri kazateľovi na akúkoľvek jeho nespracovanú emocionálnu problematiku, vyvolá iritácie. Ak dôvod iritácie kazateľ nespoznáva, zostáva tak potlačený vo vnútri kazateľa. Vytesnenie vytvára latentnú agresiu, ktorá sa potom prenáša na poslucháčov. Teologicky sa to prejaví v kázni ako zákonníkosť, ako pomiešanie zákona a evanjelia, ako skrátenie evanjelia a moralizujúce sploštenie zákona. Poznať to aj na reči kazateľa. Poslucháčovi sa toto javí ako niečo neprirodzené alebo veľmi pomalé, či dôrazne sugestívne, takže uňho vzniká nepríjemný pocit, že kazateľ tu chce niečo iba nahovoriť. Aj samotný kazateľ má pocit, že počas prednesu mu niečo nesedelo. Poslucháč takéto signály, ktoré ho iritujú, nemusí hneď vedome spracovať, no svoju iritáciu prenáša na kazateľa a kazateľ zase na poslucháča, čím sa narúša vzájomná komunikácia. Poslucháč však túži po nerušenej komunikácii. Chce byť akceptovaný aj vo svojej rozpornosti, vo svojej viere i v pochybnostiach, vo svojej nádeji i v rezignácii, vo svojej slabosti i v sile. Ak kazateľ príliš vyzdvihuje len to pozitívne a potláča to negatívne, poslucháč sa cíti v dôležitej časti svojej osobnosti odmietnutý. Práve to, čo je potlačené, sa prenáša. Problém nie je v tom, že kazateľ má vnútorný konflikt, ale to, ako sa s týmto konfliktom vyrovnáva.

Čím lepšie sa s ním vyrovnáva, tým lepšie bude viesť rozhovor s textom pri príprave kázne i s poslucháčmi počas prednesu kázne. Spoľahlivou mierkou toho, či sa komunikácia vydarila alebo nie, je odpoveď na otázku, aké poslanstvo si poslucháč z kázne odniesol. Abstraktné a neosobné formulácie, všeobecné výpovede naznačujú narušenie komunikácie. Ak sa odpoveď poslucháčov výrazne odchyľuje od toho, čo chcel kazateľ sprostredkovať, alebo ak poslucháči majú problém nájsť odpoveď, objavia sa pri bližšom skúmaní silné komunikačné blokády.

Kazateľskému ja z teologického hľadiska venoval svoju pozornosť M. Josuttis vo svojom článku „Kazateľ v kázni“, (15) kde vysvetľuje, ako sa kazateľské ja vzhľadom na predmet teológie môže prejaviť. K týmto formám nepočíta len vyznávačské ja, ktoré vyznáva prevahu Božej veci voči vlastnej osobe. Do diskusie vnáša ďalšie formy „ja“. Biografické ja interpretuje text zo skúsenosti vlastného života. Reprezentačné ja, ktoré nie je identické s osobou kazateľa, sa s textom konfrontuje zástupne za poslucháčov. Exemplárne ja vzťahuje text na osobu kazateľa ako prvého adresáta. Fiktívne ja usúvzťažňuje text k vymyslenej osobe. Obmedzené používanie týchto foriem „ja“ by mohlo komunikačnú štruktúru kázne pomôcť zlepšiť, a tak podporovať účinky kázni.

Filipi (16), nadväzujúc na Josuttisa, hovorí o kladnom a negatívnom použití kazateľského ja v kázni. Môže byť prejavom pýchy kazateľa, ak chce pravdu evanjelia verifikovať na vlastnom živote. Je to negatívne použitie. Niekedy má však biografické ja svoje oprávnenie pri skromnom a triezvom použití. Pozitívne je napríklad vyznávačské ja, kedy kazateľ ako prvý adresát zvesti hovorí svoje „áno“ a „Amen“. Reprezentačné ja má tiež svoje oprávnenie, ktoré však

postupne prechádza do „my“. Prvá osoba plurálu, teda my, má svoje kladné i tienisté stránky. Preto Filipi odporúča každú vetu v prvej osobe plurálu preveriť radšej dvakrát z hľadiska vecnej správnosti a tiež z hľadiska poctivosti voči bezbranným poslucháčom (nemôžu sa brániť voči paušalizovaniu, výčitkám...). Logickejšie je podľa Filipiho používať druhú osobu plurálu i singuláru, lebo kázeň je svojou podstatou oslovovaním poslucháčov, kazateľ akoby inscenoval dialóg s poslucháčmi. Schuetz je zase za skromné „my“, ktoré si iných neprivlastňuje, lebo vychádza z toho, že kazateľ i poslucháči sú na jednej rovine a žijú z centra, ktorým je Kristus a sú rovnako odkázaní na jeho oslobodzujúcu pravdu. Je aj proti chladnému „vy“ na spôsob prednášok i príliš dôvernému „ty“, ktoré môže vyznieť netaktne. (17) Rudolf Bohren vo svojich kázňach v zrelom veku používa kvôli zborovému rozmeru kázne viac „my“ než „ty“. Axel Denecke vo svojej poslednej knihe, v ktorej bilancuje svoju kazateľskú a homiletickú činnosť, píše, že nejestvuje pravidlo, ktoré by predpisovalo, že používanie niektorých osobných zámen je lepšie ako používanie iných. Záleží na celkovej súhlasnosti a konzistentnosti kázne i na autentickejšej výpovedi kazateľa. (18).

Osobu kazateľa je však potrebné vidieť aj v dynamickom vzájomnom vzťahu s ďalšími dvoma faktormi homiletického trojuholníka, vo vzťahu k textu a vo vzťahu k poslucháčom. Kazateľ má pred sebou text, ktorého posolstvo má tlmočiť poslucháčom. Pracuje na texte zástupne za poslucháčov tak, ako to robí tlmočník, ktorý počúva v cudzom jazyku a počuté prekladá do jazyka poslucháčov. Na to potrebuje odborné znalosti, schopnosť vcítiť sa do oboch strán i schopnosť vyjadrovania. Poslucháč od kazateľa v tejto súvislosti očakáva dnes podľa Muellera poctivosť a ľudskosť. (19) Poctivosť k exegetickej a meditačnej práci pri príprave na kázni, lebo práve tu niektorí homiletici vidia veľké nedostatky pri dnešných kazateľoch. Myšlienky kázne nie sú dostatočne vyexegetované, premyslené a premeditované, a teda aj formulácie nie sú pre poslucháčov dostatočne jasné. Ľudskosť očakáva poslucháč preto, aby sa mohol v kázni sám spoznať. Kazateľovi sa to podarí vtedy, keď bude pozorne sledovať signály, ktoré od poslucháčov vychádzajú. Kazateľ má s poslucháčmi aj spoločnú túžbu po šťastí i spoločné zážitky utrpenia, ktoré do života prichádzajú a spoločne potrebujú počuť oslobodzujúce slovo evanjelia. Kazateľovi sú v tomto úsilí nápomocné aj poznatky z oblasti psychológie a sociológie i iných vied, s ktorými sa má tiež zoznámiť.

Pre kázeň má veľký význam to, ako ju budeme štrukturovať. Na štruktúru kázne majú vplyv jednak rozhovor s rétorikou a psychológiou učenia sa ako aj systematicko-teologické uvažovanie o texte. Z hľadiska systematicko-teologického Josuttis hovorí o troch spôsoboch, a to na základe kázni Bartha, Tillicha a Luthera. (20) Štruktúru kázne

Barth realizuje v dvoch krokoch - v poradí zaslúbenie a výzva, povzbudenie a požiadavka. Barth sa teda riadi svojím základným teologickým rozhodnutím – evanjelium a zákon. Tillich postupuje podľa metódy korelácie, teda sa pokúša uviesť do vzťahu (korelovať) otázky, ktoré sú obsiahnuté v situácii poslucháča s odpoveďami, ktoré sú obsiahnuté v texte. Lutherove kázne sú poznačené rozlišovaním Božieho slova podľa zákona a evanjelia. Štandardná štruktúra z rétoriky má úvod, oznámenie témy a jej podelenie, uvedenie argumentov a protiargumentov, zhrnutie a záver. Tradičná štruktúra kresťanskej kázne inšpirovaná rétorikou však skôr postupovala spôsobom explikácie a aplikácie textu a to buď formou homílie alebo tematickej kázne. V tematickej kázni sa viac prejavila štruktúra rétoriky ako v homílii. Dnes sa v homiletike odporúča ešte naratívny spôsob kázania a didakticko-psychologický postup, kde okrem logického spracovania sa odporúča aj gradácia napätia s vyvrcholením napätia na konci kázne. Najnovšie dramaturgická homiletika ponúka model, ktorý pozostáva z pohyblivých sekvencií a celkovej štruktúry, ktorou sa tieto sekvencie usporiadajú, pričom vzorom už nie je prednáška s trojbodovou štruktúrou, ale film s jeho pohyblivými obrazmi a s uvoľnením napätia na konci. A aké sú dnes najčastejšie problémy v súvislosti so štruktúrou kázne?

Vo všeobecnosti sa dnes v kázňach podľa Engemanna viac tvrdí ako argumentuje. (21)

Homiletické argumentovanie je však nevyhnutné pre zrozumiteľnosť, ale aj pre vierohodnosť a presvedčujúcu silu kázne. Argumentácia je základom pre stvárnenie samotnej kázne, lebo zabezpečuje organický sled navzájom zladených, koherentných prvkov štruktúry kázne. Je iste jednoduchšie v kázni len opakovať určité vieroučné výpovede než ich argumentačne sprístupniť a vysvetliť, čo pre náš život znamenajú. Poslucháč je zvedavý, ako kazateľ prišiel k tomu, čo hovorí, aké dôvody ho k tomu viedli. Ako ďalšie problémy Engemann uvádza problém problematizovania, problém zdanlivých dialógov a nešpecifických príkladov. Pri probléme problematizovania ide buď o problematizáciu textu, alebo o problematizáciu sveta. Pri problematizovaní textu, ktorý problém kazateľ ku koncu „zázračne“ vyrieši, však poslucháč cíti, že je tu konfrontovaný skôr s vykonštruovanou problematikou a že by bolo potrebné hovoriť o relevantnejších problémoch pre jeho život. Pri problematizovaní sveta je vymenovaných množstvo nešťastí, kríz a situácií núdze, aby ich kazateľ v jednej kázni dokázal aj pri veľkej snahe argumentačne spracovať. Problematizovanie je namieste vtedy, keď sa kazateľovi podarí vyjadriť časť autentického životného sveta relevantným spôsobom, takže poslucháč bude so záujmom sledovať, čo k tomu kazateľ povie. Pri probléme zdanlivého dialógu ide o to, aby zazneli v kázni skutočné otázky poslucháčov, ktoré ich zaujímajú a nie len zdanlivé otázky, na ktoré zaznejú zdanlivé odpovede. Vydarené dialógy

sú príkladom dynamického argumentovania, v ktorom sa stretávajú argumenty s protiargumentmi, obhajoba s námietkou, tušenie s presvedčením a vytvorí sa stopa, ktorú poslucháč môže dobre sledovať. Pre používanie príkladov je dôležité, aby to nebolo len žonglovanie so synonymami, ktoré vo svojej všeobecnosti často neukážu viac, ako vyplýva z už podávaného, ale majú vrhnúť jasné svetlo, prekvapivý pohľad na skutočnosť života poslucháčov.

Pre používanie príkladov je viac odporúčaní. Nemalo by ich byť veľa, lebo nasledujúci príklad predchádzajúci zabíja. Príklad by mal byť pravdivý. Nemal by od poslávky textu odvádzať, ale k nemu privádzať. Umiestniť príklad je lepšie vtedy, keď už kázeň vrcholí a príkladom sa predchádzajúca zvesť dostane hlbšie do vedomia poslucháčov. Podľa H.W. Heidlanda (22) by sa nemali často používať ani negatívne príklady, lebo odvádajú od pozitívnej stránky evanjelia. Zlé sú príklady podľa neho aj z vlastného zboru, lebo zo samej zvedavosti, na koho to kazateľ myslel či zo zadostučinenia nad tým, že to niekomu konečne kazateľ vytmavil, zabudnú ostatní informácie preniesť na seba. Vhodný príklad je diskretný príklad, nie indiskretný.

Skúsme sa ešte na štruktúru kázne, jej stavbu a formu pozrieť z pohľadu poslucháčov. Podľa empirického výskumu, ktorý previedli Helmut Schwier a Sieghard Gall nedávno v Nemecku (23), vyplýva, že jasnosť a rozpoznateľnosť štruktúry kázne je pre mnohých poslucháčov dôležitý znak kvality kázne. Pre niektorých poslucháčov je štruktúra rozpoznateľná, ak sa myšlienky súvisle rozvíjajú a vysvetľujú, mnohí však oceňujú a želajú si štruktúru, ktorá sa jasne oznamuje a explikuje. Tak ako sa má pri obsahu striedať známe s neznámym, staré s novým, aby sa predchádzalo nuda, si poslucháči želajú aj pri štruktúre kázne striedanie foriem a štruktúry kázne podľa empirického výskumu. S jasnosťou a variabilitou štruktúry kázne úzko súvisí zrozumiteľná reč a pestrosť rétorických a stylistických formulácií, ktoré motivujú k ďalšiemu počúvaniu a oživujú reč.

Kázeň je aj reč. Akou rečou hovorí kazateľ? Ako štylizuje svoju kázeň? Engemann ako prvé nebezpečenstvo pre kázeň uvádza teologickú štylistiku kazateľa. (24) Čo tým myslí? Každý vedný odbor používa svoju odbornú frazeológiu, ktorá umožňuje odborníkovi porozumieť sa medzi sebou jednoduchšie. Aj študent teológie počúva prednášky, ktoré takúto reč používajú, a potom ju má sklón prenášať aj do kázne.

Veľký zástanca naratívneho zvestovania, praktický teológ K. P. Hertzsch (25), taktiež hovorí, že študenti teológie sa počas štúdia prispôbujú jazyku odbornej vedy a pritom strácajú pôvodný jazyk, s ktorým sa mohli s každým porozumieť, a to jazyk naratívny. Teológovia sa musia naučiť rozprávať, a to názorne, živo, uvážene. Neskôr pri vykonávaní kňazského úradu totiž hrozí nebezpečenstvo, že zborový život bude trpieť na neustále poučovanie farárom.

Zo zboru sa stane auditórium. Zvestovaniu hrozia rovnaké nedostatky ako určitým druhom literárnej výučby na škole, pri ktorej sa básnické diela iba analyzujú, vykladajú a moralizujú, a práve týmto spôsobom sa žiakom básne na celý život sprotivia, varuje Hertzsch.

Ako príklad na kázeň s teologickou štylistikou a abstraktným vyjadrovaním možno uviesť postrehy nemeckého novinára Wolfa Schneidera, odmeneného Spoločnosťou pre kultúru nemeckého jazyka, ktorý sa zamerával na vianočné a novoročné kázne nemeckých biskupov a žasol nad ich „jazykovými vykľbeninami“. Svoj dojem z čítania týchto kázni vyjadril vetou: „Biblia sa číta lepšie ako väčšina textov tých, ktorí ju z úradu vysvetľujú“. Odôvodňuje to tým, že bežnému človeku je ťažko pochopiť formulácie typu „Boh svoju božskosť zanechal za sebou, Boh sa vo svojom Synovi ponúka ako rukojemník, aby sme vo výmene dosiahli slobodu z otroctva zlého, Božia blaženosť sa nebojí smutnej konečnosti tejto zeme, istota byť prijatý Bohom spočíva v Božej milosti“. Po takýchto formuláciách znalec Biblie dychtí po vete „Hospodin je môj pastier, nebudem mať nedostatku“, uzatvára svoje postrehy Schneider. (26)

Engemann v súvislosti s rečou dnešných kázni hovorí ešte o metaforike daru, dysfunkčných rečových aktoch, homiletickom lassíve a narušenej naratívite. (27)

O daroch sa v kázňach hovorí často. O dare milosti, o dare odpustenia, o dare nádeje, o dare života, o dare vykúpenia. Skutočný dar darcu a obdarovaného nanovo navzájom spojí. Z pekného daru sme potešení i prekvapení. O jeho hodnote nám nikto nemusí nič nahovárať. Pri využívaní metaforiky daru však v mnohých kázňach chýba táto sprievodná melódia darovania. Je to často podávané ako kyslé pivo a nie ako žiadaný darček. Spôsob podania i „zabalenia“ by mal zodpovedať hodnote daru. V nemeckých kázňach kazatelia často používajú sloveso lassen v zmysle dovoliť, dať si, nechať si, napr. musíme len dovoliť milosti Božej pôsobiť na nás, smieme si dať otvoriť oči... Akoby kazatelia mali málo odvahy indikatív evanjelia vysloviť priamo: Božia milosť pôsobí a mení náš život. Boh otvára oči a my vidíme. Engemann to nazval homiletickým lassívom. Podobný fenomén s modálnym slovesom chcieť, ktorý sa taktiež často vyskytuje v dnešných kázňach, nazval Alexander Deeg cirkevným voluntatívom. (28) Namiesto formulácie Boh nás potešuje, sa použije Boh nás chce tešiť. Možno to priradiť k dysfunkčným rečovým aktom, ktorými kazateľ z rozličných príčin nevysslovuje indikatív evanjelia i imperatív z neho vyplývajúci priamo, ale ich zahaľuje, takže pre poslucháča sú potom menej čitateľné. O narušenej naratívite hovorí Engemann v súvislosti s naratívnyimi kázňami, kde sa dobrej naratívnej kázni celkom nedôveruje v jej dopade na konanie poslucháčov a kazateľ ju chce ešte dopĺňať rozličnými vysvetľujúcimi vsuvkami a moralizujúcimi dodatkami k príbehu, či rozprávanie si zamieňa s rozdeľovaním rolí pre dogmatické výpovede

vykonštruovaným postavám. Dobré rozprávanie má však samo osebe silu presvedčivých argumentov.

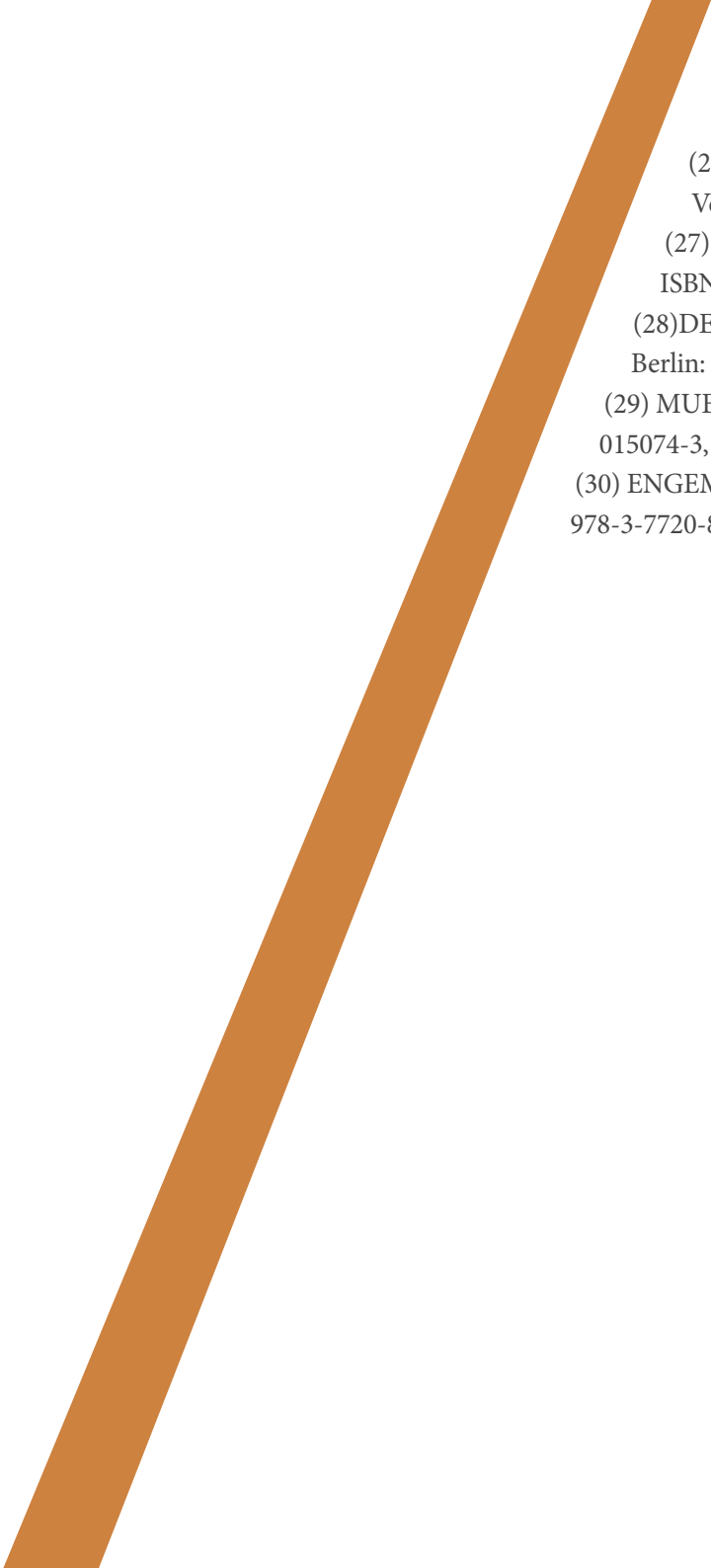
Nedelná kázeň zaznieva na službách Božích. Táto skutočnosť má vplyv aj na reč kázne, čo sa často podceňuje. Nie každý jazykový výraz je vhodný na to, aby zaznel na službách Božích. Mueller ide až tak ďaleko, že vo svojej homiletike píše: "Ak to, čo kazateľ hovorí a ako to hovorí, sa nemôže stať modlitbou alebo do modlitby vyústiť, nepatrí do evanjelickej kázne". (29) Reč kázne však nie je ani rečou liturgie. Reč kázne je voľnejšia, reč liturgie viazanejšia. Nemali by sa zmiešavať. Engemann hovorí o tejto hrozbe ako o zmiešavaní rituálnej a rétorickej komunikácie. (30) Ak sa zmiešava, káže sa aj na tých miestach, kde má dominovať liturgická reč ako napríklad pri vstupnom slove (namiesto uvedenia do bohoslužobného diania v mene trojjediného Boha so zahrotením na nedelné poslanstvo sa prejde do ľahko zábavného a voľného tónu) alebo pri modlitbe po kázni či v príhovorných modlitbách. Alebo aj opačne, reč kázne sa potom takmer nelíši od reči liturgie, a vtedy možno hovoriť o homiletickom ritualizme. Bohatosť služieb Božích sa vytvára aj tým, že sa rešpektuje odlišnosť týchto jazykových kódov - rituálneho, ktorý je typický pre liturgický prejav a rétorického kódu, ktorý je vlastný kázni. Aj štruktúra cirkevného roka by sa mala rešpektovať. Cirkevný rok je jedným z dôležitých prameňov liturgického bohatstva služieb Božích a jednotlivé liturgické prvky by sme nemali prispôbovať kázni, lebo sa tým podľa Engemanna egalizuje mnohohlasný a často aj kontrapunktický rezonančný priestor pre kážeň.

Citovaná literatúra:

- (1) MEYER-BLANCK, Michael: Recenzia knihy: ENGEMANN, Wilfried, Homiletik, 2002. In: Theologische Literaturzeitung 2003, s. 952-954
- (2) LANDOVÁ, Tabita. Kritická reflexe kázání jako součást homiletiky. Blahoslavuv spis „Vady kazatelu“ a jeho aktuálnosť, s. 158-173. In : Teologická reflexe 2014/2.
- (3) ENGEMANN, Wilfried. Homiletik. Tuebingen: Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 89-92
- (4) ENGEMANN, Wilfried. Homiletik. Tuebingen: A. Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 98
- (5) ENGEMANN, Wilfried. Homiletik. Tuebingen: A. Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 93-97
- (6) ENGEMANN, Wilfried. Homiletik. Tuebingen: A. Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 408-414
- (7) MEYER-BLANCK, Michael. Gottesdienstlehre. Tuebingen: Mohr Siebeck 2011. ISBN 978-3-16-149171-9, s. 62
- (8) JOSUTTIS, Manfred. Gesetz und Evangelium in der Predigtarbeit. Guetersloh: Guetersloher Verlagshaus 1995. ISBN 3-579-02070-6, s. 183-197

- (9)CHARBONNIER, Lars/MERZYN, Konrad/MEYER, Peter. Homiletik. Goettingen: Vandenhoeck et Ruprecht 2012. ISBN978-3-525-62003-8, s. 85
- (10)HEIDLAND, Hans-Wolfgang. Das Ende der Predigt?. Goettingen: Vandenhoeck et Ruprecht 1992. ISBN 3-525-60383-5, s. 223
- (11) ENGEMANN, Wilfried.Homiletik. Tuebingen:A.Francke UTB, 2.Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 257-273
- (12)HAERTNER, Achim/EESCHMANN, Holger. Predigen lernen. Stuttgart: Christliches Verlagshaus 2001. ISBN3-7675-7089-0, s. 146
- (13) ENGEMANN, Wilfried.Homiletik. Tuebingen:A.Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 15
- (14)PIPER, Hans-Christoph. Predigtanalyse, s. 345-359. In: ENGEMANN, Wilfried/ LUETZE, Frank M. (Hrsg.). Grundgrafen der Predigt. Leipzig: EVA 2006. ISBN 3-374-02375-4
- (15))JOSUTTIS, Manfred. Der Prediger in der Predigt, s. 81-103. In: ENGEMANN, Wilfried/ LUETZE, Frank M. (Hrsg.). Grundgrafen der Predigt. Leipzig: EVA 2006. ISBN 3-374-02375-4
- (16)FILIPI, Pavel. Pozvání k naději.Praha: Kalich 2006. ISBN 880-7017-028-X, s. 242-244
- (17)SCHUETZ, Werner. Probleme der Predigt. Goettingen: Ehrenfried Klotz Verlag 1981. ISBN 3-525-59097-0, s. 54, 55
- (18)DENECKE,Axel. Vollmächtig und liberal. Berlin:LIT Verlag 2009. ISBN 3643100620, s. 162
- (19)MUELLER, Hans Martin. Homiletik. Berlin: Walter de Gruyter 1996. ISBN 3-11-015074-3, s. 290-293
- (20)JOSUTTIS, Manfred. Rhetorik und Theologie in der Predigtarbeit. Muenchen: Chr. Kaiser 1985. ISBN 3-459-01620-5, s. 187-200
- (21) ENGEMANN, Wilfried.Homiletik. Tuebingen: A. Francke UTB, 2.Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 153-162
- (22) HEIDLAND, Hans-Wolfgang. Das Ende der Predigt?. Goettingen: Vandenhoeck et Ruprecht 1992. ISBN 3-525-60383-5, s. 79
- (23)SCHWIER, Helmut: Obsahy, formy, poslucháčky a poslucháči, s. 81-97. In: DEEG, Alexander (Hg.). Erlebnis Predigt. Leipzig: EVA 2015. ISBN 978-3-374-03890-9
- (24) ENGEMANN, Wilfried.Homiletik. Tuebingen:A.Francke UTB, 2.Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 211
- (25)HERTZSCH, Klaus-Peter. Vyprávění – základní forma křesťanského zvěstování. In: Pouhou vírou. Sborník teologických statí z NDR. 1986, s. 66-71

-
- (26) KARLE, Isolde. Kirche im Reformstress. Guetersloh: Guetersloher Verlagshaus, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-579-08119-9, s. 228
- (27) ENGEMANN, Wilfried. Homiletik. Tuebingen: A. Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 211-220
- (28) DEEG, Alexander/MEIER, Daniel. Module der Theologie. Praktische Theologie. Berlin: Guetersloher Verlagshaus 2009. ISBN 978-3-579-08085-7, s. 136
- (29) MUELLER, Hans Martin. Homiletik. Berlin: Walter de Gruyter 1996. ISBN 3-11-015074-3, s. 268
- (30) ENGEMANN, Wilfried. Homiletik. Tuebingen: A. Francke UTB, 2. Auf. 2011. ISBN 978-3-7720-8343-3, s. 327-329

Mgr. Jozef Benka, PhD.

4. október

17. nedeľa po Svätej Trojici

Text: **1M 6, 11 - 22**

Exegetické poznámky

Verš 11: Zem je, na rozdiel od Noáchovej bezúhonnosti, poznačená násilím. Násilie je vedomé zlo, založené na sile a moci, bezprávie, kvôli ktorému volal i prorok, aby Boh zasiahol. (Jer 20,8, Abk 1,2)

Verš 12: To, čo videl na začiatku Boh ako dobré (1M 1,10,12,25), je teraz porušené. Človek pokazil zlovôľu a násilím Bohom určené poriadky. Z Božích pomocníkov (1K 3,9) sa stali násilníci, ktorí rušia Božie dielo. (Ž 18,49)

Verše 13-14: Výraz pre archu (koráb) sa vyskytuje ešte v 2M 2,3 a 5. Židia týmto výrazom označujú schránku na zvitok Zákona v synagóge. V obidvoch prípadoch ide o predmet, v ktorom má byť uchované to, čo Boh chcel zachrániť pred skazou. Archa Noeho má byť zhotovená zo zvláštneho druhu dreva gófer. Podľa Milana Mrázka ide o to isté

drevo, z ktorého bola vyrobená truhla zmluvy.

Verše 15-16: Určité a presné údaje o rozmeroch archy pripomínajú predpisy o stavbe svätyne.

Verš 17: Teraz sa Noe priamo dozvedá, prečo má stavať archu. Prvýkrát sa ozýva slovo potopa. Jeho pôvodný význam znamená záhuba, zánik, koniec. Vyskytuje sa v Žalme 29, 10.

Verše 18-20: Noáčovi a jeho rodine i všetkému tvorstvu je daná možnosť záchrany a nového počiatku. Môžeme tu vidieť aj obnovu monogamného a verného manželstva, ktoré bolo tiež narušené (1 M 6,2). Záchrana tkvie v Božej zmluve, ktorú Boh zaslubuje (kap. 9). Pri ustanovení zmluvy je kladený dôraz na slová: „s tebou“ - teda s Noáčom, ktorý sa stáva prostredníkom medzi Bohom a druhým svetom (2 Pt 3,6). Uvedie do archy to, čo má byť zachránené. Záchrana súvisí práve s Noáčom. Len tí, ktorí sú s ním, majú nádej. S človekom Noáčom má byť zachránená nielen jeho rodina, ale aj ostatné stvorenie.

Verš 21: Príkaz o uskladnení potravy má podobný význam ako predchádzajúci. Ide tu tiež o zachovanie života a službu k životu. Dvakrát je zdôraznené, že Noách učinil poslušne

podľa Božieho rozkazu. Bol to prejav jeho viery, čo má byť príkladom aj pre ľud Novej zmluvy (L 17, 26-30, Žid 11, 7, 2. Pt. 2,5).

Návrh propozície

Hospodin ohlasuje koniec, ale ponúka ešte záchranu

1. V čom spočíva záchrana?
2. Aké dôsledky má záchrana?

Myšlienky ku kázni

Téma dnešnej 17. nedele po Svätej Trojici znie: „Sloboda povoláných v Kristovi.“ Aj náš kázňový text nám pripomína, že každý si môže vybrať medzi nezodpovednosťou a zahynutím alebo z milosti Božej novým životom vo viere a v nádeji. Počuli sme, ako sa Pán Boh rozhodol potopou zničiť ľudí a tvorstvo na zemi, kde bolo veľa hriechu a násilia. Boh však dal ešte možnosť záchrany. Noáchovi povedal: „Urob si koráb z góferovho dreva, urob koráb s priehradami a natri ho zvnútra i zvonku smolou.“ V tomto príkaze sú skryté odkazy aj na ďalšie biblické príbehy, v ktorých sa hovorí o záchrane. Vymazaný koráb pripomína košík, v ktorom bolo zachránené dieťa Mojžiš. Matka ho poslala po vodách Nílu v Egypte vo viere, že bude

zachránené a Boh ho použije v službe Jemu. Výrazom archa (koráb) označujú Židia tiež schránku na zvitok zákona v synagóge. Z góferovho dreva bola vraj vymazaná aj truhla zmluvy s Božími prikázaniami. Pán Boh presne určil aj rozmery korábu. Tieto nám zase pripomínajú predpisy o stavbe svätyne. Všetky tieto príbehy nám hovoria, ako Boh zachraňuje ľudí pred skazou.

1) Aj my vidíme, ako je tento svet porušený (násilie vo svete, úpadok mravov, potravinová a ekologická kríza...). Aj nám však Pán Boh ponúka možnosť záchrany. Táto spočíva v počúvaní Božieho slova. Milosť nájde ten, kto stavia archu života z kvalitného materiálu, teda zo slova Božieho, z Jeho zmluvy, z Jeho zákona, z Jeho vyslobodenia. Noách túto možnosť prijme. Noách urobil všetko tak, ako mu prikázal Boh. Poslúchol Boha na slovo, ale zároveň je príkladom hlbokkej viery a nádeje. Stavať koráb na súši, 30 laktov vysoký (asi 14 metrov) so spodným, stredným a vrchným podlažím si vyžadovalo veľkú odvahu viery.

Neraz sa aj cirkev zobrazuje ako loď. Na tej lodi je s nami Pán Ježiš Kristus, ktorého aj vody poslúchajú. (L 8, 25) On premáha každé zlo a zachraňuje nás z našich vín. Obmýva nás od hriechov.

V Jeho milosti môžeme potápať starého hriešneho človeka (1Pt 3,21, Malý katechizmus M. Luthera). Aj my máme možnosť záchrany v našom Pánovi Ježišovi Kristovi. A keby sa nám aj zdalo, že na lodi života na chvíľu zaspal, nemusíme sa báť, vietor Ducha Svätého nás bude ďalej viesť na mori života, aby sme nezablúdili a nestroskotali.

2) Keď prišla potopa, nebol zachránený len jeden človek. Noách postupne videl končiare vrchov a obnovu života v čerstvom olivovom liste. (8, 5 a 8, 11) S Noáchom boli zachránení i tí, ktorí vstúpili do korábu s ním - synovia, žena i ženy synov. Boh chce ďalej požehnávať verné manželstvo, zväzok jedného muža a jednej ženy. Muži si totiž pred potopou brali za ženy všetky, ktoré si vyvolili. Vďaka tomu, že Noách prijal túto záchranu, malo to pozitívny vplyv na celú rodinu a aj na záchranu ďalšieho stvorenia. Omilostený človek túži po časnej i večnej záchrane blížneho a v zmysle toho koná (L 14,5 a Mt 28,19-20). Neuplatňuje pritom násilie, pre ktoré prišiel aj trest, ale milosrdenstvo.

Vidíme, že aj dnes nám Boh hrozí trestom a aj prichádza tento trest. Môžeme sa však slobodne rozhodnúť a konať. Čo urobíš ty? Máš možnosť prijať záchranu v Ježišovi Kristovi

a nechať sa viesť Duchom svätým. „Ver v Pána Ježiša Krista a budeš spasený ty aj tvoj dom!“ (Sk 16,31).

Použitá literatúra

Výklady ke Starému zákonu(Gn-Dt.),
Praha 1991
Hájek Štěpán, Příběhy nových počátků,
Genesis 1-11, EMAN 2004

ThDr. Branislav Dolinský

11. október

18. nedeľa po Svätej Trojici

Text: 5M 8, 6 - 10

Exegetické poznámky

Piata kniha Mojžišova, Deuteronomium, je prvým jednotným, usporiadaným teologickým dielom Starej zmluvy, ktoré prerušuje sled udalostí medzi putovaním púšťou a zaujatím krajiny. Podaná je vo forme Mojžišovej rozlúčkovej reči, ako slová, ktoré hovoril Mojžiš celému Izraelu za Jordánom na púšti... (5M 1, 1). Historicko-kritické bádanie postupne preukázalo, že nejde o Mojžišovu reč či kázeň na rozlúčku, ale o aktualizáciu sinajského zjavenia, pričom jadro Deuteronomia vzniklo v neskorej dobe kráľovskej, keď Izraelu hrozilo, že pre neposlušnosť stratí zaslúbenú krajinu (cf. J. Bandy, s. 89). Ďalšie aktualizácie prebehli v exilnej a poexilnej dobe a mali Izraelu pripomínať, že po návrate z exilu je potrebné vyvarovať sa chýb, ktorých sa dopustili predkovia pri zaujatí krajiny. Jej cieľom je teda poukázať na hriechy ľudu, ale zároveň aj na cestu návratu k Bohu.

To napokon prinieslo odvrátenie sa od hriechov a obnovu náboženského života Božieho ľudu.

Kázňový text je zvolený z časti (kap. 4 – 11), ktorá patrí k napomenutiam k zachovávaní Božieho zákona a k výzve k poslušnosti Bohu, pričom tie nemajú vyplývať zo zákona ako takého, ale majú byť odpoveďou na Božie zachraňujúce činy. 8. kapitola nadväzuje svojím obsahom na tému nebezpečenstva v predchádzajúcej 7. kapitole, tu však do popredia vystupuje nebezpečenstvo, ktorému budú musieť Izraelci čeliť v zaslúbenej zemi. V 7. kapitole predstavujú pre Izrael pokušenie bývalí obyvatelia krajiny a ich náboženské praktiky. Pokušenie v 8. kapitole je vznešenejšie. Je ním vysoká životná úroveň a prírodné bohatstvo zaslúbenej zeme, čo môže viesť napokon k tomu, že Boží ľud uprostred materiálnej prosperity zabudne na Darcu všetkého toho požehnania. V uvedených kapitolách sa teda od Božieho ľudu vyžaduje úplne iný prístup. Kým v 7. kapitole má byť Izrael aktívny a odvážny pri konfrontácii so súperom, v 8. kapitole má Boží ľud pokorne uznať svoju úplnú závislosť na Hospodinovi. Medzi uvedenými prístupmi pritom niet protirečenia, ale sú vyjadrením dvoch rôznych situačných

dôsledkov prvého Božieho prikázania (cf. T. Veijola, s. 210). Slová 8. kapitoly teda vyzývajú Boží ľud k vďačnosti a k tomu, aby nezabúdal na dobro, ktoré mu Boh neustále preukazuje. Po prekonaní všetkých prekážok a nebezpečenstiev počas putovania púšťou a zdolaní vonkajších nepriateľov stojí totiž pred Izraelom nová hrozba v podobe blahobytu a dostatku, ktoré sa Izraelcom v zaslúbenej zemi dostávajú. Ak putovanie púšťou vystavilo Boží ľud skúškam, napríklad aj v podobe strádania či nedostatku, a ten si musel vždy znova uvedomovať svoju závislosť na Hospodinovi, o to viac sa tak bude diať v zaslúbenej zemi, keď bude Izrael žiť v dostatku a hojnosti. Aj nedostatok aj blahobyt teda môžu byť skúškou viery Božieho ľudu a ani jedno z nich nesmie viesť k tomu, aby Izrael zabudol na svojho Boha. Čo znamená zabudnúť na Hospodina, vysvetľuje E. Nielsen v poznámke k 11. veršu nasledovne (cf. s. 109): 1) spoľahnúť sa na svoju vlastnú silu, 2) stať sa pyšným a zabudnúť na svoju závislosť na Hospodinovi, 3) nezachovávať Božie zákony a prikázania a 4) podľahnúť iným božstvám a slúžiť im.

Základnú štruktúru 8. kapitoly 5. knihy Mojžišovej tvoria verše 7a . 10a. 11a. 14 b. 17 – 18 a určujú tému celej

kapitoly: život v materiálnej hojnosti zaslúbenej krajiny ako hrozba pre identitu Izraela.

Kázňový text začína 6. veršom, ten však patrí do širšieho celku veršov 2 – 6, ktoré sú akousi teologickou rozpravou medzi výzvou k zachovávaní prikázaní (v. 1) a udelením krajiny (v. 7nn). Uvedený celok je mladší ako ostatné verše 8. kapitoly, o čom svedčí nielen skutočnosť, že ich vynechaním myšlienková línia kapitoly plynule pokračuje oslavou Kanaánu ako prekrásnej krajiny, ale aj fakt, že ide o akýsi pohľad späť na obdobie putovania púšťou a výchovu Božieho ľudu, a tiež príbeh o manne na púšti (v. 3), ktorý je hlbšie teologicky rozpracovaný. Verše 2 – 6 sú pritom formálne uzavretým celkom s vlastnou štruktúrou, prepojeným troma požiadavkami: pamätaj (v. 2), poznaj (v. 5) a zachovávaj (v. 6), ktoré uvedený celok delia na tri časti, a to: pohľad do minulosti (v. 2 – 4), dôsledok viery (v. 5) a výzva ku konaniu (v. 6). Ak teda skúsenosti z minulosti vedú k poznaniu (poznať/uznať v srdci), že Boh vedie a vychováva svoj ľud tak, ako milujúci otec svojho syna (cf. Oz 11, 1 – 4), toto poznanie musí viesť k činom podľa prikázaní. Verš 6. okrem zachovávanía

zákona vyzýva Boží ľud aj ku kráčaniam po Jeho cestách a k bázni. *Kráčať po Jeho cestách*, resp. kráčať v Zákone Hospodinovom bol v židovstve dôležitý obraz a označoval život v poslušnosti Zákonu. Tento obraz prevzala aj Nová zmluva a označuje ním nový život podľa Ducha, život z moci Kristovej. *Báť sa Hospodina*, resp. mať bázeň pred Hospodinom je jedným zo základných biblických pojmov Starej zmluvy a často je synonymom zbožnosti. Bázeň v biblickom slova zmysle však nie je strachom pred nevyspytateľným božstvom, ale dôverným vzhľadnutím slabého a porušeného stvorenia k moci a svätosti svojho Stvoriteľa.

Nasledujúci 7. verš je opisom ideálnych hydrologických podmienok krajiny a siaha od vodných tokov na povrchu až k tým, ktoré sú v hĺbke pod zemou, pričom v pôvodine ide o označenie vody, ktorá obklopuje zem a je zdrojom života (cf. Prísľ 8, 28; Ž 104, 6 – 9. 10 – 18). Opis celého tohto vodného kolobehu a zdôraznenie jeho život dávajúcej funkcie upomína na skutočnosť, že bohaté zásoby vody sú základom prosperujúceho poľnohospodárstva. To prichádza na rad v ďalšom, 8. verši, keď autor zaslúbenú zem opisuje ako krajinu, ktorá nie

je bohato obdarovaná len v podobe vodných zdrojov, ale aj ako plodnú záhradu plnú pšenice, jačmeňa, vínnej révy, figovníka, granátovej jablone, olív a medu. Sedem (vo veršoch 7 – 10 autor aj slovo krajina použije sedem krát) typických plodín ilustruje, že krajina je bohato požehnaná a jej obyvatelia netrpia hladom, nedostatkom ani chudobou. To autor trochu prehnane zdôrazní aj vymenovaním nerastného bohatstva krajiny v podobe železa či medi v 9. verši. Prehnane preto, že bohatstvo týchto surovín nie je pre Palestínu typické, skôr naopak, avšak túto zmienku je potrebné chápať v súvislosti s predchádzajúcou situáciou na púšti a nedostatkom, ktorý život na púšti v sebe niesol. Podobne je nutné rozumieť aj plodnosť krajiny, a teda ako kontrast k neplodnosti, neúrodnosti púšte. Úrodnosť krajiny je totiž v tejto oblasti úplne závislá od dažďa a zrážok.

Popis bohatstva a plodnosti zaslúbenej zeme vyvrcholí v 10. verši, keď autor upozorní na skutočnosť, že náležitou ľudskou reakciou na všetky tieto nezaslúžené Božie dary nie je falošná spokojnosť, či dokonca pýcha, ale chvála a vďaka voči Hospodinovi ako Darcovi všetkého toho požehnania. Dobrorečič, chváliť Boha, žehnať Ho

je podstatným prvkom izraelskej bohoslužby a svoj špecifický význam má najmä pri modlitbách pred jedlom. Požiadavka chváliť Boha je pritom charakteristická pre poexilný kultický jazyk a samotný verš sa neskôr stal základom židovských ďakovných modlitieb pri stole. Zaujímavá je v tejto súvislosti poznámka, že vtedajší človek si Hospodinovu moc spájal len s jednou oblasťou alebo situáciou, a tak sa Hospodin stal pre mnohých iba Bohom púšte, ktorý sídli na hore Sinaj, vybojováva víťazstvá, poráža protivníkov atď., a preto sa k Nemu volalo len v čase núdze. Naopak, dary zeme sa často spájali s činnosťou baalov. Mnohí teda opúšťali Hospodina a zanedbávali požiadavky zákona nevedomky. Až proroci vo svojich rečiach na túto skutočnosť Boží ľud upozorňujú. Dôraz na vďačnosť v 10. verši teda varuje Izraelcov pred nevďačnosťou a neposlušnosťou voči Hospodinovi.

Bývať v domoch a opevnených mestách a žiť v dostatku ponúka pocit bezpečia a istoty. Človeku sa naozaj môže zdať, že vstúpil do „dobrej“ krajiny, kde jeho pokoj a pohodlie nič nevyruší. Kázňový text však upozorňuje na to, že tento pocit môže byť falošný a môže viesť rovnako tak k Bohu, ako aj od Neho.

Návrh propozície

Boh ťa vedie do dobrej krajiny:

1. dobroreč Hospodinovi
2. zachovávajú príkazy Hospodina

Suspírium

„Či srdca tvojho na oltári
môj ľude, vzplála už a žiari
tá slávna obeť Ábela?
Ó, keby plála, horela!

Niet jej pre starosť nekresťanskú,
pre lásku k svetu veľkopanskú,
i nenápelnosť šepotá:
„... tá suchota, tá suchota...“

Ó, viacej, než sme zaslúžili
si dal nám, Hospodáru milý,
veď docela sme nehodní,
bo hrešíme, ach, deň po dni.

Nuž prijmi, prijmi vďak i chválu
za lásku svoju neskonale,
dobrotou svojou veľikou
k pokániu volaj hriešnikov.

A dávaj nám i toho chleba,
čo zostupuje z výšin neba,
a túžbou spásy naplň hrud',
a daj nám v Tebe bohatnúť!“

(Sládkovičov: Po zobrazení úrod. Zo zbierky K výšinám. Antológia slovenskej poézie evanjelickej. Zostavil: dr. E. B.

Lukáč. II. zväzok. Transcius : Liptovský Svätý Mikuláš, 1936.)

Náčrt kázne:

Cirkev je pre starcov. Jej budovy sú nemoderné, slovník zastaraný, hudba príliš smutná a všetko ostatné staromódne a také tradičné. V rýchlom, modernom, dynamickom prostredí 21. storočia nemá miesto. To sú slová a výčitky, ktoré z úst ľudí znejú v poslednej dobe až príliš často. Vo svete internetu, optických káblov, sociálnych sietí a virtuálnych priateľstiev je cirkev so všetkým tým, čo ponúka nezaujímavá a neaktuálna. O tejto smutnej skutočnosti svedčia aj sčítania obyvateľstva na Slovensku v posledných rokoch. Je to ale skutočne tak, je problémom naozaj tradícia, hudba či slovník? Je všetko to, čo je staré, pre dnešný svet, dnešnú modernú spoločnosť neaktuálne, nepotrebné, mŕtve?

Svetoznámy cirkevný historik, univerzitný profesor Jaroslav Pelikán o kresťanoch veľmi často hovoril ako o dedičoch neznaľých vzácneho pokladu a celý život bojoval so *zabúdaním kresťanov*. So zabúdaním na svojich bratov a sestry vo viere, na svoju minulosť, na svoje dedičstvo. Vo svojej tvorbe pritom rozlišuje medzi

tradíciou a tradicionalizmom. Hovorí: „Kým tradícia je živá viera mŕtvych, tradicionalizmus je mŕtva viera živých.“ a dodáva: „Tradícia znamená žiť v dialógu s minulosťou, nezabúdajúc na to, kde a kedy žijeme a že sme to my, kto sa musí rozhodovať.“ Sám Pelikán si hodnotu tradícií, najmä tých kresťanských, uvedomoval. Narodil sa totiž v rodine slovenského evanjelického farára a srbskej matky v Ohio v Amerike. Hodnotu tradícií, živého zachovávanía odkazu mŕtvych, teda sám dobre poznal. Tradícií duchovných i kultúrnych. Práve preto hovorí o potrebe ich uchovávanía, pripomínania toho minulého. A nielen on. Aj Božie slovo nás na mnohých miestach vyzýva pamätať a pripomínať. Boh sám vyzýva Boží ľud, aby na svoju minulosť nezabúdali.

Keď stojí Mojžiš s Božím ľudom pred vstupom do zaslúbenej zeme, majú za sebou ťažké obdobie 40-ročného putovania púšťou. Teraz ich podľa Božích zaslúbení čaká dobrá krajina. Obdobie hojnosti, bohatstva a prosperity, do ktorého ich sám dobrý Boh vovádza. A práve vtedy Mojžiš Božiemu ľudu hovorí: „Pamätaj na celú cestu, ktorou ťa po púšti viedol za týchto štyridsať rokov Hospodin, tvoj Boh.“ (5M 8, 2). Pamäť a rozpomínať sa na obdobie strádania

a ťažkého života nebolo pre nikoho z nich príjemné a lákavé. No len vtedy, ak si ľud spomenie na svoju minulosť, dokáže v nej pozorovať nie len svoje ťažké obdobie, ale aj Božiu prítomnosť. Dejiny Božieho ľudu sú totiž svedectvom toho, ako Boh svoj ľud viedol, sprevádzal a žehnal. Ako so svojím ľudom v jeho ťažkých chvíľach bol. A pred Božím ľudom stojí v tejto chvíli nebezpečenstvo, ktoré sa na prvý pohľad ani ako hrozba javiť nemusí. V nových časoch, v novom prostredí, v dobrej krajine oplývajúcej dostatkom a bohatstvom všetkého druhu, môže ľud veľmi rýchlo na svojho Boha zabudnúť. A ak na Boha zabudne, ak ho spolu so všetkými spomienkami nechá kdesi uprostred púšte, v krátkom čase od svojho Boha odíde. Práve preto im Mojžiš hovorí, že si na všetko majú pamätať. Ak totiž nebudú poznať a rozumieť svojej minulosti, nedokážu rozumieť prítomnosti a ani formovať svoju budúcnosť. Nepochopia, že zaslúbená zem, tá dobrá krajina, nie je výsledkom ich šikovnosti, zručnosti či rozumnosti. Je dôsledkom Božej vernosti, milosti a lásky. Obrazom Božej starostlivosti o človeka. Jeho darom.

– *na tomto mieste je možné ďalej rozvinúť myšlienky hlavnej sady a opísať krásu a bohatstvo zaslúbenej zeme.*

Pripomenúť, že darcom tejto dobrej krajiny a všetkých jej darov je Hospodin a náležitou reakciou človeka na toto poznanie je oslava boha vzdávanie vďaky, čo sú už myšlienky 1. vedľajšej sady.

Pamätať a poznať, že Boh je Ten, ktorý svoj ľud po celý čas viedol, chránil ho a vychovával, tak ako milujúci Otec vychováva svoje milované deti, že On je skutočne dobrým Bohom, je však len začiatok cesty. Hospodin po slovách pamätaj a poznaj v 6. verši hovorí aj zachovávaj. „Zachovávaj príkazy Hospodina, svojho Boha, kráčaj po Jeho cestách a boj sa Ho“.

– *v 2. vedľajšej sade je možné na základe exegetických poznámok pokračovať v tom, čo znamená zachovávať príkazy Hospodina, chodiť po Jeho cestách a báť sa Ho, pričom nejde o poslušné plnenie Zákona, ale o odpoveď na Božie konanie.*

Za určitých okolností je možné všetkým tým slovám o starej cirkvi či starých tradíciách dať za pravdu. Aj tu však platí, že záleží na uhle pohľadu. Budovy môžu byť staré i schátrané, no možno ich vnímať aj ako krásne historické pamiatky. Hudba môže byť nemoderná, je však svedectvom atmosféry ťažkých časov cirkvi i ľudu

či smelým a odhodlaním vyznaním viery, odvahy a lásky. Aby sa však z toho všetkého nestal len mŕtvy odkaz živých, je potrebné porozumieť, pochopiť, celým srdcom spoznať, že Boh je dobrým Bohom a o svoj ľud sa neustále stará. Aj v čase skúšok, aj v dostatku a blahobyte. Aj v minulosti, aj o nás dnes tu.

Použitá literatúra

- Nový biblický slovník. Návrat domů : Praha, 2009.
ISBN 978-80-7255-193-4.
- Bándy, Juraj: Teológia Starej zmluvy. Univerzita Komenského Bratislava, 2003. ISBN 80-223-1793-4.
- Nielsen, Eduard: Deuteronomium. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) : Tübingen, 1995. ISBN 3-16-146253-X.
- Otto, Eckart: Deuteronomium 1 – 11. Zweiter Teilband: 4, 44 – 11, 32. Freiburg im Breisgau : Basel : Wien : Herder, 2012. ISBN 978-3-451-34145-8.
- Vejjola Timo: Das 5. Buch Mose. Deuteronomium. Kapitel 1, 1 – 16, 17. Vandenhoeck&Ruprecht : Göttingen, 2004. ISBN 3-525-51138-8.
- Von Rad, Gerhard: Das fünfte Buch Mose. Deuteronomium. Evangelische Verlagsanstalt : Berlin, 1965.

Výklady ke Starému zákonu. I. Zákon. Česká biblická společnost : Praha, 1991. ISBN 80-7017-408-0.

Mgr. Erika Valková-Krištáková, PhD.

18. október

19. nedeľa po Svätej Trojici

Text: **1M 9, 8 - 17**

Exegetické poznámky

Náš text hovorí o uzavretí zmluvy medzi Bohom, Nóachom a jeho synmi.

- Každá zmluva vnáša poriadok a jasno medzi zmluvných partnerov.
- Boh musel uzavrieť s človekom novú zmluvu, lebo ľudský hriech zrušil stávajúci právny poriadok. Zničil Božie nariadenie, ktorým Boh zaviazal človeka, ako sa má chovať k živej prírode (1 M 1, 28 – 30). Zároveň spôsobil smrť takmer celej živej prírody. Táto zmluva zastavuje chaotické ľudské jednanie a dáva právny rámec tomu, ako sa majú a môžu odteraz ľudia správať, a to k sebe aj k zvieratám, ale aj ako bude ďalej fungovať stvorenstvo.
- Hriech je deštruktívna činnosť a vždy prináša smrť.
- Boh dal ľuďom nové pravidlá pre ďalší život na zemi.

- V tejto zmluve ide o dvoch partnerov na neporovnateľných úrovniach.
- Znamením tohto nerovného vzťahu je dúha, ktorá symbolizuje prepojenie Božieho neba a ľudskej zeme.
- Dúha symbolizuje aj luk, čiže zbraň. Boh dáva človeku právo zabíjať zvieratá, ale vždy sa tak musí diať za Ním stanovených podmienok, t. j. musí sa na zem vyliť krv, v ktorej sídli život.
- Boh napriek radikálnym zmenám, ktoré potopa priniesla, chce ľuďom a stvorenstvu žehnať. Preto uzatvára s nimi zmluvu, a tým zároveň aj dokazuje svoju trpezlivosť.
- Táto zmluva nám dáva istotu, že Boží poriadok v prírode tak, ako bol po potope ustanovený, bude platiť, a to pokiaľ budeme vidieť na oblohe dúhu.
- Každá zmluva, ktorú Boh s človekom uzavrel, mala za cieľ obnoviť a zachovať život a je zároveň garantom Božieho požehnania. Táto zmluva hovorí: „Každý život patrí Bohu a človek nesmie so životom ľudí, ale ani zvierat zaobchádzať svojvoľne.“
- Tak tomu bolo aj neskôr pri zmluve s Abrahámom, potom medzi Bohom a Izraelcami, ktorú s nimi uzavrel

Boh prostredníctvom Mojžiša na hore Sinaj, a, samozrejme, zmluva Boha s ľudstvom, ktorú spečatil Ježiš svojou obeťou na Golgote.

Návrhy propozície

1. *Ľudský hriech porušil zmluvu, ktorú dal Boh človeku.*
2. *Hriech vždy vedie ku skaze.*
3. *Preto bol starý svet zničený potopou.*
4. *Boh je však milosrdný a v novej zmluve dáva ľudstvu šancu na reparát.*

1. *Boh ti dáva dary a možnosť prežiť plnohodnotný život.*
2. *Tvoja pýcha ťa vedie k hriechu a hriech ku zatrateniu.*
3. *Ak chceš vstúpiť do zmluvy s Bohom, musíš starého človeka utopiť.*
4. *Boh je milostivý a v krvi Pána Ježiša ti dáva šancu na reparát.*

Myšlienky ku kázni

Ako vyplýva aj z propozície, zaujali ma dve línie, ktoré je možné v tomto texte rozvíjať.

Jednou je línia človečenstva. Hovorí o ľudskej vzbure, o pýche ľudí pred potopou, ktorú musel Boh zničiť. Je to však aj o novej šanci na život, ktorú dostalo ľudstvo po potope.

Tou druhou je osobná línia každého človeka, ktorý dostáva od Boha, charizma a nadanie. Keď však zabudne, že ich má od Boha, ovládne ho pýcha a odtiaľ je priama cesta k zatrateniu. Boh nám však v Ježišovi dáva ponuku (zmluvu) na nový začiatok.

Je, samozrejme, na úvahe každého kazateľa, ktorú líniu si vyberie, prípadne či ich spojí a paralelne pôjde oboma líniami.

Ku každej ešte ponúkam niekoľko biblických textov na citovanie.

1 línia: Môžeme sledovať, ako rástol a rozmáhal sa ľudský hriech pred potopou: *Začína príbehom Adama a Evy v raji (1M 3, 1 – 7), Kainovým zabitím Ábela (1M 4 1 16), Lámechovou bigamiou (1M 4, 19) a nakoniec sexuálnou neviazanosťou (1M 6, 1-4).*

V tejto línii je vhodné zvážiť aj Ježišovu reč o našej pripravenosti na Jeho druhý príchod, aby nás nezaskočil, ako ľudí za Nóachových čias potopa. Ide o to, že si nemáme myslieť, že Boh už nikdy nepríde so svojim súdom (Mt. 24, 37 – 39, tiež Ž 73, 1 – 15; a Jer. 17, 15). Boh ak aj trestá, chce napokon odpustiť a dať človeku novú šancu. Preto dal Nóachovi nový poriadok a dúhu ako znamenie, že už potopa sveta nebude a kolobeh striedania ročných období

nebude viazaný na naše správanie (Čítaj 1M 8, 22; Mt 5, 45).

2 línia: Boh stvoril človeka a ovenčil ho slávou a dôstojnosťou (1M 1, 26 – 29; Ž 8). Každému z nás dal do vienka nadanie a schopnosti, aby sme tým slúžili druhým ľuďom (2M 4, 10 – 11), no väčšina ľudí, si charizmy od Boha prisvojuje a zabúda pritom vzdať Bohu česť a slávu (Sk 12, 20 – 23). Tým vlastne ruší zmluvu, ktorú s nami Boh prostredníctvom Nóacha, Abraháma, Mojžiša, ale najmä Ježiša uzavrel. Preto je dôležité, aby sme, keď poznáme, že hriech nás ovládol, dali opäť svoj život do poriadku (J 3, 16; Ez 36, 24 – 29; Ez 37, 1 – 10).

Modlitba

Drahý nebeský Otec, ďakujeme Ti za svet, ktorý si pre nás stvoril. Za nádherné stromy, vrchy, more a zvieratá. Odpusť nám, že sa k Tvojmu stvoreniu správame ako naši predkovia pred potopou. Tiež ho kazíme svojou neposlušnosťou a hriechom. Ďakujeme Ti, že si Nóachovi a jeho synom zaslúbil, že už viac nezošleš potopu na celý svet a že pokiaľ nepríde koniec sveta bude každý rok žatva a tiež, že slnko neprestane svietiť a padať dážď. Prosíme Ťa, odpusť nám naše hriechy a nepozerať sa na naše priestupky. Veď

nikto z nás nemôže obstáť pred Tvojou tvárou. Buď nám milostivý nie pre naše zásluhy, ale pre nevinnú krv Tvojho Syna a nášho Spasiteľa, Pána Ježiša Krista. Amen.

Použitá literatúra

Das Alte Testament Deutsch; Band 2 bis 4; Das erste Buch Mose; übersetzt und erklärt von Gerhard von Rad; Evangelische Verlagsanstalt Berlin 1949

Mgr. Michal Zajden, PhD.

Pod'akovanie za úrody Zeme

Text: **Ž 145, 14 - 21**

Exegetické poznámky

Uvedený 145. žalm je súčasťou poslednej, piatej knihy žalmov. Autorstvo tohto žalmu je pripisované kráľovi Dávidovi. Ide zároveň o abecedný žalm - akrostich, aj keď nie úplný, pretože chýba verš na 14. hebrejské písmeno nún. Chýbajúci verš však poznajú niektoré iné rukopisy. Kniha žalmov má 9 takýchto žalmových druhov (Ž 9, 10, 25, 34, 37, 111, 112, 119 a 145), kde 5 žalmov je pripisovaných kráľovi Dávidovi. Akrostichycké básne boli dielami vysoko kvalifikovaných literárnych umelcov. Ich cieľom bolo nielen pomôcť si lepšie zapamätať daný text (tzv. mnemotechnická pomôcka), ale ide aj o vyjadrenie plnosti k danej téme (bolo povedané všetko od alef po tav, resp. od A po Z). Niektorí dokonca hovoria, že autor žalmu chváli Boha so všetkým, od A po Z: jeho chvála je inkluzívna. A okrem toho, celá abeceda je zdrojom všetkých slov. V židovskej praxi bol tento žalm recitovaný dvakrát vrámci dňa - ráno a večer.

Zaujímavosťou je, že Talmud chváli všetkých tých, ktorí sa slovami žalmu modlia trikrát denne, čím dostávajú podiel na budúcom svete.

Celý žalm je chválospevom, ktorý vydáva svedectvo o Božej veľkosti a dobrotivosti. Pán Boh je teda nielen ten, ktorý má veľa, ale ktorý aj veľa dáva zo svojej lásky a milosti.

Návrh propozície

Pán Boh sa o nás stará - na tele i na duchu,

1. *preto na Neho upínajme svoj zrak*
2. *a Jemu ďakujeme.*

Suspírium

Tys' dal nám, Bože, čo treba...

*Buď Ti dnes sláva, veleba –
za chlieb a zdravie i čo máme
ďakujeme Ti v našom chráme.*

*A keď už máme zas čo jesť –
patrí Ti vďaka a všetka česť!*

*Veď nás i ďalej – dary v zdraví užiť
a Tebe, Otče, verne slúžiť! Amen*

Martin Rázus

Myšlienky ku kázni

Dnešná nedeľa Pod'akovania za úrody zeme nás pozýva k vďačnosti. Pozýva nás k uvedomeniu si, že Pán Boh sa o nás stará. Pripomína nám to nielen dnešnou

nedeľou, vyzdobeným oltárom, ale aj svojím Slovom, ktoré nám znie a ktoré nás i dnes pozýva k chvále a vďake Pánu Bohu.

(V úvode je možné zhodnotiť i samotný hospodársky rok - ťažkosti, ale i radosti pri zbere úrody, atď.)

Veriaci človek vidí v úrodách zeme hlavne dôkaz Božej milosti, ktorá je stále pri nás hriešnych a nehodných. Veriaci človek však vidí i dôkaz Božieho požehnanja. A tak sa nám pri pohľade na to všetko, čím nás Hospodin požehnal, vynára obraz Hospodina, ktorý, ako píše žalmista, otvára svoju ruku a všetko živé sýti s ochotou (v. 16). Avšak nemôžeme si zakrývať oči pred tými, ktorí nepociťujú nasýtenie - sú v hmotnej núdzi (možnosť rozviť viacero príkladov, možno aj konkrétnych z cirkevného zboru). Aj do takýchto ťažkých životných situácií, kedy mnohí máme pred očami hojnosť darov zeme, nám Pán Boh hovorí, že On je s nami i v ťažkých chvíľach. On je ten, ktorý podopiera všetkých padajúcich a pozdvihuje všetkých sklúčených (v. 14). A tí, ktorí svoj pohľad upínajú i v takýchto chvíľach na Neho (v. 15), k Nemu volajú a na Neho sa spoliehajú, tým On bude dávať pokrm v pravý čas, bude otvárať svoju ruku a sýtiť s ochotou.

Kam však hľadáme vtedy, ak je nám ťažko, nielen na tele, ale i na duchu? Kam hľadáme vtedy keď úroda ničí živel? A dokážu ľudia, ktorí trpia nedostatkom hľadiť na Hospodina? Tam je totiž pomoc. Veď On je pôvodcom a darcom všetkých dobrých darov. Hospodin dokáže pozdvihnúť všetkých padajúcich i sklúčených. (Možnosť napojiť myšlienky k spovedi a Večeri Pánovej, ak je súčasťou bohoslužieb. Veď práve vo Večeri Pánovej Pán Boh pozdvihuje padajúcich pod ťarchami hriechov.) Rozmer Božej pomoci, Božej lásky a milosti s ktorou sa k nám dennodenne skláňa je široký. Zahŕňa nielen telesný rozmer, ale aj ten duchovný. Nie je to len telesný rozmer starostlivosti o nás, keď hľadáme na dary zeme pri oltári, ale je to aj duchovný rozmer, keď hľadáme na krstiteľnicu, ktorá nám pripomína, že nás Pán Boh prijal za svoje deti a odpustil vinu dedičného hriechu a rovnako keď smieme hľadiť i na prestretý stôl v daroch Večere Pánovej. Verím, že to všetko, čo pre nás Hospodin stále robí, je dostatočný dôvod na to, aby sme Mu ďakovali. Aby naše ústa i naše vnútro boli naplnené vďakou voči Nemu, nášmu Stvoriteľovi, Vykupiteľovi v Ježišovi Kristovi a Posvätitelovi v Duchu Svätom.

Sviatok podakovania za úrody zeme je vhodnou príležitosťou k tomu, aby sme i my všetci prinášali na oltári svojho srdca obeť vďaka Bohu za prijatú pomoc a za dary Jeho požehnaní. Takáto vďaka sa prejaví nielen v osobných modlitbách, ale i v chráme Božom, kde sa stretávame ako bratia a sestry, ktorí majú spoločného nebeského Otca. Najlepšou vďakou a oslavou Boha za všetko, čo od Neho prijímame, je však náš život, naše slová i skutky, ktoré neobchádzajú blízkych a núdzných. Veď kto chce mať, musí sa naučiť aj dávať. Lebo dávanie robí človeka bohatým, a kto zo srdca dáva, ten vlastne obdarúva v skutočnosti i seba. Zdieľanie darov, ktoré sme dostali s ostatnými, radostné rozdávanie čiže štedrosť, pramení práve z vďačnosti za tieto dary, ktoré sme prijali z Božej štedrej ruky. Pán Boh je nielen veľký, ale aj dobrosrdečný.

Ďakujeme Pánu Bohu, že sa o nás stará. Ďakujeme mu, že podopiera všetkých padajúcich a pozdvihuje všetkých sklúčených. Ďakujeme Mu, že dáva pokrm všetkým, ktorí na Neho upínajú svoj zrak. Ďakujeme Mu, že otvára svoju ruku a všetko živé sýti s ochotou. Ďakujeme Mu, že sa skláňa s takouto milosťou k nám hriešnym a nehodným, neraz i nevďačným

a nevšímavým voči Jeho darom a že nás vedie vo svojom Synovi Ježišovi Kristovi cestou do večnosti, do kráľovstva nebeského. Nech naše ústa ohlasujú „chválu Hospodinovu, nech každé telo dobrorečí Jeho svätému menu na večné veky“ (v. 21).

Použitá literatúra

BÁNDY, J. *Slávnostné a kajúce žalmy*.

Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015.

BIČ, M. a kol. *Starý zákon: preklad s výkladom: Žalmy*. Praha: Kalich, 1975.

TRSTENSKÝ, F. *Úvod do knihy žalmov*. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity, 2008. ISBN 978-80-8084-299-4.

<https://biblehub.com/commentaries/psalms/145.htm>

Mgr. Anna Debnárová

Pamiatka posvätenia chrámu

Text: **Ž 122**

Exegetické poznámky

Pamiatka posvätenia chrámu je pre nás dôležitou udalosťou. Nejde len o spomienku a sprítomnenie si historických udalostí spojených s tým-ktorým chrámom či modlitebňou (v niektorých zboroch to môžu byť aj pohnuté udalosti), ale ide nám o vďaka k Hospodinovi za miesto duchovného domova a spoločného stretávania sa. Tiež si chceme pripomenúť a zdôrazniť aj súčasnosť a budúcnosť chrámu, zboru, cirkvi. Ide o to, aby si ľudia nachádzali cestu do kostola a vzťah ku zboru. Bez vzťahu to nejde. V slávnosti pamiatky posvätenia chrámu teda nestojí len budova, ale aj naše životy a srdcia, naša viera a náš vzťah k duchovným veciam.

Žalm 122 vyjadruje presne tie skutočnosti, ktoré chceme v kázni zdôrazniť. Žalmista nevidí len chrám, ale prežíva radosť a zodpovednosť za „Božie

miesto“, aj celý Jeruzalem, v ktorého hradbách chrám stojí.

Žalm je tretou zo série pútnických piesní. V predošlom žalme autor prosí o ochranu a pomoc pred prekážkami v živote, ale aj na ceste – púti do Jeruzalema. V tomto žalme autor prežíva radosť nad príchodom do svätého mesta. Prichádza k cieľu svojej cesty – púte, zastavuje sa v jeruzalemských bránach a vzhliada ku chrámu ako k miestu obete za hriechy, ale aj k miestu, ktoré je základom židovskej identity, k miestu, ktoré formuje vieru, aj zmýšľanie príslušníka Izraelského národa. Od tohto pocitu radosti vychádza aj pocit zodpovednosti za všetko, čo sa v Jeruzaleme a s Jeruzalemom deje. Tento pocit je vyjadrený slovami pokoj, bezpečnosť, či blaho.

Verše 1-2: Autor spomína na to, ako sa zaradoval, keď mu povedali o ceste do Jeruzalema. Pre žida to bola jedinečná cesta, na konci ktorej bolo stretnutie sa s Hospodinom v obeti za hriechy.

Aj my máme pokladať sviatočný deň a cestu do kostola za radosť a nie za obťažujúcu povinnosť.

Verše 3-5: Slová, ktoré sa týkajú spomínanej identity. Jeruzalem spája príslušníkov židovstva dovedna. Je to hlavné mesto, sídlo panovníka a sídlo

Hospodina na tejto zemi. Boh je prítomný v chráme, v stánku zmluvy, koná odpustenie hriechov cez prinášané obete.

Náš chrám, zbor, cirkev je podobný Jeruzalemu. Spája nás dovedna. Učíme sa poznávať duchovné veci, Pána Boha, prijímame požehnanie a odpustenie hriechov. Počúvame a prijímame Božie Slovo, ktoré prichádza so zvestou súdu, ale aj odpustenia skrze Božiu milosť v Ježišovi Kristovi. To je základ našej, kresťanskej a evanjelickej identity, ktorej sa tak často a tak mnohí dnes ľahkovážne zriekajú.

Verše 6-8: Pokoj je pre Židov slovom pozdravu. Keď zhliadne zďaleka mesto, pozdravuje ho týmto slovom. Zároveň je to modlitba a prosba o pokoj. Znie pútnikova prosba o pokoj pre mesto, aj chrám, ktoré sú autorovi (Dávidovi) zvlášť milé a cenné. Dejiny Jeruzalema sú poznačené nepokojmi, ktoré trvajú dodnes. Pútnik prosí nie o ľudský pokoj, ale Boží, ktorý dáva len Boh. Porovnaj Ježišove slová: pokoj vám zanechávam... .

Pre nás sú tieto slová rovnako silné. Je potrebný pokoj medzi nami, keď sme tak často rozdelení rôznymi bojmi a žabomyšími vojnami. Keď sa mám stretnúť s Pánom v chráme, musí sa vo mne všetko upokojiť a utíchnuť. Iba tak

môžem počuť ten tichý Boží hlas, ktorý mi prináša pokoj do života viery, aj do každodenného života a konania. Práve chrám je tým miestom, kde znie ticho. Všade okolo je ruch a zhon. V kostole je situácia úplne iná. Preč od hluku sveta si môžem plniť srdce Božím Slovom, sviatosťami, prijímať pokoj a požehnanie. Keď z chrámu odídem, cítim, že len to, čo je v ňom má najväčší zmysel v živote a to, čo je vonku, sú len veci dočasné a pomínutelné.

Verš 9: Žalmistovi záleží na blahu pre Jeruzalem, aj pre chrám. Chce sa usilovať o to, aby pocity a viera, ktorú v ňom vyvolala cesta do Jeruzalema a pobyt v ňom sa nevytratili ani vtedy, keď sa vráti domov z púte do svätého mesta.

Aj my by sme mali hľadať blaho pre chrám, zbor a cirkev. Tieto Božie ustanovizne nám majú ležať na srdci. Nielen dnu, v kostole, ale aj v bežnom živote. Má nám záležať na duchovných, aj hmotných veciach, slúžiacich nám, aj našim potomkom. Veď práve s takýmto pocitom naši predkovia istotne budovali ten-ktorý chrám.

Použitá literatúra

Bič. M.: Výklady ke Starému zákonu III, Karmelitánské nakladateľství, Kostelní Vydří, 1998

Alexandrovci P. a D.: Ilustrovaná príručka k Biblii, SBS, B. Bystrica, 2001

ThDr. Peter Švehla

25. október

20. nedeľa po Svätej Trojici

Text: Mt 22, 1 - 14

Exegetické poznámky

Toto podobenstvo je vrcholom obvinení, ktoré Ježiš vzniesol proti najpoprednejším vodcom svojho ľudu! V tomto podobenstve vznáša oveľa ťažšiu obžalobu, a síce, že vodcovia národa Božie pozvanie odmietajú.

Jadrom podobenstva je pozvanie pre Izraelský národ, ktoré je však opakovane odmietnuté. Ak sa podobenstvo obracalo na vyvolený národ a zdôrazňovalo vážnosť rozhodnutia, ktoré musí urobiť, obracia sa na záver podobenstva na tých, čo dostanú pozvanie, keď ho odmietli pôvodne pozvaní. Nepíše sa o nich ako chudobných, mrzákoch, chromých a slepých ako v L 14, 21, ale ako o cudzincoch, ktorí dostanú pozvanie na ceste krajinou, na križovatkách. Ich charakteristika spočíva vlastne iba v tom, že sú to bez výnimky všetci, ktorých bolo možné zastihnúť: zlí i dobrí / 10 v./ . Každý je pozvaný. Aj my všetci

sme boli vykúpení, a teda dostávame úplne zadarmo a bez zásluh pozvanie na nebeskú hostinu.

Týmto Ježiš oslovuje cirkev, svojich veriacich. Príslušnosťou k cirkvi ešte ani zďaleka nie je rozhodnuté. V. 11, 12

Pri slovách o mužovi, ktorý nemá oblečené svadobné šaty, Ježiš hovoril o odeve spravodlivosti, ktorý je potrebný pre vstup na Božiu hostinu v Jeho kráľovstve. Tento odev umožňuje úplné prijatie v Božích očiach, ktoré každému veriacemu dáva Kristus. Kristus dáva tento odev každému, každý sám sa však musí rozhodnúť obliecť si ho, aby sa mohol zúčastniť na svadobnej hostine. Pán teda očakáva od nás svadobné šaty, nové rúcho, nové bytie, nový život s Ním.

Osnova kázne

- Dostali ste už pozvánku? Na akú príležitosť to bolo?
- V našom podobenstve boli hostia pozvaní na svadbu
- Svadba je príležitosť k radosti, k oslave, radovať sa s radujúcimi
- Pán nás pozýva k dokonalej radosti vo svojom kráľovstve
- Keď Pán hovorí v podobenstve, chce uľahčiť ľuďom porozumenie významu slov - Boh hovorí zrozumiteľne

- Nikto sa nemohol vyhovárať, že nerozumel pozvaniu
- Ale nie je záujem o Božie pozvanie, o Božie veci, prednejšie sú tie pozemské
- Naozaj si vystačíme s ľudskou múdrosťou, silou a pomocou?
- V našom podobenstve nás Boh pozýva k sebe, pretože nám chce otvoriť dvere pre vzťah so sebou
- Pozvaný je každý, je to čas milosti a tento trvá do okamihu telesnej smrti
- Počas života nás Pán pozýva, prichádza viac pozvaní, nebuďme ako tí ľudia v podobenstve, neopakujme tú istú chybu, neodmietajme Boha
- Boh v pozvaní vyjavuje svoju podstatu – má nás rád
- Boh nás nenecháva bez svojej pozornosti
- My ľudia trpíme dnes prázdnotou napriek blahobytu a dostatku všetkého, bojíme sa samoty a opustenosti
- Boh ťa nechce otravovať, ale chce ťa obdarovať
- Ak On pozýva, tak ku tebe hovorí
- Ty môžeš hovoriť s Ním
- Je rozdiel medzi bohom tohto sveta, ktorý mlčí a Bohom, ktorý ti ponúka Záchranu

- Nemusíš sa vyhovárať, Boh ďaleko presahuje všetko pozemské aj tvoje povinnosti, aj tvoje zemské radosti a záujmy
- Ak ťa pozýva, chce ti dať viac ako dáva tento svet
- Ponúka ti dokonalé, trvalé a večné
- Ľudia by radi žili naveky, tu na zemi
- Boh ťa pozýva k večnému životu
- Nič neprevýši Jeho nebeské dary
- Nechaj sa pozvať a skús to s Ním
- Oplatí sa zanechať veci sveta a zmeniť život kvôli Nemu
- Prijmi Jeho pozvanie k zmene života a pozvanie k večnosti s Ním

Použitá literatúra

Evanjelium podľa Matúša, Fritz

Rienecker, 1992

Nový Zákon, Biblia s aplikáciami, 1993

ThDr. Andrea Lukačovská

31. október

Pamiatka reformácie

Text: Mt 5, 1 - 12

Exegetické poznámky

Ježišove blahoslavenstvá tvoria nádherný úvod k veľkému oddielu Jeho posolstva nazvaného Ježišove reči na vrchu (nepresné je staršie pomenovanie Kázeň na hore) o prichádzajúcom kráľovstve nebeskom. Je správne chápať ich ako evanjelium, radostnú zvesť o Božom konaní, o tom, čo Boh v Ježišovi konal, koná a bude konať až do konca vekov, podobne ako napr. slová Otčenáša (Mt 6, 9nn) a iné.

Reči na vrchu obsahujú, samozrejme, aj zákon Boží. Možno povedať, že Ježiš v ďalších slovách zákon Boží vykladá a učí, pravda, inak ako farizeji a zákonníci Jeho doby, alebo tí, ktorí Ho predchádzali. O zákone naplno platí Jeho výrok v Mt 5, 17: „Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov, neprišiel som zrušiť, ale naplniť.“ Ježiš tu nehovorí ako druhý Mojžiš, ale ako Ten, ktorý je nad zákonom a ktorý si

preto počína ako Jeho Otec. Tak ako v knihe Genesis, kde je slovo o stvorení sveta Hospodinom dobrou správou pre ľudí a až po nej nasleduje slovo zákona o správnom etickom počínaní človeka, tak aj tu. Aj vydanie Desatora na hore Sinaj má rovnaký postup. Hospodin tu vydal Desatoro ako zákon a základ zmluvy so svojím ľudom, ale na prvom mieste hovorí: „Ja som Hospodin, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z Egypta, z domu otroctva“ (2M 20, 2). Až potom nasledujú Božie prikázania (Desatoro).

Preto evanjelista Matúš iste vedome dáva zaznievať tak mnohým dôležitým slovám a učeniu Ježiša práve na vrchu a volí rovnaký postup: najskôr uvádza evanjelium, potom zákon. Najskôr indikatív, až potom nasleduje imperatív.

Tieto všeobecné poznámky si pripomíname nanovo preto, že následná kázeň je určená na Pamiatku Lutherovej reformácie. Vieme, že reformácia začala Lutherovým „otvorením Biblie“ - pozorným a poslušným vnímaním, že Písmo sväté SZ i NZ obsahuje Božie slovo, ktoré máme poznať ako evanjelium i ako zákon. Reformácia bola a dnes pokračuje v tom, že kazateľ Božieho slova citlivo rozlišuje zákon a evanjelium, neobchádza ho a nezamieňa ho. Farizeji a zákonníci často stupňovali požiadavky

zákona, uväzujúc tak neznesiteľné bremená na poslucháčov (Mt 23, 4), inokedy „preciedzali komára a prežierali ťavu“ (Mt 23, 24), alebo falošne vyvyšovali svoje konanie ako záslužné a súčasne iných ponížovali. Tak robia farizeji a zákonníci všetkých čias. Matúš však zapísal nielen osem Ježišových blahoslavenstiev, ale aj osmoro „beda“ farizejom (Mt 23).

Keď Pán hovorí: „Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky“ - máme pamätať na to, že naše skutky nie sú záslužné (nezasluhujú spásu) a nemajú viesť k oslave človeka, ale k tomu, aby ľudia „velebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach“ (Mt 15, 16). V tomto duchu máme spomínať aj na reformačných otcov.

Na rozdiel od niektorých vykladačov tu chcem predostrieť, že Ježišove reči na vrchu možno správne chápať nielen ako reči učeníkom, ale aj zástupom (povolaným), práve tak ako celé evanjelium patrí „všetkému ľudu“ (L 2, 14). I keď by sa zdalo, že Ježiš učí a zvestuje blízkosť kráľovstva nebeského iba učeníkom, záver Ježišových rečí (Mt 7, 28- 29) hovorí jasne: „Keď Ježiš dokončil tieto reči, zástupy sa veľmi divili Jeho učeniu, lebo ich učil, ako kto má moc a nie ako ich zákonníci.“

Verš 3: Slovo „blahoslavený“ (gr. MAKARIOS) je správne prekladať tak, ako to robí aj naša NZ. To je viac, ako iba „blažení“, alebo „šťastní“, pretože skutočne blahoslaveným robí človeka iba Boh v Kristu (blaho - slávi). Aj slová „chudobní v duchu“ je správne chápať tak, ako je to v poznámke pod čiarou uvedené v našej NZ: „Poníženi, ktorí uznávajú svoju úbohosť pred Bohom“. Luther hovoril: „som žobrák milosti Božej“. Tým viac vyniká Ježišova poníženosť v Jeho inkarnácii a v prijatí kríža. Preto je aj prvým a pravým synom kráľovstva nebeského. Blahoslavenstvo zaslubuje Boh a Ježiš tým, ktorí pred Ním uznávajú svoju hriešnosť a úbohosť.

Verš 4: Ježiš volá človeka k viere v seba ako Krista. Iba On svojou smrťou odňal smrti moc a svojím vzkriesením ponúka pravú, potešujúcu nádej večného života. Súčasne hovorí: „Učte sa odo mňa, lebo som pokorný v srdci ... a nájdete si odpočinutie duší.“ (Mt 11, 29)

Verš 5: Krotkosť je podobne prejavom pokory (opak pýchy a namyslenosti). V Ježišovi sa splnili predpovede prorokov (napr. Iz 53), a preto môže darovať milosť a sľub, že Jeho zásluhy znamenajú pre človeka dedičstvo zeme, ktoré sa naplní dokonale v dare „nového neba a zeme“.

Verš 6: Lačníaci a žízniaci po spravodlivosti sú blahoslavení preto, lebo Kristove privlastnené zásluhy už dnes posilňujú veriacich v Neho. Budúce (eschatologické) hodnoty sú trvalo pôsobiacimi hodnotami.

Verš 7: Milosrdenstvo bolo darom Hospodina svojmu ľudu vždy, ako svedčia nádherne už Žalmy.

Verš 8: Aj Dávid vedel, že jeho srdce (celé vnútro) nie je čisté, preto prosil o očistenie a nový život (Ž 51). Videnie Boha nadväzuje na Ž 24, 4 a je darom Božej milosti a Kristovým dielom. Preto hovorí, že kto vidí Jeho, vidí Otca (J 14,9).

Verš 9: Hospodin z milosti ponúkol svetu pokoj (h. šalom) a plné zmierenie v službe svojho Syna. Preto sa synmi Božimi môžu menovať už dnes všetci Jeho nasledovníci.

Verš 10: Ôsme blahoslavenstvo ako naplnené opäť vidíme na osobe a diele samotného Ježiša, ktorý „všade dobre konal“ a naplnil zákon za nás, a preto nám ponúka spravodlivosť pred Otcom v kráľovstve Božom.

Záver Ježišových rečí o dare blahoslavenstva (verše 11-12) je už akoby prvým a správnym výkladom týchto zaslúbení. Ježiš všetku pokoru, utrpenie a námahu viaže na svoju osobu.

Nie je blahoslavený ten, kto sa svojimi hriechmi stane chudobný a nešťastný (ako márnokratný syn). Na druhej strane tí, čo akokoľvek trpia pre Krista, majú dôvod na nádej, radosť a blaho, lebo to všetko Ním zaslúbené dosiahnu podobne, ako ktorýkoľvek z prorokov. Odplata Božia nie je našou mzdou, ale veľkou milosťou (viď: robotníci na vinici).

Návrh propozície

Vernosť reformácii zachováme:

1. vernosťou Božiemu slovu
2. vernosťou jeho správne vysvetleniu

Myšlienky ku kázni

Pamiatka Lutherovho vystúpenia 31. októbra 1517, ktorým vyzval cirkev k dišpute nad jej úpadkom a nápravou „v hlave i v údoch“, vyvoláva dojem, že dnes nám ide len o slávnostnú spomienku na odvážny historický čin. Aby sme neuviazli iba v histórii, bola už dávnejšie vyslovená dôležitá výzva: Vpred k reformácii! Je to iba zdanlivý paradox, pretože reformačné princípy a podstata Lutherovho odkazu často ani dnes nie sú poznané, ani docenené. Dôvody sú rôzne. Napríklad strata úcty k vlastnej identite pod rôznymi vplyvmi, ale aj ľahostajnosť a vlažnosť,

ako o nej hovorí Pán cirkvi: „Kiež by si bol studený, alebo horúci! Takto, že si vlažný, ani studený, ani horúci, vyplujem ťa z úst“ (Zj 3,15-16). Pozrime sa teda na známe reformačné princípy na základe Lutherovho objavu a odkazu pre nás i pre budúce generácie vo svetle slov dnešného evanjelia.

Evanjelista Matúš na úvod Ježišových rečí na vrchu pripomína: „Keď Ježiš videl zástupy, vystúpil na vrch a keď si sadol, pristúpili k nemu Jeho učeníci. Otvoril ústa a učil ich“ (v. 1-2). Počujme, že Pán Ježiš chce osloviť nielen svojich učeníkov, ale aj tie spomínané zástupy ľudí, ktorí prichádzajú k Nemu z rôznych dôvodov. Neučí teda nejakú skupinku v tajnosti, neskrýva svetlo svojho slova „pod nádobu“, ale ho kladie vysoko „na svietnik, aby svietilo všetkým v dome“. Ježišova zvesť je verejná, má misijný charakter a obracia sa na všetkých ľudí.

Keďže ku všetkým ďalším generáciám hovorí Ježiš skrze Písmo sväté, platilo pre Martina Luthera a platí aj pre nás východisko: Iba Písmo sväté, obsahujúce evanjelium i zákon Boží, je pre nás prameňom viery a potom aj pravidlom života. Reformácia preto zdôrazňuje dôležitú zásadu - jedine Písmo (Sola scriptura). Luther mal to šťastie, že v augustínskom kláštore v Erfurte, kde

ako mladý 22 ročný vstúpil, mal mníšsku celu hneď oproti kláštornej knižnici. Tam sa mu poprvýkrát dostala do rúk Biblia. Pri čítaní jej posolstva ho podporoval jeho predstavený Ján Staupitz. Konal ako skutočný duchovný otec, a tak sa stalo, že syn časom prerástol aj svojho učiteľa.

Sláviť Pamiatku reformácie možno najlepšie tak, ak stále tíšime hlad a smäd po blahoslavenom živote, blízkosťou Ježiša Krista v Slove a v sviatostiach. Tak, ako by sa z Luthera bez Písma svätého nikdy nestal reformátor a učiteľ obnovenej cirkvi, tak ani z dnešných a budúcich generácií kresťanov nevyrastú skutoční nasledovníci Krista, ak Jeho Slovo obídeme. Ak ním pohrdneme, ak ho na Službách Božích nepočúvame, ak ho nečítame. Nestačí mať Bibliu v knižnici ako ozdobu. Ak ju nečítame a nepočúvame v nej hlas nášho dobrého Pastiera, nič nám neprospeje. To je ideál reformácie a preto stále platí: vpred k reformácii!

Jedna vec je čítať a počúvať Slovo Božie, ale druhá vec, ešte dôležitejšia je tá, na ktorú sa spytoval diakon Filip, správcu pokladu etiópskej princeznej Kandáces: „Či aj rozumieš, čo čítaš?“ (Sk 8,30).

Dnes by nám Luther pri výklade Ježišových blahoslavenstiev povedal

najskôr to, že ich obsah je skutočne: „čisté evanjelium“. Evanjelium je zvesťou o tom, čo robí a koná Pán Boh, ktorý vždy najskôr dáva a obdarúva človeka vzácnymi darmi a až potom od neho niečo, totiž plnenie zákona požaduje. Nie je správne evanjelium a zákon zamieňať, alebo ho zmiešavať, ako nie je správne ich oddeliť. Preto prvá a hlavná úloha cirkvi a jej služobníkov tomuto svetu zverená Pánom je: prinášať zvesť zákona a evanjelia.

Pri prvom blahoslavenstve (v. 3) ktoré Ježiš ohlasuje vznikla v dejinách cirkvi otázka, čo presne znamená „chudobní v duchu“. Chudobní v duchu sú: „ponížení, ktorí uznávajú svoju úbohosť pred Bohom“. Je isté, že kráľovstvo nebeské otvoril človeku z milosti Pán Boh (Sola gratia). Pyšní do neho nikdy nevojdu. Každý, kto si myslí, že nepotrebuje Božiu milosť, odpustenie hriechov a službu zmierenia v Ježišovi Kristovi, zbavuje sa účasti v kráľovstve nebeskom a tak aj pravého blahoslavenstva.

Kto si o sebe myslí, že dokonale plní zákon Boží, bude nutne sklamaný. Poznať svoju hriešnosť a potom činiť pokánie zo svojich hriechov, to je začiatok každej obnovy, čiže reformy života kresťana i celej cirkvi. Preto

Luther v úvode známych 95 výpovedí o odpustkoch hovorí: „Keď náš Majster a Pán Ježiš Kristus povedal: Pokánie čiňte, znamená to, že celý život kresťana má byť ustavičným pokáním.“ To je ten druh zármutku (v. 4), ktorý slúži človeku na potešenie. Preto Ježiš ohlasuje Božie zaslúbenie: „Blahoslavení žalostiaci, lebo oni potešenia dôjdu.“ Pán Ježiš nehovorí, že akýkoľvek žal má za následok dôjdenie potešenia, ale - ako už Ján Zlatoústý správne učil - blahoslavenstva dôjdu tí, „ktorí plačú nad svojimi hriechmi“. Ilustráciou tohto zaslúbenia je apoštol Peter, ktorý zlyhal na dvore veľkňaza, „vyšiel a žalostne zaplakal“, ale cez milostivý pohľad Ježiša našiel odpustenie a tak dosiahol potešenie už tu v časnosti.

Blahoslavení sú aj ľudia „krotkí“, čiže pokorní a to pre zaslúbenie, že „oni dediči zeme budú“. Pokorní sú tí, čo ochotne nesú svoj kríž s Kristom a za Kristom. Tí obdržia dedičstvo zeme, totiž „nové nebo a novú zem“, ktorú nám ako večnú vlasť pripravil Pán.

Blahoslavenstvo dosahujú aj tí, ktorí „lačnia a žíznia po spravodlivosti“. Luther často zdôrazňoval, že v Kristovom príchode sa uskutočnil príchod spravodlivosti. Prijatie Ježiša Krista vierou ako „Slnka spravodlivosti“

znamená plné nasýtenie tejto túžby a očakávania ľudí. Udeje sa tam, kde On sám svoje ovce vedie a privedie „k vodám odpočinutia večného“.

Ďalšie blahoslavenstvo (v. 7) je zaslúbením pre tých, ktorí prijímajú milosrdenstvo ako program svojho života, za príkladom nášho milosrdného nebeského Otca. Dar Otca daný v Synovi prevyšuje naše predstavy. Ježiš prišiel ako ten, ktorý nás očisťuje od každého hriechu a neprávosti. Platí to aj o našom srdci (v. 8), teda o našom myslení a potom aj o našom konaní. Prijatie Jeho očistenia bude znamenať „videnie Pána tvárou v tvár“, čiže trvalé spočinutie v spoločenstve Otca, Syna a Ducha svätého.

Tvorcovia pokoja (v. 9) sú tí, ktorí hľadajú pokoj a s ním aj iné hodnoty nielen pre seba, ale pre všetkých, za príkladom Ježiša, ktorý nás zmieril s Otcom. Opakom je ponižovanie (až likvidácia) ľudí, ktorí sú v niečom iní, ako my. To nie je cesta Božích synov a dcér. Ježiš preto oznamuje blahoslavenstvo plynúce z Božieho detinstva tým, čo tvoria a šíria pokoj už tu na zemi, i tým, ktorí prijímajú „cestu kríža“, a ak treba aj martýrium pre vieru v Neho ako Pána (v. 11-12).

Je zrejmé, že Ježiš priniesol a ponúka iný pohľad na hodnoty a život, ako je bežné u človeka tohto sveta (prirodzeného človeka). Pán hovorí o iných dôvodoch blaženosti (radosti a blaha) človeka, ako ich vidí svet. Tieto zaslúbené hodnoty sú dosiahnuté Ježišovým dielom, ktoré môžeme prijať vierou a dôverou v Neho. Pre veriacich sú už dnes budúce hodnoty prítomné v závdavku radosti a „pokoja, ktorý prevyšuje každý rozum“. Sám Ježiš Kristus svojou obetou a zmŕtvychvstaním vytvoril predpoklady blahoslavenstva, radosti a budúcnosti tých, ktorí Ho vo viere nasledujú. Bez tohoto diela by Božie kráľovstvo bolo pre nás zatvorené a nedosiahnuteľné. (Sola redemptione Christi).

Blahoslavenstvo v Rečiach na vrchu sú teda aj slovo o Ježišovi samotnom. O Jeho ponížení v inkarnácii (v. 3), o Jeho modlitbe v Getsemane a na kríži (v. 4), o Jeho krotkom nesení kríža (v. 5), o Jeho túžbe ospravedlniť nás svojimi zásluhami (v. 6) a darom dokonalej milosti (v. 7). On mal vždy na mysli len naše dobro (v. 8), a prinášal dar pokoja pre nás (v. 9), hoci bol svojimi vlastnými zavrhnutý, podobne ako mnohí proroci Boží pred Ním (v. 11-12).

Vpred k reformácii! Je to výzva, ktorá znamená: vpred k Ježišovi! On je nielen učiteľ nových vyšších mravných požiadaviek, „nového zákona“, ale predovšetkým Darca spasenia. Jemu naplno uveril a zveril svoj život aj Martin Luther a mnohí ďalší v Krista veriaci (Sola fide) aj za cenu nepochopenia, ba aj prenasledovania.

Pamiatka reformácie je výzvou a mocným apelom k nasledovaniu takéhoto plného obrátenia sa ku Kristu, k Jeho Slovu a k prijatiu Jeho diela spasenia vierou. Preto voláme: Vpred k reformácii!

Použitá literatúra

- Gábriš, Karol: Ježišove reči na vrchu, Bratislava 1985
Mánek, Jindřich: Dům na skále, Praha 1967
Rienecker, Fritz: Evanjelium podľa Matúša, Bratislava 1992

Mgr. Lubomír Batka st.

Prof. ThDr. Juraja Bándyho netreba azda nikomu v našej cirkvi predstavovať. Okrem toho, že bol 28 rokov farárom v CZ Šamorín, pôsobil dlhé roky na Evanjelickej bohosloveckej fakulte UK ako profesor, vedúci katedry Starej zmluvy, prodekan i dekan a vychoval niekoľko generácií našich kazateľov.

V septembri sa pán prof. Bándy dožíva významného životného jubilea, preto sme si dovolili požiadať ho o rozhovor, ktorý nebude o exegéze biblických textov či dejinách Izraela ale o ňom ako o človeku, o homiletike a o tom, ako ju vnímal kedysi a dnes, i o tom, ako prispel k jej rozvoju.

Pán profesor, ako evanjelického farára, profesora a dekana EBF UK Vás všetci poznáme. Mohli by ste nám však prezradiť, kedy a ako sa vôbec zrodilo Vaše rozhodnutie študovať teológiu a kto alebo čo Vás v tomto najviac ovplyvnilo?

Toto rozhodnutie vznikalo postupne. Dozrelo až v poslednom ročníku strednej školy. Zaiste toto rozhodnutie bolo ovplyvnené tým, že som vyrastal ako farárske dieťa.

Mali ste v časoch Vášho štúdia alebo v prvých rokoch Vášho pôsobenia nejaký homiletický vzor?

Už ako stredoškolák som začal chodiť na seniorálne konventy. Za reálneho socializmu bol seniorálny konvent azda jediným vnútromisijným podujatím. Zistil som, že kázňam, ktoré odzneli na úvodných službách Božích, len málo rozumiem. Vtedy som si myslel, že je to zrejme preto, že môj otec, ktorý bol prakticky jediný kazateľ, ktorého som dovtedy poznal, a ktorého kázne som bol schopný pochopiť, káže príliš jednoducho, a že kázne na konventoch majú takú teologickú úroveň, ktorá je pre mňa privysoká...

Ako prvák teológ som bol na návšteve u svojho spolužiaka Júliusa Filu a pri tej príležitosti som počul kázať jeho otecka. S radosťou a s prekvapením som zistil, že jeho kázni rozumiem od začiatku do konca. Vtedy som si uvedomil, že kazatelia, ktorých som mal možnosť dovtedy počuť na seniorálnych konventoch, sa chceli pred konventuálmi a kolegami „vytiahnuť“, a preto sa zamotali do abstraktných teologických úvah.

Dp. biskup Dr. Július Filo st. mal spovedný príhovor, keď som bol spolu s deviatimi ďalšími bratmi ordinovaný. Zo všetkých rečí, ktoré vtedy odzneli, si pamätám len jeho kázeň. Mojimi prvými homiletickými vzormi teda boli Juraj Bándy st. a Dr. Július Filo st.

Kedže Vaše zameranie na Starú zmluvu je známe, nedá mi nespýtať sa, kedy ste začali s jej hlbším štúdiom a čo spôsobilo, že ste sa zamerali práve na túto časť Biblie?

Bol to pán profesor Dr. Július Janko, ktorý vo mne vzbudil záujem o Starú zmluvu. Okrem toho, že som si cenil jeho svojský humor, bol pre mňa živým príkladom toho, že popri historicko-kritickom bádani možno byť (či zostať) zbožným človekom. Pri vyučovaní hebrejčiny ma neraz upozorňoval na to, že aj v maďarčine sa nachádzajú rovnaké gramatické a syntaktické zvláštnosti. Tak napríklad infinitív constructus so suffixami, menné suffixy alebo hífil som vnímal ako niečo prirodzené na rozdiel od mojich spolužiakov, ktorí prenikali do tajov hebrejčiny len s východiskom zo slovenčiny.

Mali ste alebo máte nejakých obľúbených teológov, ktorí boli pre Vás pri štúdiu Starej zmluvy vzorom po tej odbornej – starozmluvnej - stránke?

Najviac ma ovplyvnili Gerhard von Rad, Hans Joachim Kraus, Rolf Rendtorff, John Bright, Brevard S. Childs, Horst Dietrich Preuss, neskôr Thomas Römer. Spomedzi katolíckych bádateľov by som spomenul Georga Braulika a Ericha Zengera.

Ako ste ako kazateľ vyvažovali mieru starozmluvných a novozmluvných textov vo svojej kazateľskej praxi? Nestalo sa Vám, že ste ako odborník na Starú zmluvu mali sklon kázať viac na starozmluvné texty?

Tento sklon som v sebe vedome potláčal. Kázňové texty som si vyberal na 6 – 8 týždňov dopredu. Zásadne som vyberal z textov, ktoré uvádza Agenda na jednotlivé príležitosti. Dbal som na to, aby boli približne rovnako zastúpené starozmluvné, evanjeliové a epištoličné texty. Zostavovatelia Agendy zrejme vedeli, prečo ponúkli okrem starocirkevných perikop rovnaký počet starozmluvných, evanjeliových a epištoličných kázňových textov. Aj o duchovnej strave platí, že má byť pestrá a vyvážená. Ak Pán Boh prehovoril mnohokrát a rozličným spôsobom (Žid 1, 1), potom táto rôznorodosť má byť sprostredkovaná aj cirkevnému zboru. Cirkevníci nemôžu byť predsa ukrátení o svoju „porciu“ z Novej zmluvy len preto, lebo ich farár sa venuje Starej zmluve intenzívnejšie, než je štatistický priemer.

Eudia často textom Starej zmluvy nerozumejú. Najmä knihy vyučujúce a prorocké sú pre laického čitateľa ťažšie zrozumiteľné. Ovplyvnila nejako Vašu kazateľskú službu skutočnosť, že ste viac prenikali do tajov týchto textov? Nezávázala Vás napríklad túžba tieto texty viac exegetovať a odbornejšie vysvetľovať, čím by sa možno kázeň stala pre bežného poslucháča ťažšou? Inak povedané: ako ste na kazateľni v sebe vyvažovali odborníka a kazateľa? Nezávázalo Vás pokušenie byť aj na kazateľni prednášateľom?

Ak sa kazateľ usiluje nájsť a povedať to, čo v danom texte „buduje, napomína a potešuje“ (1Kor 14, 4), potom mu stačí vysvetliť len tie reálie, ktoré sú nevyhnutné pre porozumenie zvesti textu (napr. historický kontext, do ktorého prorocké slovo pôvodne zaznelo).

Na EBF UK ste viedli mnoho homiletických seminárov. Stalo sa Vám niekedy, že Vás niečím zaujala alebo inšpirovala práca Vášho študenta? Inak povedané: boli ste ako vedúci homiletických seminárov ten, kto len dáva, alebo ste vedeli aj sám z týchto seminárov niečo prijímať?

Najprv chcem upresniť, že som viedol len dva semináre homiletického rázu na konci svojho pôsobenia na fakulte. Išlo o semináre s názvami „Homiletické aspekty Žalmov“ a „Homiletické aspekty Listu Židom“. Pre ekumenický preklad Biblie som pripravoval do komisie viaceré žalmy a jedna tretina starozmluvných textov, ktoré sú v našej Agende určené ako kázňové texty, sú perikopy z Knihy žalmov. Keďže mi tieto texty boli aj ako prekladateľovi, aj ako kazateľovi blízke, domnieval som sa, že na seminári sa budeme zaoberať tým, čo a ako sa dá na tieto texty kázať. List Židom som si vybral preto, lebo tento novozmluvný spis je husto popretkávaný starozmluvnými citátmi a spôsob argumentácie pisateľa je zrozumiteľný len na základe dobrého poznania Starej zmluvy.

Keďže sme sa na týchto seminároch usilovali dopracovať k výsledkom spoločne, bol som aj v pozícii prijímajúceho. Študenti, ktorí už majú teologické poznatky, ale ešte nemajú myšlienkové šablóny, ktoré sa vytvoria (a skostnatejú) až po rokoch, majú neraz zaujímavé a nekonvenčné postrehy.

Ako vnímate homiletickú úroveň našej cirkvi?

Neviem celkovo posúdiť úroveň našich kazateľov, lebo v posledných rokoch som počul kázať len nemnohých. Vedel by som však posúdiť homiletickú úroveň na akademických službách Božích na našej fakulte do r. 2018, keď som odišiel do dôchodku, lebo som tieto služby Božie pravidelne navštevoval. Odznali tam aj dobré kázne.

V súvislosti s predošlou otázkou mi nedá sa nespýtať: ak Vy vojdete do kostola a počúvate kázeň miestneho farára, s veľmi veľkou pravdepodobnosťou pôjde o Vášho bývalého študenta. Aký je to pocit? Dokážete dnes už zreých mužov či ženy vnímať ako farárov, ktorí sa Vám teraz prihovávajú ako kazatelia, alebo sú to pre Vás stále Vaši žiaci, ktorým by ste najradšej niečo vytkli alebo ich opravili?

Celkom konkrétne: V šamorínskom cirkevnom zbore je farárkou Jana Fördös, ktorú som svojho času vyučoval. Vnímam ju ako kazateľku, ktorá sa snaží v kázňových textoch vyhmatnúť to, čo má slúžiť poslucháčom k duchovnému úžitku, vrátane mne, ako jednému z poslucháčov.

Stáva sa Vám, že pri počúvaní kázne nejakého Vášho bývalého študenta narádzate na nejaké faktické (napr. dejinné) nepresnosti alebo nesprávne či vyložene zlé exegetické interpretácie? Ak áno, ako to ako odborník a navyše bývalý učiteľ onoho kazateľa vnímate? Neotvára sa Vám (ako sa vraví) nožík vo vrecku? Uveďte pre poučenie nejaký príklad.

Nebol to môj bývalý študent, ale pomerne vysoko postavený predstaviteľ našej cirkvi (nie je podstatné, o koho ide), ktorý kázal na slávnosti okrúhleho jubilea jednej našej starobylej školskej inštitúcie. Vybral si za kázňový text Sud 18, 6. V pôvodnom kontexte ide o to, že kňaz s prinajmenšom pochybnou legitimitou dáva Dánovcom, ktorí konajú svojvoľne, nejednoznačnú veštbu, ktorú si milí Dánovci vyložili pre seba priaznivo: Boží dohľad sa rovná Božej ochrane.

V kázni, ktorá bola inak veľmi pekná a povzbudivá, tento text vyznel v tom zmysle, že našu starobylú školu Pán Boh doteraz ochraňoval, za čo Mu ďakujeme a zároveň Ho prosíme, aby ju ochraňoval aj budúcnosti.

Na služby Božie chodím zásadne bez nožíka vo vrecku. Inak nosím so sebou vždy vreckový nožík.

Myslíte si, že systém vzdelávania v našej cirkvi je dobrý? Inak povedané: stačí nám, farárom a kazateľom, päťročné štúdium a následné samoštúdium z literatúry, alebo by ste ako dlhoročný pedagóg preferovali niečo iné?

Prečo treba hľadať príčinu nejakého nedostatku hneď v systéme? Príčiny môžu byť aj inde.

Určite je potrebné zmieniť, že ste boli vedúcim prekladateľskej skupiny ekumenického prekladu Starej zmluvy. Takáto práca si určite vyžaduje veľa času a sily. Ako na ňu spomínate?

Veľmi často a veľmi milo. Ak vládol na Slovensku v rokoch 1988 – 2008 niekde duch ekumenizmu, potom to bolo určite v oboch prekladateľských skupinách.

Robiť ekumenický preklad Starej zmluvy je určite aj o mnohých kompromisoch. Ste s konečným znením spokojný, alebo je niečo, čo Vás stále mrzí a čo malo byť inak?

Každý preklad možno vylepšovať. Nemôžem povedať, že by ma niečo mrzelo, lebo sme sa usilovali preložiť biblické texty tak dobre, ako sme to vtedy vedeli.

Čo sa týka kompromisov, pri prekladaní Biblie nejde o kompromisy takého druhu ako v politike. Nešlo teda o kompromisy medzi prekladateľmi z jednotlivých cirkví alebo medzi staršími a mladšími prekladateľmi. Neraz sa stalo, že pri argumentovaní som sa dostal do jedného „tábora“ s dvomi katolíkmi a jedným adventistom, kým za inú možnosť argumentovali dvaja evanjelici, jeden katolík a jeden prekladateľ z Cirkvi bratskej. Môžem však povedať, že každá diskusia sa skončila prijatím riešenia, s ktorými súhlasili všetci prekladatelia.

Ste autorom mnohých publikácií pre širokú aj odbornú verejnosť. Treba povedať, že ste do svojich kníh vložili naozaj veľké množstvo hodnotných informácií. Máte nejakú spätnú väzbu od kolegov – farárov či členov cirkvi?

Áno, mám, a to ma vždy poteší.

Určite ste každú Vašu knihu pripravovali zodpovedne a starostlivo. Predsa sa však spýtam, či má niektorá z nich vo Vašom srdci nejaké mimoriadne miesto a ak áno, tak prečo?

Vždy mi bola najmilšia tá kniha, ktorú som práve pripravoval. Po odstupe času sú mi zvlášť milé exegézy Józua, Žalmov a Micheáša. Je to preto, lebo pri ekumenickom preklade Starej zmluvy bolo mojou úlohou pripraviť pre komisiu ako východiskový text preklad Knihy Józuovej, asi tretiny žalmov a Knihy proroka Micheáša.

Ak dobre viem, Vašou ostatnou knižkou je kniha Farárske remeslo, ktorá je úplne iná než tie ostatné. Čo Vás viedlo k jej napísaniu a aké boli reakcie na ňu?

Domnievam sa, že v predslove tejto knihy som dosť jasne napísal, čo ma viedlo k tomu, aby som ju napísal. Očakával som na túto knihu živšiu reakciu. Rátal som aj s tým, že sa mi ujdú aj ostré kritické reakcie, ba aj urážky. Nič z toho sa (zatiaľ) neudialo.

Keď som sa na začiatku pýtal na Váš homiletický vzor pri začiatkoch Vášho štúdia a služby, položím rovnakú otázku aj vzhľadom na súčasnosť. Máte dnes nejakého obľúbeného teológa, ktorého kázeň si rád prečítate či vypočujete? (Nemyslím na odbornú prednášku ale doslova kázeň). Dokáže Vás aj dnes niekto inšpirovať?

Doc. ThDr. Ján Grešo.

V roku 2005 ste ukončili svoju službu v cirkevnom zbore, aby ste sa naplno venovali práci na EBF UK. Mali ste aj potom (resp. máte dnes) možnosť byť občas kazateľom a prihovoriť sa poslucháčom kázňou? Ak áno, ako často a kde najviac?

Aj po ukončení služby v cirkevnom zbore som kázaval pravidelne na akademických službách Božích na fakulte. Ak bolo treba v Šamoríne zastúpiť sestru farárku, vždy som to rád urobil. Odmietal som však pozvania za slávnostného kazateľa na rôzne príležitosti, lebo som tým nechcel (i keď nechtiac) uraziť niekoho, komu sa tam „patrílo“ kázať.

Vo Vašich knihách ste toho odborného povedali veľmi veľa. Je niečo, čo by ste rád povedali farárskej verejnosti ako človek, farár či bývalý dekan EBF UK?

Bratia farári, sestry farárky, ukončíte už konečne spory, lebo je nás evanjelikov na Slovensku príliš málo na to, aby sme si mohli dovoliť luxus rozvadenosti. Energiu, ktorú míňate na vzájomné obviňovanie, využite na niečo užitočnejšie. Napríklad na kázňovú prípravu.

Vážený pán profesor, srdečne Vám ďakujem za rozhovor a v mene redakcie Služby slova ako aj, verím, v mene našich čitateľov Vám k Vášmu životnému jubileu srdečne blahoželám a prajem Vám ešte mnoho pekných dní v objatí Božej lásky, milosti a požehnania. Kiež Vám Pán Boh dáva zdravie, pokoj, radosť i tvorivé myšlienky, aby ste ešte aj teraz, keď to bude potrebné, mohli Pánu Bohu na slávu a ľuďom na radosť a úžitok poslúžiť zvestou Božieho slova, radou či slovom poučenia alebo povzbudenia.

Štefan Kiss

Plavba s Kristom

Raz som na dovolenke pri mori stretol jednu pani, ktorá veľmi túžila absolvovať plavbu okolo ostrova. Nikdy sa neviezla loďou a teraz mala jedinečnú príležitosť zažiť plavbu po mori a zároveň vidieť ostrov zo všetkých strán, a to od mora, čo človek len tak ľahko nevidí. Objednala si teda výlet loďou, no čím viac sa približoval deň D, tým viac v nej narastal strach. Čo ak sa loď potopí? Čo ak sa stane nejaké nešťastie? Čo ak sa pod ťarchou turistov, zhromaždených na jednom boku lode prevráti? Mysľou jej vírili podobné a ešte horšie myšlienky. Predstavovala si rôzne nezmyselné, alebo aspoň veľmi málo pravdepodobné katastrofy a tieto predstavy úplne potlačili jej radosť z výletu. Napokon ju premožli tak, že sa plavby vzdala a „pre istotu“ ostala v hoteli. Potom už len počúvala nadšené rozprávania tých, ktorí sa plavby zúčastnili. Ona pre svoju nerozhodnosť či nedôveru prišla o zážitok.

Mnoho kresťanov rozpráva o úžasných, niekedy až neuveriteľných zážitkoch s Pánom Bohom. Iní sa zasa čudujú, prečo sa im také veci nestávajú. Možno práve preto, že sa podobajú dovolenkárke z Rhodosu. Žiť s Pánom Bohom totiž znamená úplne Mu dôverovať a to až do takej miery, že človek prestane problémy sám riešiť a vloží ich do Božích rúk. Je to ako vzdať sa pevnej pôdy pod nohami a nastúpiť na loď. Niektorí ľudia sa toho boja. Čo ak sa stane toto? Čo ak tamto? Čo ak mi Pán Boh nepomôže? Nebude lepšie „pre istotu“ sa o nejaké riešenie pokúsiť vlastnými silami? To sú tí, čo „pre istotu“ na loď nenastúpia. Potom sa však čudujú, že nemajú také zážitky viery, ako iní kresťania.

Nedá sa nastúpiť na loď a zároveň sa plaviť. Nedá sa jednu nohu položiť na palubu a druhú „pre istotu“ nechať na pevnine. Človek sa musí rozhodnúť pre jedno alebo druhé. Ak sa rozhodne nastúpiť, má zážitok. Ak nenastúpi, nemá ho. Ak nás Pán Ježiš volá na „plavbu“ s Ním, musíme opustiť pevnú pôdu našich vlastných možností a riešení a nechať sa unášať loďou Jeho lásky. Ak to dokážeme urobiť, ak Mu dokážeme úplne dôverovať, máme silný zážitok zo spoločnej plavby a potom o ňom môžeme rozprávať tým, ktorí „pre istotu“ ostali doma.

Štefan Kiss

Ak ste aj Vy vytvorili podobenstvo, ktoré vyjadruje myšlienku spôsobom moderného prirovnania, budeme radi, ak sa s nami podelíte. Vaše príspevky do rubriky „Moderné podobenstvo“ nám môžete zaslať e-mailom na adresu sluzbaslova@ecav.sk.

1. november

21. nedeľa po Svätej Trojici

Text: **Jk 2, 1 - 8**

Exegetické poznámky

Autorstvo listu: V úvode listu (1,1) sa uvádza ako autor Jakub (Ἰάκωβος – *Iákóbos*), avšak bez bližšieho určenia, ktoré by nám ho pomohlo jednoznačne identifikovať.

Možnosti riešenia otázky autorstva:

V súčasnosti medzi biblistami prebieha diskusia, či ide o Jakuba, brata Pánovho (zomrel mučeníckou smrťou približne v roku 62, keď bol na podnet veľkňaza Annáša II. zhodený z chrámovej hradby, respektíve z veže, a ukameňovaný; viď Jozef Flávius, *Ant* XX, ix, 1; Eusébius, *HE* II, 23, 4), alebo o inak neznámeho židovského autora (veriaciho v Ježiša ako Krista), možno priamo o učiteľa, ktorý žil a pôsobil na konci prvého storočia a napísal tento list v Jakubovom mene.

V súčasnosti prevláda medzi odborníkmi práve tento názor, to znamená, že ide o príslušníka

spoločenstva Ježišových nasledovníkov druhej alebo tretej generácie, ktorý bol vzdelaný a oboznámený s helenistickou kultúrou. List bol napísaný pravdepodobne na konci prvého storočia. V tomto období sa v dôsledku straty výrazných osobností prvej generácie, a tým i duchovnej autority objavovali vo vnútri cirkví problémy, ktoré ohrozovali ich existenciu. Táto situácia si vyžadovala účinné opatrenia, medzi ktoré patrila predovšetkým snaha pokračovať v apoštolskej tradícii. Z tohto dôvodu bolo v tejto dobe príznačné písanie listov pod menom významných osobností prvej generácie Ježišových nasledovníkov, či už apoštolov alebo ich žiakov.

Argumenty v prospech druhého názoru:

Je to predovšetkým vycibrený štýl a kvalitná gréčtina, ktorou je list napísaný. Stretáme sa tu s kultivovaným jazykovým prejavom, slovnými hračkami, hebreizmami, zrejme pod vplyvom Septuaginty, nie však s arameizmami, čo by sme od autora, stotožňovaného s Pánovým bratom očakávali predovšetkým. Literárna forma listu je podobná neskorším kresťanským spisom generácie apoštolských otcov (1 Clem, 2 Clem, Barn, Herm). Starozmluvné citáty vychádzajú zo Septuaginty.

Charakteristika, teologické myšlienky, význam listu

List je ako celok zbierkou výrokov, ktoré autor zoraďuje miestami podľa slovných asociácií, avšak s vopred premysleným zámerom, v rámci ktorého zohrávajú kľúčové miesto dve témy:

1) Viera a skutky v zmysle „živá a mŕtva viera“,

2) Vzťah chudobných a bohatých vo vnútri spoločenstva veriacich.

Obe tieto hlavné témy zrkadlia a konfrontujú stav života cirkví s odkazom a učením Ježiša Krista.

Problematiku viery a skutkov v tomto liste možno najlepšie pochopiť predovšetkým v kontexte kritiky súdobých pomerov, v ktorých cirkvi v tomto období žili. Tieto charakterizuje sociálna nespravodlivosť (1, 9 – 11; 2, 1 – 7.14 – 17; 4, 13 – 17; 5, 1 – 6), ktorá negatívne vplývala aj na bohoslužobný život (2, 14 – 17). Takáto situácia, či už v minulosti alebo v súčasnosti, znamená zlyhanie viery v jediného Boha ako aj viery v to, čo Boh vykonal v Ježišovi Kristovi. Tvrdá kritika bohatých vyúsťuje preto do silného zdôrazňovania viery, ktorá je a musí byť činná v skutkoch lásky. To je v mnohom veľmi príbuzné teologickým dôrazom, ktoré nachádzame zhrnuté v Ježišovom učení

v „reči na vrchu“ v rámci Matúšovho evanjelia (pozri Jk 1, 22.25; 2, 8.12; 4, 12; cf. Mt 5 – 7). Objavuje sa preto i názor, že autor tohto listu zastáva podobné teologické názory ako autor Matúšovho evanjelia.

V liste sa stretáme aj s polemikou voči nesprávne interpretovanému Pavlovmu učeniu o ospravedlnení z viery (pozri 2, 14 – 26; cf. R 3, 28; 4, 1 – 25; G 3, 6 – 29). Z uvedeného vyplýva, že Jakub v dobe, v ktorej žil a pôsobil, chápal Pavlovo zdôrazňovanie viery len ako slovné priznanie sa ku Kristovi, zrejme v dôsledku nesprávnej interpretácie Pavlovho učenia o ospravedlnení. To však bolo v priamo rozpore s Pavlom, podľa ktorého sa viera musela uplatňovať láskou, teda v skutkoch lásky, ktorá je vyvolaná a motivovaná prirodzeným spôsobom - vierou (pozri G 5, 6; R 13, 8 – 10). Obe koncepcie vyjadrujú zásadné teologické i praktické názory na vzťah viery a skutkov v živote spoločenstva veriacich v Ježiša Krista a vzájomne sa nevylučujú. Naopak, dopĺňajú sa a vytvárajú tak akési pomyselné hraničné línie učenia o ospravedlnení z viery. Ak je totiž Pavlovo učenie o ospravedlnení z Božej milosti prijímané zo strany človeka vierou a správne pochopené, musí sa nevyhnutne prejavovať

v konkrétnych skutkoch lásky. **V takom prípade ide o živú vieru.**

Verš 1: Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης.

Jakub v tejto časti listu pokračuje v rozvíjaní dôležitej myšlienky kompatibility viery a správania veriacich. Robí tak prostredníctvom varovania, že vyznávať vieru v Ježiša Krista a súčasne diskriminovať ľudí na základe ich spoločenského postavenia je v rozpore s týmto vyznaním. Ide o myšlienku frekventovanú v SZ (Lv 19, 15; Mal 2, 9; Job 34, 19; Sir 35, 13, cf. Sk 10, 34). V tomto verši nachádzame druhú priamu zmienku o Ježišovi (1, 1).

προσωπολημψία – Tento výraz sa objavuje po prvý raz až v Novej zmluve (R 2, 11; Ef 6, 9; Kol 3, 25; Jk 2, 1; príbuzné tvary v Jk 2, 9; 1Pt 1, 17; Sk 10, 34; a ako plnší idióm v G 2, 6). Základom je hebrejské slovné spojenie: ~ynIP' af'n' = λαμβάνειν πρόσωπον.

Zásadná myšlienka: Boh je nestranný a nediskriminujúci (Dt 10, 16 – 17; 2Krn 19, 7; Am 9, 7; Sir 35, 12 – 13; PsSal 2, 18 a iné).

Problematické miesto tohto verša: posledná genitívna väzba *tés doxés* sa zdá byť doplnkom, bez priamej súvislosti

k predošlému *tou kyriou hémón Iésou Christou*.

Nachádza sa však vo všetkých gréckych rukopisoch, otázkou však je a ostáva, odkiaľ Jakub má a s akým významom používa slovné spojenie „Pán slávy“, vrátane neobvyklej syntaxe.

Pán slávy – nachádza sa v 1 Hen 25, 2; 36, 4; 40, 3 (cf. 1K 2, 8), je tu teda zreteľná súvislosť s apokalyptickými predstavami súdobého židovstva.

Možnosti interpretácie:

1) Genitív *tés doxés* má adjektívny význam, pričom bližšie určuje niektoré z predošlých podstatných mien: „slávny, veľkolepý, nádherný, úžasný, skvostný“ vo vzťahu ku Kristovi alebo Pánovi (tak Ropes, Dibelius).

2) Ide o objektívny genitív, charakterizujúci obsah viery: „majte vieru v slávu nášho Pána...“ (Chaine, cf. Sk 4, 33: καὶ δυνάμει μεγάλη ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς).

3) Výraz *tés doxés* iba dopĺňa, prípadne zdôrazňuje predošlú skupinu slov: „majte vieru v Pána nášho Ježiša Krista, (Pána) slávy“.

4) Ide o apozíciu voči predchádzajúcej skupine slov: „majte

vieru v nášho Pána Ježiša Krista, (to jest Pána) tej slávy“ (cf. 1 Tim 1, 1; tak Hort, Mayor). Napríklad: 1 Tim 1, 1: Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν (vlastný preklad: *Pavol, apoštol Krista Ježiša, podľa ustanovenia Boha spasiteľa nášho a Krista Ježiša, našej nádeje*).

5) Genitívne spojenie τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ/ poukazuje na „vieru Ježiša Krista“. Z toho vyplýva, že fráza τῆς δόξης môže byť chápaná vo význame:

- „slávna viera (vernosť) nášho Pána Ježiša Krista“
- „viera (vernosť Bohu) Ježiša Krista, nášho Pána slávy.“

„Sláva“ (heb. *kábód*) je dôležitou súčasťou teofánie. Napr.: Ex 16, 10; 2 Krn 7, 1 – 3; Ez 8, 4; 11, 23; Ag 2, 7 – 9; Zach 2, 12; Lk 2, 9; Zj 21, 23). V textoch Novej zmluvy je Ježišova osoba dávaná často do súvislosti s manifestáciou Božej slávy (Mk 9, 3.7; Mt 17, 2.5; Lk 9, 29 – 32.35; Jn 1, 14; 17, 5; 2 K 4, 6; 2 Pt 1, 17; Hb 1, 3). Keď Jakub nazýva Ježiša „slávou“, možno v tom vidieť interpretáciu Ježišovej osoby a diela ako „teofánie“ = *manifestácie Božej prítomnosti v tom, čo Ježiš učí a koná*.

Verš 2: ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι,

Jakub si primárne všíma a kriticky sa vyjadruje voči všeobecnému názoru, či modelovej situácii správania, ktoré nie je konzistentné s obsahom kresťanskej viery.

Nemusí teda nutne ísť o konkrétnu situáciu, ale o vzorec správania, ktorý bol a žiaľ, stále je bežný v spoločenstve, ktoré sa hlási k viere v Boha (tak Dibelius, cf. Lk 18, 9 – 11).

V tejto súvislosti je dôležité priblížiť si sémantickú rovinu tohto textu:

συναγωγή – Na tomto mieste má tento výraz všeobecný význam: „zhromaždenie veriacich/cirkev“. V tejto súvislosti treba bližšie vysvetliť historický kontext používania tohto a podobných výrazov, ktorými sa označovalo spoločenstvo veriacich v kontexte židovskej tradície, ktorej súčasťou boli aj skupiny veriacich v Ježišovo mesiášstvo.

Pre kresťanov je blízky a významovo charakteristický primárne výraz „cirkev“, ktorý vznikol ako preklad gréckeho termínu **ἐκκλησία** (*ekklēsia*). Približne od 2. storočia post začína byť pojem „cirkev“ chápaný ako reprezentujúci kresťanstvo, v protiklade

voči židovstvu, pre označenie ktorého bol použitý pojem „synagóga“. Avšak v prvom storočí post, v rámci ktorého vznikla aj väčšina novozmluvných textov, patrili komunity židovských a nežidovských nasledovníkov Ježiša Krista do kontextu židovskej tradície, čo znamená, že pojmy „cirkev“ (*ekklēsia*) či „synagóga“ (*synagōgē*), ak sa vzťahovali na spoločenstvo veriacich v jediného Boha, vyjadrovali to isté. Etymologický základ môžeme sledovať už v Septuaginte (LXX), kde sa výrazom *ekklēsia* prekladá hebrejské slovo *qāhāl* (zhromaždenie; zbor), pričom výraz *qāhāl* je prekladaný aj slovom *synagōgē*. Septuaginta prekladá pojmom *synagōgē* aj významovo súvisiace slovo *ἑδά*, nikdy však pojmom *ekklēsia*. V prvom storočí post však mohol byť výraz *ekklēsia* rovnako použitý aj pre verejné synagogálne zhromaždenia, prípadne poloverejné židovské spolky, či združenia (tak napríklad Filón Alexandrijský, *Spec.* I,324–325; *Deus* 111; *Virt.* 108; Jozef Flávius, *A.J.* XVI,62; XIX,332; *B.J.* I,550,654; IV,159,162,255; VII,412; *Vita* 267–268). Keďže v uvedenom období nebola ešte ustálená terminológia vzťahujúca sa na tieto dva druhy inštitúcií, verejné a poloverejné, oba druhy sa zameniteľne označovali

rovnakými výrazmi, ktorých bolo sumárom sedemnást gréckych (jedným z nich je *ekklēsia*), päť hebrejských a tri latinské výrazy (s určitým prekryvaním sa). Rovnako sa však pojmom *ekklēsia* označovali aj verejné zhromaždenia grécko-rímskej spoločnosti.¹ Z toho plynie, že výber konkrétneho pojmu záležal vždy na osobnej preferencii pisateľa, respektíve autora toho ktorého textu, ktoré sú v súčasnosti súčasťou kánonickej zbierky Novej zmluvy.

1 V tejto súvislosti si musíme uvedomiť vplyv ďalšieho anachronizmu, ktorým je moderný fenomén „náboženstva“, do ktorého zaraďujeme aj nami používané tradičné pojmy „kresťanstvo“, „cirkev“, „synagóga“, „judaizmus“. Podstata anachronizmu je v tom, že do historického kontextu antického sveta a v danom období používaných pojmov, v rátane vyššie uvedených, vkladáme naše súčasné konvencie a súčasný pojem „kresťanstvo“ ako to, čo nie je „judaizmus“, a „judaizmus“ ako to, čo nie je „kresťanstvo“, akoby šlo o dve úplne odlišné spoločenské identity. To znamená, že ak používame voľne pojem „kresťanstvo“ pri opise skutočností, ktoré sú súčasťou novozmluvných textov, nelegitímne prenášame naše súčasné diskurzívne návyky a konvencie do starovekého sveta, akoby šlo o záležitosť modernej diskusie v otázkach teológie či religionistiky. Vytvárame si tak v našich predstavách čosi iné, cudzie, a týmto spôsobom dávame skúmaným textom, veľmi odlišný význam, ktorý zodpovedá moderným predstavám a chápaniu danej problematiky. Pozri: Anders Runesson, „The Question of Terminology: The Architecture of Contemporary Discussions on Paul,” in *Paul within Judaism: Restoring the First-Century Context to the Apostle*, eds. Mark D. Nanos, Magnus Zetterholm, Minneapolis: Fortress Press, 2015, s. 61, 68–76. V danej súvislosti pozri ďalej: Steve Mason, „Jews, Judaeans, Judaizing, Judaism,” *Journal for the Study of Judaism* 38 (2007): 428–488, Philip F. Esler, *Conflict and Identity in Romans: The Social Setting of Paul's Letters*, Minneapolis: Fortress Press, 2003, s. 73.

χρυσοδακτύλιος – Vyjadruje sociálne postavenie človeka = zlatý prsteň tvoril súčasť insígnií jazdeckého stavu (druhá najvyššia trieda rímskej aristokracie).

ἐν ἐσθήτι λαμπρᾷ – Táto fráza evokuje *augustus clava* jazdeckého stavu, tuniku s typickým úzkym purpurovým lemom.

λαμπρός – Žiarivý, jasný, svetlý (cf. Lk 23, 11; Sk 10, 30; 12, 21; Zj 15, 6; 19, 8).

πτωχός – Bedár, žobrák, nemajetný človek.

ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθήτι – Doslovne: „v špinavom odevé“.

Verš 3: ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθήτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἶπητε· σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἶπητε· σὺ στῆθι ἢ κάθου ἐκεῖ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου,

Odlišnosť v oblečení sprevádza aj odlišnosť v postojoch voči obom, v príbehu opísaným postavám. Hlavné slovesá sú v pluráli, čím autor sleduje úvod 1. verša. Jakub vo všeobecnosti varuje pred zaujatím takéhoto postoja.

Verš 4: καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;

Jakub tu vystavuje kritike vnútorný rozpor v živote veriacich a ich nesprávne posudzovanie blížnych. Uplatňovaním takého prístupu veriaci súdia seba samých.

Je tu zrejmý vplyv SZ (pozri Lv 19, 18; 19, 15). Jakubova kritika takýchto postojov vo vnútri kresťanskej komunity sa nevzťahuje rovným dielom na podliezanie sa bohatým a vplyvným a znevažovanie chudobných, **dôraz je položený na to druhé:** ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν (Jk 2, 6; cf. *Sir* 10, 23).

Verš 5: ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν;

Jakub pokračuje sprôsobom, že poukáže na Božie vyvolenie chudobného, ktorý je však bohatý vo viere (cf. Mt 5, 3; Lk 6, 20; 16, 19 – 25; Zj 2, 9; 3, 17). Myšlienka chudobného zbožného človeka ako objektu Božej starostlivosti a záujmu je známa zvlášť zo Žalmov (napr. 10, 18; 14, 5n). Súčasne sa tu potvrdzuje Jakubova známosť tradície Ježišovho učenia.

Jakubova kritika diskriminácie, predstavená na pozadí tohto príkladu v sebe nesie štyri hlavné myšlienky:

Nekonzistentnosť diskriminačného postoja s vierou v Ježiša ako Krista; požiadavka žiť v súlade s Lv 19, 18 (prikázanie milovať blížneho); vedomie, že Boh sa zastane chudobného, diskriminovaného a marginalizovaného; všeobecná, negatívna skúsenosť so správaním bohatých a spoločensky významne postavených ľudí.

Verš 6: ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν· οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;

Jakub pokračuje v kritike správania bohatých a spoločensky významne postavených ľudí.

καταδυναστεύω – Utláčať, zneužívať moc. Tento výraz je frekventovaný v LXX: napr. Ez 18, 12; 22, 29; Am 4, 1; Zach 7, 10 (cf. Lv 19, 15, kde je mocný, vysokopostavený muž označený slovom **δυνάστης**). V historickom kontexte ide zrejme o zneužívanie ekonomickej moci bohatých, čo často viedlo k súdnym sporom, kvôli insolventnosti a neschopnosti chudobných plniť si svoje finančné záväzky voči bohatým.

Verš 7: οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν τὸ καλὸν ὄνομα τοῦ ἐπικληθέν ἐφ' ἡμᾶς;

V textoch Starej zmluvy je Izrael často opisovaný ako ten, kto nesie Božie meno a je povoláný prostredníctvom tohto mena (Dt 28, 10; Iz 43, 7; Jer 14, 9; Am 9, 12). Veriaci v Ježiša ako Krista boli pomerne skoro pomenovaní ako **Χριστιανοί** (Sk 11, 26; 26, 28), čo však nemalo význam príslušníkov „nového náboženstva“, ale význam jednej konkrétnej (mesianistickej) skupiny v rámci judaizmu tohto obdobia. Išlo teda stále o súčasť židovskej tradície vo význame „nositelia Ježišovho mena“ (pozri 1Pt 4, 16; cf. Sk 9, 15; Zj 2, 13).

Základom tohto statusu bol krst – v meno (mene) Ježiša Krista (Sk 2, 38; 10, 48; 19, 5; 1K 6, 11; cf. 1, 13). Jakubov výrok sa pravdepodobne vzťahuje práve na tento akt iniciácie, čo podporuje aj použitie aoristového participia to *epikléthén*.

Verš 8: Εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε·

Jakub v súvislosti s kritikou diskriminácie zdôrazňuje význam a primárnu dôležitosť prikázania lásky k blížnemu. V tejto súvislosti treba poznamenať, že v súdobej židovskej tradícii slovné spojenie „ako seba

samého“ nemalo význam „sebalásky“, to znamená „milovať iného ako milujem seba“. Fráza „ako seba samého“ má odlišný význam a dôraz. **Mám povinnosť milovať iného človeka, a to aj napriek tomu a práve preto, že je iný ako ja (je jedinečný), rovnako ako aj ja som pred Bohom a ostatnými ľuďmi jedinečný.** Tu sa predpokladá všeobecný súhlas s touto axiomatickou požiadavkou (cf. 2, 19).

εἰ μέντοι – Ak, ak teda, ak však.

τελεῖτε – Dodržiavate, zachováate Zákon (Tóru) ako celok (cf. R 2, 27). Významovo príbuzný pojem **τηρεῖν** znamená „zachovávať“ (konkrétne, jedno prikázanie; cf. 5, 10; Mt 19, 17n).

νόμον βασιλικόν – Lv 19, 18: Ide o jedno prikázanie, ktoré však v sebe zahŕňa celý Zákon (Mk 12, 29n par.). V novozmluvných textoch však nachádzame aj možnosť použiť výraz *nomos* aj pre jedno prikázanie (*entolé*; Mk 12, 28; Mt 22, 36; Jn 15, 12; avšak cf. R 7, 2).

Kráľovský zákon (zákon, ktorý zodpovedá Božiemu kráľovstvu) neznamena uprednostňovať chudobných, ale milovať všetkých ľudí bez rozdielu.

βασιλικός – Kráľovský (cf. Nm 20, 17 + komentár Filóna Alexandrijského,

ktorý v tomto verši nachádza alegorické vyjadrenie pre celý Zákon; *De Posteritate Caini* 101 – 102).

Aj na tomto mieste je zrejme poznanie tradície Ježišovho učenia (dvojité prikázanie lásky (Mk 12, 28 – 34; Mt 22, 34 – 40; Lk 10, 25 – 28). Diskriminácia je vyjadrením neposlušnosti voči Božej vôli, je v podstate vyjadrením nevery v Jediného Boha a Jeho stvoriteľský zámer, vrátane Božieho diela v Ježišovi Kristovi. Preto ten, kto takto koná, je usvedčený *kráľovským zákonom* (Lv 19, 18) ako ten, kto prestupuje Zákon vcelku.

Prestúpenie jedného prikázania znamená porušenie celého Zákona (G 5, 3; *TestAs* 2, 5 – 10; 1QS 8, 16n; 4 Mak 5, 19; pozri: Ex 20, 1 – 17; Dt 5, 6 – 21; cf. Mk 10, 19; Mt 19, 18n [cf. 5, 21.27]). K poradiu týchto prikázaní pozri Filón *De Dec* 51; *De Spec. Leg.* 3, 2; Lk 18, 20; R 13, 9; Jozef Flávius, *Ant* 3, 91.

Jakub sa drží synoptickej tradície Ježišovho učenia = dvojité prikázanie lásky, milosrdenstvo, láska je naplnením Zákona (Mt 22, 34 – 40; cf. Mk 12, 28 – 34; Lk 10, 25 – 28; cf. Mt 5, 21 – 22; R 13, 8 – 10; G 5, 14).

Návrh propozície

Akákoľvek forma a prejav diskriminácie je nekonzistentná s kresťanskou vierou: Jedno vylučuje druhé. Preto:

1. *Nezabúdajme na mandát i povinnosť žiť v súlade s Božím prikázaním milovať svojho bližneho ako seba samého!*
2. *Pamätajme, že Boh sa zastane diskriminovaného človeka!*
3. *Vyhýbajme sa populizmu a nenasledujme správanie mocných, pretože práve tí utláčajú tých, ktorých sa nemá kto zastat!*

Myšlienky ku kázni

Text sme vybrali pre 21. nedeľu po Svätej Trojici, ktorej témou je zápas o dokonalosť. V prvom rade si treba uvedomiť, že na túto tému zameraná zvesť kázne má zdôrazniť mimoriadne dôležitú skutočnosť: Ak vravíme o dokonalosti, neznamená to žiadnu formu perfekcionizmu. Skutočný význam je byť a ostať zameraný na vlastný mandát človeka v tomto svete (byť Božím dieťaťom a v danom kontexte aj žiť v spoločenstve s ostatnými), ako i konečný cieľ života (*telos*), „kráľovstvo Božie“. Ide teda o pretrvávajúci proces, ktorý v tomto svete stále prebieha prostredníctvom každého človeka, ktorý

svoj svetonázor zakladá na viere v Boha Abraháma, Izáka a Jáкова, a to bez ohľadu na odlišné geografické a socio-kultúrne prostredie a jeho špecifiká. To nás privádza priamo k Ježišovi a jeho slovám, ktoré zaznamenal evanjelista Matúš: *Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš Otec nebeský.* (Mt 5, 48) Tieto slová nie sú výzvou stať sa *superstar*, ani nie sú výzvou k súťaživosti. Grécke slová *teleioi esesthe*, čiže „*buďte dokonalí*“, nás privádzajú k pôvodnému hebrejskému výrazu *tám*, ktorý znamená úplnosť, celosť, integritu a vzťahuje sa na vzťah človeka k Bohu a od neho odvodený vzťah k blížnemu. Ježiš teda žiada od svojich nasledovníkov dokonalosť, ktorú možno merať nie neosobnou normou ľudských noriem a spoločenských pravidiel a konvencií, ale výhradne vzťahom Boha k ľuďom, ktorý je vo svojej láske k človeku nerozdelený a preukazuje mu svoju milosť, či si to uvedomuje alebo nie, bez ohľadu na to či je žid, kresťan, moslim, hinduista, budhista, alebo dokonca agnostik, či ateista.

Slová z Listu Jakuba, ktoré sú v centre našej pozornosti, nastavujú zrkadlo obsahu a kvalite života kresťanskej cirkvi, každého cirkevného zboru bez rozdielu, a tak aj každého kresťana. Aj

keď má List Jakuba v luteránskej tradícii postavenie skôr zaznávaného a svojim obsahom menej významného listu, kvôli zdanlivému zdôrazňovaniu významu skutkov v živote veriacich na úkor viery — no zámerne vravíme „zdanlivému“, pretože Jakubov list v skutočnosti nevytvára o protiklade viery a skutkov, ale o protiklade medzi živou a mŕtvou vierou—, v súčasnosti možno bez rozpakov povedať, že tento list do kánonickej zbierky novozmluvných spisov právom patrí. Viera má totiž byť autentická, to znamená „živá“. Je to samotný základ biblického chápania obsahu a významu viery. Nejde a nesmie ísť o žiadnu abstrakciu, o obyčajné verbálne proklamovanie viery v Boha, či Pána Ježiša Krista, ale naopak, má a musí ísť o životom preukázaný vzťah človeka k Bohu a svojim bližným, motivovaný primárne Božou láskou a milosrdenstvom, ktoré dostávajú konkrétnu podobu v Božom stvoriteľskom diele, v mandáte zverenom človeku samotným Stvoriteľom – milovať Boha a svojho bližného, ako seba samého. To všetko vo vedomí, že každý z nás bude musieť raz otvoriť tú vlastnú knihu života a vydať konečný odpočet pred Stvoriteľom, ktorý je jediným skutočným, objektívnym a spravodlivým

Pánom a Sudcom našich životov. Práve v tejto skutočnosti nachádzame význam a zmysel toho, čo znamená pozorovať, rešpektíve vnímať správnym spôsobom a zodpovedne znamenia konca času.

Jakubove slová sú svedectvom závažného problému v živote kresťanského spoločenstva, ktorým je diskriminácia. Ak veríme v osláveného Pána Ježiša Krista, teda v Božie dielo v Ježišovi Kristovi, máme sa vyhýbať akejkoľvek forme uprednostňovania jedného na úkor druhého. Aj keď sa nám okamžite vybaví množstvo protiargumentov, množstvo dôvodov, pre ktoré to nie je vždy a všade možné, akákoľvek snaha neutralizovať tieto slová je v priamom rozpore s Ježišovým učením a jeho vlastným príkladom toho, čo znamená a aký význam má dvojité prikázanie lásky. Jakub si primárne všimá a kriticky sa vyjadruje voči správaniu, ktoré nie je konzistentné s obsahom kresťanskej viery. Jeho slová sú dôkazom toho, že už v rannom období kresťanskej cirkvi sa v cirkevných zboroch objavovali ťažkosti sociálno-spoločenského charakteru, ktoré kresťania nedokázali, alebo nechceli vždy a všade účinne riešiť. Naopak, problémy sa prehľbovali, objavovali sa nové a nové rozpory. Život kresťanského spoločenstva sa stále viac vzdaloval od dokonalosti,

ku ktorej svojich nasledovníkov vyzýval Ježiš (Mt 5, 48).

Ako sme už poznamenali, nejde tu o dokonalosť vo význame perfekcionizmu, ani o dokonalosť vlastnú vtedajšej grécko-rímskej spoločnosti, ktorú vyjadroval morálno-etický ideál, snaha spoločensky uspieť a získať prestíž, slávu a všeobecné spoločenské uznanie, na pozadí ktorého sa posudzovalo konanie jednotlivca. Ježiš vychádza z diametrálne odlišného chápania dokonalosti. Dokonalosť je neustále zamierenie ľudského života na Boha a Jeho spravodlivosť. Tá nie je abstraktom, ale dostáva reálnu podobu vo vzťahu k Božiemu ľudu. Tento koncept vzťahu zároveň znamená, že aj človek je povinný podieľať sa na realizovaní tejto dokonalej Božej spravodlivosti, podľa možnosti a schopností jemu daných. Každý jeden člen tohto spoločenstva je povinný žiť vo vedomí, že tu nie je sám, že jeho vlastná sloboda je a musí byť prirodzene obmedzená slobodou toho druhého, pričom ani jeden nesmie utpieť ujmu, teda byť diskriminovaný. Boží zákon, ale aj evanjelium ako celok, sú obsahovo aj tematicky zamerané práve na túto formu dokonalosti. Je to jediná zmysluplná cesta v živote ľudského spoločenstva, no

človek po nej dokáže kráčať iba vtedy, ak sú jeho pohľad a myseľ pevne upriamené na lásku a milosrdenstvo, ktoré sú základom Božej spravodlivosti.

Jakubove slová majú silnú razanciu a sú ostré. To by mal kazateľ v kázni na tento text jasne a zrozumiteľne zdôrazniť. V každom čase nám totiž nastavujú čisté zrkadlo toho, akí v skutočnosti sme. Netreba hovoriť a opisovať v detailoch naše vlastné zlyhania, či prípady uprednostňovania jedných na úkor iných, ku ktorým dochádza, žiaľ, stále častejšie aj v kresťanských cirkvách. Každodenný život je toho dostatočným svedectvom. Často počúvame, že inak to ani byť nemôže, veď predsa potrebujeme podporu tých mocných a vplyvných, potrebujeme zabezpečiť čo najlepšie podmienky pre rozvoj cirkevno-zborového života.

Jakub píše svoj list v prostredí starovekej Rímskej ríše, ktorej spoločensko-politický priestor bol postavený primárne na vzťahu patrón – klient. Patrón ponúkal prostriedky a spoločenský status, na druhej strane klient mu bol zaviazaný a povinný preukazovať mu úctu, vychvalovať jeho úspechy a zásluhy na verejnosti a v neposlednom rade preň získavať ďalších potenciálnych klientov. Máme

tu do činenia s veľmi významnou osobou, pričom nemuselo ísť priamo o veriaceho člena spoločenstva. Možno to bol iba mecenáš, človek, ktorý mohol pomôcť a materiálne aj spoločensky posilniť zbor svojim vlastným vplyvom a prostriedkami. O to viac sa dostáva do kontrastu príklad toho druhého človeka, bezvýznamného člena spoločenstva, bez majetku, dokonca aj základných životných potrieb. Ten nemá nič, okrem svojej viery, že Božie dielo v Ježišovi Kristovi mu dáva rovnaké postavenie v spoločenstve, vlastne omnoho významnejšie, ako dokáže zabezpečiť spoločensko-politický status. Jakub zámerne zachádza v oboch prípadoch až do extrému, aby bolo možné lepšie vidieť, do akej miery tu dochádza k deformácii kresťanskej viery. Odlišnosť v oblečení sprevádza aj odlišnosť v postojoch voči obom postavám. Jakub vo všeobecnosti varuje pred zaujatím takého postoja. Vystavuje tvrdej kritike vnútornú rozpornosť veriacich a nesprávne posudzovanie, pričom dáva jasne na vedomie, že uplatňovaním takého prístupu súdia kresťania seba samých. Jakubova kritika takýchto postojov vo vnútri kresťanskej komunity sa nevzťahuje rovným dielom na podliezanie bohatým a vplyvným

a znevažovanie chudobných, dôraz je položený na to druhé, na znevažovanie marginalizovaných.

Je veľmi smutné, že aj dnešná spoločnosť stále kopíruje v mnohom tento spoločensko-politický vzťah. Tento nezdravý stav so sebou prináša pálčivé otázky. Má to takto byť skutočne aj v cirkvi? Kde je hranica takého prístupu, kde začína a má končiť uprednostňovanie? Hranica je veľmi tenká, a preto často, vlastne takmer vždy dochádza k ujme na strane tých, ľudovo povedané tuctových, obyčajných veriacich. Práve tí jednoduchí, obyčajní veriaci majú rovnako svoju úprimnú vieru a očakávanie, že v kresťanskej cirkvi to má byť predsa len inak, tak ako nás to učí príklad Ježišovho vlastného života. Veď Boh nikoho neuprednostňuje, to je známe už z písniem Starej zmluvy. Písmo sväté jasne varuje každého, kto by chcel diskriminovať iných, že sám Boh sa zastane sirôt, vdov a cudzincov v spoločenstve, a to vždy, keď im je ubližované. Pozor však, ubližovať neznamená len fyzicky im siahnuť na ich život. Ubližovať znamená aj neposkytnúť pomoc, ubližovať znamená znižovať ich dôstojnosť, degradovať ich na menejcenné bytosti. Kedykoľvek

a kedykoľvek k tomu dochádza, zvlášť pokiaľ ide o náboženské spoločenstvo, je to ťažké previnenie voči Božej vôli. Znevažovanie brata, či sestry vo viere, nech už k nemu dochádza na akomkoľvek základe, je vlastne zabíjaním tohto človeka, pretože v ňom ničíme jeho vlastnú vieru a dôveru, že aj on je Božím dieťaťom a že aj za neho zomrel Boží Syn, Ježiš Kristus.

V kázni je preto potrebné poukázať na vážnosť tohto spoločenského problému, vrátane jeho dôsledkov pre život kresťanskej cirkvi. Jakubova kritika diskriminácie predstavená na pozadí tohto príkladu v sebe nesie štyri hlavné myšlienky:

- Prvou je nekonzistentnosť diskriminačného postoja s kresťanskou vierou. Jedno vylučuje druhé.
- Ďalšou je požiadavka žiť v súlade s Božím prikázaním milovať svojho bližného ako seba samého (Lv 19, 18).
- Treťou zásadnou myšlienkou je vedomie, že Boh sa zastane chudobného, znevažovaného, či akoukoľvek formou diskriminovaného človeka, ktorý je súčasťou spoločenstva veriacich.
- A napokon, tou štvrtou myšlienkou je všeobecná a vo väčšine prípadov

negatívna skúsenosť so správaním bohatých a mocných. To dosvedčujú aj Jakubove slová. Sú to práve mocní a vplyvní, ktorí utláčajú a vládajú po súdoch tých, ktorých sa nemá kto zastať.

Tento problém neostal iba súčasťou histórie, je stálou hrozbou každodenného života ľudí, a to aj v kresťanskom prostredí, čo je veľmi smutné. Jakub preto končí svoje napomínanie slovami, ktoré nás opäť privádzajú k samému jadrú Ježišovho učenia, k takzvanému kráľovskému zákonu podľa Písma: *Milovať budeš bližného svojho ako seba samého!* Láska k Bohu vyžaduje, aby sme ju preukazovali vo vzťahu k ostatným ľuďom. Ten, kto sa toho drží a podľa toho aj koná, ten robí dobre. Ak berieme Jakubove slová vážne, potom musíme akceptovať aj túto centrálnu myšlienku a princíp Ježišovho verejného vystúpenia, nech sa nám to zdá byť akokoľvek idealistické a v reálnom živote neuplatniteľné. To je však iba zdanlivé. Pretože, ak tieto slová postavíme za základ nášho vzťahu k ostatným, ak ich máme vždy na srdci i na mysli, potom budeme vidieť oveľa realistickejšie zákernosť a škodlivosť každej formy uprednostňovania a diskriminácie. Práve to je účinný spôsob, ako sa takému

správaní vyvarovať a tým súčasne i pamätať na to, že raz sa všetci budeme musieť zodpovedať za to, ako sme žili. Práve to je účinný spôsob, ako správne rozumieť znameniam konca času, ako kráčať po ceste dokonalosti, a to už v tejto časnosti, v ústrety Hospodinovi, do kráľovstva nebeského.

Ježišove učenie a osobný životný príklad idú preto radikálne k samotnej podstate a zmyslu života, k láske, ktorá prekonáva každé obmedzenie Božej milosti, z ktorej čerpáme všetci rovnako. Svedčí o tom razancia Ježišovho príkazu milovať aj svojich nepriateľov. Ten má odstrániť akúkoľvek prekážku preukazovaniu lásky zo strany každého, kto sa nazýva Ježišovým nasledovníkom. Prečo? Pretože Ježišova láska sama vyjadruje lásku Božiu, a tá sa ponúka aj tým, ktorí sú sami bez lásky, zlí a nespravodliví. Znamená to záväzné pozvanie nasledovať Ježiša vo všetkom, teda aj v tomto zásadnom prístupe k človeku ako objektu Božej lásky. Ježišove slová sú konkrétne a zacielené na každého z nás, pretože každý človek veľmi dobre pozná, čo je to žiť v nepriateľstve a v odcudzení, ako aj to, čo takto narušené vzťahy pôsobia a čo dokážu. Sú výzvou prekonať seba samých tým, že opustíme nám vlastné

a prirodzené sklony ku kazuistike, potlačíme svoje negatívne emócie a zachováme sa ako nové stvorenie, ako skutočné Božie deti, ľudia stvorení na Boží obraz.

Kazateľ by mal následne poukázať na množstvo nevyužitých možností, strateného času, ako aj zmarených životov a bolesti, ktoré boli a sú stále páchané na Božích deťoch v mene náboženstva a všetkých starých i nových „izmov“, ktoré človeku vnucujú ľudskú vôľu, vlastné podanie pravdy, namiesto života v tej Ježišom žiadanej Božej dokonalosti, čiže v celosti, v integrite hovoreného a konaného, vo vzájomnej láske, tolerancii a porozumení, v živote, ktorý znamená siať a žať pokoj a mier, nie nenávisť a krviprelievanie.

To všetko je závažným dôvodom pre hlbokú sebareflexiu, ktorú by mali vykonať nielen mocní tohto sveta reprezentujúci politické usporiadania krajín a spoločností založených na etnickom, národnom či kultúrnom základe, ale rovnako aj kresťanské cirkvi a ich predstavitelia. Jej súčasťou musí byť úprimné pokánie, prežitie toho vlastného „babylonského exilu“, do ktorého sa cirkev dostala v dôsledku bohorovného presvedčenia, že vlastnia pravdu a tým aj najvlastnejšiu esenciu Boha, no

v skutočnosti príliš často zamieňajú poznanie Božej vôle za prázdne definície, poučky a slová, ktoré ľudí vedú od rýdzej, živej viery, od svetla a schopnosti byť soľou zeme k poverčivosti, svätuškárstvu, alebo dokonca ešte ďalej, k náboženskému fanatizmu.

Obsah Jakubovho listu nás neustále upozorňuje na dôležitosť nasledovania príkladu Ježišovho vlastného života, ktorý je dokonalým vyjadrením Božej lásky k človeku. A tá má univerzálny rozmer, presahuje všetky ľudské obmedzenia, všetky hranice, ktoré si od vekov ľudstvo medzi sebou stavia. Život kresťana má byť vo všetkých aspektoch určený Božou vôľou, nie správaním iných voči nemu samému. Na prvom mieste je a musí ostať konečný cieľ – kráľovstvo Božie, ktoré je prístupné každému, kto túto perspektívu prijme.

Na záver by preto kazateľ mal veriacemu spoločenstvu adresovať výzvu rozhodnúť sa, ako sa k tomu všetci postavíme a čo s tým urobíme. Máme možnosť, no aj povinnosť slobodne sa rozhodnúť prijať Ježišove slová radikálnej požiadavky na zmenu života za vlastné a podľa nich aj žiť, alebo ich odmietnuť zdôvodnením, že takto sa žiť nedá. Možno áno, možno nie, no ak nie, tak potom je na mieste otázka,

prečo a čím vlastne sme ešte kresťania, aký je vlastne náš vzťah k Bohu a čo pre nás znamená požiadavka dokonalosti. To je totiž určujúce a zaväzujúce každého rovnako. Je to povolanie k novému veku, preto má byť život Ježišových nasledovníkov provokujúcim znamením prichádzajúceho kráľovstva Božieho. Láska k blíznym, dokazovaná schopnosťou odpustiť, ustúpiť vo veciach nepodstatných pre spásu, neuplatňovať si právo odplaty, nevracať zlo za zlo, to všetko sú úžasné možnosti, ktoré mala a stále má vo svojich rukách kresťanská cirkev, ak skutočne nasleduje Ježiša Krista. Preto neprijatie Božej milosti o ktorej čítame v Božom zákone, v posolstve prorokov, a napokon v učení a v živote Ježiša Krista, je zároveň odmietnutím kráľovstva Božieho a konečnej spásy.

Použitá literatúra

- Biblia. Písmo sväté Starej a Novej zmluvy.* Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1979, reedícia 2015.
- Novum Testamentum Graece.* Eds. B. a K. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini, B. M. Metzger (28. ed. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012)

Horst Balz, Wolfgang Schrage. *Die Katolischen Briefe: Die Briefe des Jakobus, Petrus, Johannes und Judas*. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1982. NTD 10.

Philip F. Esler. *Conflict and Identity in Romans: The Social Setting of Paul's Letters*, Minneapolis: Fortress Press, 2003.

Karol Gábriš. *List Jakuba (Exegéza)*. Bratislava 1953 (rukopis).

Sophie Laws. *The Epistle of James*. San Francisco : Harper & Row, Publishers, 1980.

Steve Mason. „Jews, Judaeans, Judaizing, Judaism,” *Journal for the Study of Judaism* 38 (2007): 457–512.

Scott McKnight. *The Letter of James*. Grand Rapids/Cambridge: Eerdmans, 2011. NICNT.

Jiří Mrázek. *Blánovství víry podle Jakuba: Výklad Jakubovy epistoly*. Mlýn, 2006.

Bo Ivar Reicke. *The Epistles of James, Peter, and Jude: Introduction, Translation and Notes*. New York: Doubleday, 1964. AB.

Anders Runesson. „The Question of Terminology: The Architecture of Contemporary Discussions on Paul,” in *Paul within Judaism: Restoring the First-Century Context to the Apostle*. Eds. Mark D. Nanos, Magnus

Zetterholm, Minneapolis: Fortress Press, 2015, s. 53–77.

Prof. Mgr. František Ábel, PhD.

2. november

Pamiatka zosnulých

Text: **1Tes 4, 13 - 18**

Exegetické poznámky

List apoštola Pavla do Tesaloník patrí k tzv. prvotným listom apoštola Pavla. Nie je to list, v ktorom by Pavel riešil ostré spory medzi kresťanmi v Tesalonikách, ale akýsi „zdvorilostno-pastorálny“ list, v ktorom Pavel síce reaguje na konkrétne situácie v zbere, avšak skôr s cieľom povzbudiť, poučiť, dovysvetliť čo bolo málo zdôraznené počas jeho pobytu v meste.

Medzi takéto state patrí aj dnešný text. Kresťania v tej dobe očakávali každým dňom príchod Pána Ježiša Krista. Je pravdepodobné, že Pavel aj počas svojho pôsobenia v Tesalonikách hovoril najmä o blížiacom sa príchode Spasiteľa a kresťanov pripravoval na stretnutie s Ním. Po Pavlovom odchode však niektorí umreli a medzi kresťanmi vznikla obava, čo s nimi bude v súvislosti s večným životom, resp. či nebudú o niečo ukrátení. Preto sa Pavel v liste aj

k tomuto krátko vyjadruje. Jeho cieľom však nie je opisovať podrobne udalosti pri vzkriesení alebo zoširoka kázať o spasení. To všetko už tesalonickým povedal, a tak hlavné ťažisko nie je na otázke, čo sa bude diať po smrti, ale na otázke, či to platí aj pre tých, ktorí sa parúzie nedožili.

Verš 13: Ak Pavel píše, že sa kresťania nemajú rmútiť, nemá tým na mysli, že nemajú byť smutní. Radosť i smútok patria do života a ani Pavel ani Ježiš Kristus nesľubujú kresťanom život bez starostí, rovnako ako nežiadajú, aby kresťania brali všetko v živote so známou stoickou apatiou, ako keby sa ich nič netýkalo. Je prirodzené, ak je človek pri strate blízkeho smutný. Smútok kresťanov však má byť iný ako je smútok tých ostatných, ktorí nemajú nádej. Treba si pritom uvedomiť, že tu nejde len o nádej v nejaký posmrtný život. Viera v život po smrti existovala aj v dobách predkresťanských a existovala aj v gréckej filozofii. Obsahom kresťanskej nádeje však nie je iba samotný život po fyzickej smrti, ale život v spoločenstve Ježiša Krista. To je to, čo robí kresťanskú nádej inou. Ak kresťania na zemi očakávali príchod Ježiša Krista, aby boli s Ním a mali s Ním úplné spoločenstvo, potom obava, či zosnulí nebudú o toto

spoločenstvo ukrátení, je vyvrátená práve nádejou, že oni presne toto spoločstvo už majú.

Verš 14: Kľúčovou je tu zmienka o smrti a vzkriesení Ježiša Krista. On je garantom aj nášho vzkriesenia, na ňom sa dokázala moc Božia, bez Neho a Jeho vzkriesenia by nebolo ani kresťanskej nádeje. Je preto kľúčové uvedomovať si, že Ježiš Kristus je tým prvým vzkrieseným, no neostáva jediným. Kresťanom je prislúbená účasť na Jeho vzkriesení, takže ako On žije, aj oni budú chodiť v novote života (R 6, 4). Pavlov len stručný poukaz na Ježišovo vzkriesenie a fakt, že ďalej nerozvíja priebeh eschatologických udalostí len potvrdzuje predpoklad, že tesalonickým kresťanom už o tom hovoril a oni teda vedeli, čo znamená príchod Ježiša Krista.

Verš 15: Pavel sa teda opäť vracia k pôvodnej otázke, či tí, čo už umreli, budú o niečo ukrátení. Pavel odpovedá opakom, konštatujúc, že tí, ktorí pri Jeho príchode budú ešte žiť (medzi nich ráta aj seba), nebudú v ničom uprednostnení pred tými, ktorí už umreli.

Verše 16-17: Pavel pokračuje opisom eschatologických udalostí. Tento opis je však veľmi stručný, a to preto, lebo je opäť zameraný hlavne na tých, ktorí už umreli. Pavel teda vôbec nehovorí o tom,

ako to bude so živými či neveriacimi. Hlavný dôraz je kladený na skutočnosť, že zosnulí o nič neprídu. Keď anjel zatrúbi, zosnulí vstanú, živí sa k nim pridajú a všetko ostatné sa už bude diať spoločne. To „všetko ostatné“ tu Pavel nerozvádza, my to nájdeme napr. v 1K 15 a Pavel to aj tesalonickým zrejme kázal osobne.

Verš 18: Tento verš svedčí o tom, že Pavlovi teraz nejde ani tak o dogmatiku ako skôr o pastorizáciu. Nechce vyučovať, ale potešovať. Pritom je reč o vzájomnom potešovaní čo znamená, že každý člen zboru má potešiť blízkeho v zármutku zvestou o večnom spoločstve s Ježišom Kristom, ktoré je slúbené rovnako živým i mŕtvym.

Návrh propozície

Potešujme sa

1. *Nádejou večného života*
2. *Slovom Božím*
3. *Istotou večného spoločstva s Ježišom Kristom*

Myšlienky ku kázni

Môj náčrt kázne vychádza zo skutočnosti, že v dňoch pamiatky zosnulých sú ľudia viac zameraní na otázky života a smrti, pýtajú sa čo bude potom a chcú sa potešovať nejakou

nádejou. Tá má často rôznu podobu od viery v „niečo medzi nebom a zemou“ po rôzne legendy o tom, ako nás naši mŕtvi chránia, sprevádzajú, menia sa na anjelikov či hviezdíčky. Takéto pokusy o útechu nemajú reálny základ, preto sú len planou nádejou, aj to chabou.

V kázni chcem najprv poukázať na protiklad medzi takými vymyslenými a vybájenými útechami a útechou, ktorú nám dáva Božie slovo. Ono hovorí úplne konkrétne o mnohých situáciách života, o bolesti, trápení, smútku, skúškach i o smrti. Chcem poukázať na Božie slovo ako na to, ktoré by sa malo stať jediným zdrojom našej útechy a nášho potešenia a v závere chcem vyústiť do evanjeliovkej zvesti o Ježišovi Kristovi, ktorý umrel, vstal z mŕtvych a pozýva aj nás.

V nadväznosti na dnešný kázňový text chcem povzbudiť poslucháčov, aby sa práve týmto slovom (to jest evanjeliom) potešovali (v. 18) vediac, že všetkých veriacich – živých i mŕtvych – čaká večné spoločstvo s Ježišom Kristom (v. 17). Práve toto spoločstvo je obsahom kresťanskej nádeje. Chcem zdôrazniť, že naša nádej nie je nádej v „nejaký“ život potom, ale v konkrétny život s Ježišom Kristom.

Cieľom kázne je, aby si poslucháč uvedomil, že utešovať sa rôznymi

legendami je márne a že skutočnú útechu treba hľadať v Božom slove, ktoré nám hovorí o večnom živote s Pánom, a toto zaslúbenie sa pre nás stáva až istotou. Preto v závere kázne už nehovorím o nádeji, ale o istote večného života.

V nasledovných bodoch podávam návrh osnovy kázne, ako by ju kazateľ mohol viesť:

Úvod:

- V tieto dni ľudia viac ako inokedy navštevujú cintoríny a myslia na smrť, pričom im v mysli vyvstávajú otázky: Čo bude potom?
- Aj neveriaci človek sa chce potešiť. Sociológovia, výsledky prieskumov i životná prax ukazujú, že človek sa v otázke smrti chce niečím potešiť. Nechce sa zmieriť so skutočnosťou, že jeho blízky je navždy preč. Preto hľadá potešenie. A to je dobre, lebo v zármutku je potrebné sa potešovať.

1.

- Smutný človek potrebuje nádej a ľudia, uvažujúci o smrti, tiež hľadajú nádej. Stretáme sa s rôznymi podaniami nádeje v živote po smrti. Neraz vidíme vo filmoch, ako niekto utešuje sirotu, že mamička sa stala anjelikom a bude sirôtku celý život

- strážiť z neba, vidíme scény, kde niekto rozpráva smutnému, ako sa jeho zosnulý blízky premenil na hviezdu a bude večne žiariť na nebi.
- Aký základ majú takéto legendy? Nijaký. Sú vymyslené a chcú človeku v beznádeji dať aspoň akú-takú, hoci aj vymyslenú nádej. Spoliehať sa však na ňu nedá.
- 2.
- Božie slovo je na tom inak. Božie slovo hovorí do mnohých našich situácií, ktoré prežívame už tu a teraz. Hovorí do našich chorôb, skúšok, ťažkostí, obáv, aj do radosti i smútku.
  - Božie slovo nám hovorí o veľkej Božej láske, ktorou nás Pán Boh miluje, a ktorú nám denno-denne dokazuje.
  - Božie slovo nám hovorí o najväčšom prejave lásky, keď Boh tak miloval svet, že svojho Syna poslal, aby umrel za ľudí a oni, ak v Neho veria, mohli večne žiť.
  - Zvesť o tejto Božej láske, správa o Pánovi Ježišovi Kristovi, o Jeho smrti a vzkriesení sú tým najlepším – a čo je najdôležitejšie: skutočným a nie vymysleným – potešením pre nás.
  - Potešujme sa preto nie vymyslenými legendami a rozprávkami, ale Božím

- slovom, ktoré nám hovorí, čo všetko Pán Boh pre nás robí.
- 3.
- V Božom slove nájdeme slová útechy aj pre chvíle, kedy stratíme blízkeho, alebo si na neho spomínáme.
  - Z dnešného textu je kľúčový verš 14, kde je vyjadrený obsah našej kresťanskej viery: ak veríme, že Ježiš Kristus umrel a vstal z mŕtvych, potom Boh aj nás vzkriesi a voviede k sebe do svojho kráľovstva, aby sme tam spolu s Ježišom Kristom žili večne.
  - Kresťania v Tesalonikách prijali túto vieru od Pavla, ktorý ich zbor založil. Očakávali druhý príchod Pána Ježiša ešte za svojho života a tešili sa na večný život s Ním. Po Pavlovom odchode však niektorí umreli a ostatní sa začali báť, že azda pri Pánovom príchode nebudú môcť byť a nedostane sa im tak onoho večného života. Preto Pavel v liste odpovedá na ich obavy slovami, ktoré sme počuli.
  - V prvom rade chce kresťanov v Tesalonikách potešiť. Hovorí im, že nemajú byť smutní ako tí, čo nemajú nádej. Je prirodzené, ak je kresťan smutný. Veď nie sme z kameňa. Je

- však iné smútiť s nádejou a bez nej. Tí, čo nemajú Ježiša Krista, smútia bez reálnej nádeje, a preto hľadajú potešenie vo vymyslených bájkach. My smútime v nádeji. Náš zármutok je zármutkom z dočasného odlúčenia, pričom však vieme, že toto odlúčenie nie je trvalé.
- Pavel v dnešnom liste nechce vyučovať. Nerozpráva detaily o priebehu Kristovho príchodu či posledného súdu. Jeho cieľom je dnes hlavne potešiť zvesťou, že ani tí, čo už odišli do večnosti, o nič neprídu. Verše 15 a 16 nechcú podávať opis udalostí ale chcú povedať, že živí i mŕtvi sa spoja, aby spoločne vytvorili jedno veľké spoločenstvo s Pánom Ježišom. To je totiž to najdôležitejšie, o čo ide a čo dáva aj našej nádeji obsah.
  - V závere Pavel vyzýva kresťanov, aby sa touto nádejou potešovali navzájom. Tak sa ňou potešme aj my dnes vediac, že tí, čo nás už predišli do večnosti, budú rovnako spasení a oslávení v nebeskom kráľovstve a spolu s nami vytvoria raz jedno veľké spoločenstvo s Pánom Ježišom Kristom. A to už nie je len nádej, to je istota.

Mgr. Štefan Kiss

8. november

22. nedeľa po Svätej Trojici

Text: Mt 24, 15 - 28

Exegetické poznámky

V prvej perikope (24,15-22) Matúš vedie čitateľov k informácii o „ohavnosti“ v knihe Daniel a poznamenáva, že bola na „svätom mieste“ (24,15). Matúš zachováva komentár z Mk 13,14. Môžeme to vyložiť ako odkaz na hrozbu cisára Caligulu v r. 40, ktorého socha bola vztýčená v jeruzalemskom chráme. Inými slovami, čitateľ je nasmerovaný, aby našiel analógiu medzi tým, čo sa prihodilo za vlády Antiocha IV. Epifana v 2. st. pr. Kr. a za Caligulu v r. 40 po Kr. Lk 21,20 zase naráža na znesvätenie chrámu pri dobytí Jeruzalema v r. 70. Matúš ďalej hovorí, že ani zaslúbená zem nebude ušetrená. K prianiu, aby sa útek neodohrával v zime (kedy bolo cestovanie kvôli dažďom obtiažne), pripojil nádej, že sa neuskutoční ani v sobotu – pravdepodobne preto, že by to znamenalo krízu svedomia (24,20). Naznačuje to, že pre Matúša a jeho obec

bolo zachovávanie soboty živou otázkou. Pri úteku je tiež dôležité pohybovať sa čo najrýchlejšie a nenechať sa ničím rozptýliť. Súženie je v 24,21 označené ako „veľké“. Zatiaľ čo „skracovanie“ oných dní kvôli vyvoleným je zjavne dielom Božím, dáva Matúš, aby dodržal židovskú úctu, ak sa hovorí o Bohu, v 24,22 prednosť „božskému pasívu“. Ide tu o prejav Božieho milosrdenstva a Božej spásy. „Vyvolenie“ je termín používaný často v Starom zákone o Izraelitoch a v Novom zákone o kresťanoch. Boh je tým, kto vyberá, či vyvoluje. Jeho výber sa nezakladá na vzdelaní či prirodzenej nadradenosti vyvolených. Výber povyšuje vyvolených, aby žili v súlade s Božimi zámermi (viď Dt 7,6-11). K markovskej verzii druhej perikopy (24,23-28) Matúš pridal radu výrokov (24,26-28), ktoré zdôrazňujú zjavný a verejný charakter príchodu syna človeka, ktorý nebude skrytý, ale zjavný ako blesk na oblohe a nezameniteľný. Príslovie vyjadruje, že nikto nezostane na pochybách o príchode Syna človeka.

Návrh propozície

Ježiš ohlasuje znamenia a blízkosť svojho príchodu.

1. Počúvajte Boha a dôverujte Mu!
2. Buďme pozorní k životu!

Myšlienky ku kázni

V prečítanej 24. kapitole Evanjelia podľa Matúša Ježiš ohlasuje to, čo nám pripomínajú posledné nedele cirkevného roku, a teda znamenia a blízkosť svojho príchodu. Vo svojej odpovedi učeníkom pritom Ježiš nekladie dôraz na predpovedanie budúcich udalostí, ale na správnu duchovnú orientáciu v prítomnosti. Je preto dôležité snažiť sa porozumieť dobe, v ktorej žijeme, a prevziať za ňu patričnú zodpovednosť. Dnes je však otázne, akým spôsobom sa k tejto otázke a všeobecne k biblickým príbehom opisujúcim znamenia konca času stavíme my, súčasní kresťania. Vnímame ich ako radostnú zvesť o Božom príchode a Jeho víťazstve nad nespravodlivosťou?

V tejto súvislosti si pomôžem jedným aktuálnym príkladom: predstavte si, že by ste si ešte v decembri minulého roka kúpili letný zájazd na tohtoročnú dovolenku do Talianska. Kvôli pandémie koronavírusu by bolo vaše vycestovanie spočiatku neisté, ale nakoľko došlo k uvoľneniu opatrení a hranice sa otvorili, vy by ste napokon v prípade záujmu mohli vycestovať. Správy, ktoré, ale počúvate z rádia a televízie by však stále neboli príliš optimistické. Zaznievali by dôrazné varovania, že ide

o rizikovú krajinu, kde počet nakazených stále dosahuje vysoké číslo a pozvoľna opäť stúpa, preto sa vycestovanie do tejto krajiny neodporúča. Vydali by ste sa napriek takýmto varovaniám do tejto destinácie? Tvárili by ste sa, že ste nič nepočuli, a napriek varovaniám by ste išli za „letným relaxom“ práve tam? Pre viacerých z nás by takéto hazardovanie bolo asi vrcholom nerozumnosti. Žiaľ, čosi podobné sa často odohráva v našom živote.

Predstava konca času i správy o Božom súde a druhom príchode Pána Ježiša Krista už neostávajú v súčasnosti len za múrmi kostolov, ale dočítame sa o nich v knihách a dostávajú sa aj do mediálneho priestoru. Napriek tomu sa paradoxne moment Božieho súdu neraz zľahčuje až stráca z ľudského povedomia a slová o ňom sa stávajú už len súčasťou starobylej tradície. Preto sa asi niet príliš čudovať, keď sa mnohí priam až tvrdohlavo vyberajú smerom k hriechu. Nepočúvajú alebo až príliš ľahkovážne berú Ježišove varovania, že život si pre večnosť zachráni len tí, ktorí počúvajú Boha a dôverujú mu. Veď prečo aj, keď mnohí ľudia dnes veria tomu, že smrťou človeka sa všetko končí, a teda považujú smrť samu osebe za Boží súd? Povedia si, že po smrti predsa už nič nie je.

Nemýľme sa však! Z biblických príbehov nám totiž zaznievajú správy o Božom súde i opisy znamení konca času. Aj prečítané verše evanjelia pojednávajú o znameniach, akými sú ohavnosť spustošenia, veľké súženie i falošní proroci. Medzi ohavnosti sa tu pritom počíta aj znesvätenie jeruzalemského chrámu zavedením pohanského kultu cisára Caligulu v r. 40 po Kr., ktorého socha bola vztýčená v jeruzalemskom chráme a ktorej mala byť vzdávaná božská úcta. V očiach zbožných Židov sa ako ohavnosť vykladá aj rímsky útok na Jeruzalem r. 70 po Kr. Ježišove varovanie „až uvidíte, že Jeruzalem obkľučujú vojská, vtedy poznáte, že sa priblížil koniec“ nabáda k úteku, pri ktorom sa ľud nemá nechať ničím rozptýliť. Zároveň vyzýva k modlitbe, aby ľud nebol nútený utekať v zime, kedy rozvodnené rieky doslova znemožňovali akýkoľvek útek, ani vo sviatočný deň, čím by zbožní Židia boli vystavení „kríze svedomia“. Z histórie už dnes vieme, že ľudia mali toto varovanie na mysli a na znamenie pustošenia svätyne naozaj mnohí utiekli do vtedajšieho gréckeho mesta Pelly.

Ohlasovaný zánik Jeruzalema je však len jedno zo znamení konca času. Našou prioritnou úlohou nie je sústreďovať sa

na tieto a ďalšie obrazy Božieho súdu vykreslené v Biblii, ale v tom celom vidieť najmä zásadnú skutočnosť, že človek sa sám z vlastných síl nezachráni. Toto si potrebujeme priznať, aj keď je to pre nás neraz veľmi ťažké. Je to výhradne Boh, v ktorého rukách je celý beh dejín tohto sveta, aj my sami, každý jeden z nás. Preto aj keď z času na čas radšej od tváre Božej utekáme, mali by sme sa zamyslieť a uvedomiť si, že to, čo skutočne potrebujeme, je ujsť práve tam, kde sa s Pánom Bohom stretáme. Tou rozhodujúcou vecou pri očakávaní konca je totiž práve stretnutie s Pánom Ježišom Kristom, ktorý zhodnotí náš život, i to, či sme prijali ponuku Jeho lásky a ospravedlnenia, a či a ako sme v pokání využili možnosť celkom nového formovania života. Ježiš nám opakovane naznačuje, že hrať sa na schovávačku nie je riešením. To, že je Kristov príchod blízko a my si uvedomujeme, že stojíme na konci času, tak neznamená, že máme teraz všetko nechať tak, založiť si ruky a len čakať. Skúmame to, čo je dôležité, kde nás ľudia naozaj potrebujú, kde máme svoje miesto. Buďme pozorní k životu, jeden k druhému, ale aj sami voči sebe. Majme na pamäti, že súd je nevyhnutný a ako taký patrí k Božiemu stvoriteľskému dielu. To, že niečo

vehementne popierame ešte neznamená, že pred tým môžeme jednoducho uniknúť. Zároveň ale nie je Ježišovým zámerom nahnať človeku strach a hrôzu zo súdu. Posledné udalosti majú kresťana v prvom rade upozorniť na cieľ a zmysel jeho vlastnej existencie, a tým mu pomáhať meniť život k lepšiemu, k obrazu kráľovstva Božieho.

Zachovajme si teda istotu, že sa blížime k hodnotiacemu stretnutiu s Pánom. Celé svoje správanie a všetky svoje rozhodnutia odvíjajme od tohto očakávania a tak prežívajme už tu a teraz chvíle radostného čakania. Nech je aj táto posledná nedeľa cirkevného roku pre nás chvíľou utvrdenia viery.

Použitá literatúra

HARRINGTON, Daniel J.. *Sacra*

Pagina: Evangelium podle Matouše.

Karmelitánske nakladateľstvo:

Kostelní Vydří, 2003. s. 364 – 368.

Nový zákon s výkladovými poznámkami.

Český ekumenický preklad. Česká

biblická společnost, 1991. s. 55.

ThDr. Zuzana Poláková

15. november

23. nedeľa po Svätej Trojici

Text: Mt 25, 31 - 46

Exegetické poznámky

Matúš adresuje evanjelium židovským kresťanom, ktorí sa ocitli „na rázcestí“ a rozchádzajú sa so „synagógou“. Evanjelium podľa Matúša vzniklo pravdepodobne v 80. rokoch 1. storočia. Väčšina bádateľov sa domnieva, že vzniklo v sýrskej Antiochii v prostredí židokresťanskej komunity. V Antiochii bola početná židovská diaspora, ale tiež veľký a vplyvný kresťanský zbor. Pravdepodobne existovali v meste dve skupiny kresťanov: jedna „matúšovská“ (integrovaná ešte v synagóge – tzv. židokresťania) a druhá „pavlovská“ (orientovaná už na pohanskú misiu).

Autor evanjelia nebol Ježišovým priamym učeníkom. Spoliehal sa na Markovu predlohu. Kresťanská tradícia mu prisúdila meno Matúš (v texte nie je uvedený autor). Nemá ale nič spoločné s Ježišovým učeníkom Matúšom.

Verše 31-32b: Syn človeka je podľa proroka Daniela (Dan 7, 13 – 14) očakávaný aktér (= aktívny účastník deja alebo udalosti) posledného súdu¹. Rovnako ako u evanjelistu Marka, aj u Matúša Ježiš prijíma túto rolu súčasne s rozhodnutím ísť do Jeruzalema a vyprovokovať Súd. Je to titul, charakteristický pre Ježišove predpovede utrpenia a zaznieva priamo a len z Ježišových úst. Objavuje sa v „*apokalypticky zafarbených súvislostiach*“ (napr. Mt 13, 41; 16, 27; 24, 30. 37. 39. 44) a v tomto jedinečnom podobenstve o poslednom súde (Mt 25, 31 – 46)². Potom, čo „*podobný Synovi človeka*“ (pozri Dan 7, 13) vyhral súdny spor s protivníkom (pozri Mt 25, 41 – diabol a jeho anjeli sú už v jednom ohni), prichádza na zem zhromaždiť svojich prívržencov, tých, ktorí mu patrili.

V evanjeliách nachádzame 57 miest, kde sa Ježiš označuje za Syna človeka (tento mesiášsky titul používal najčastejšie, keď hovoril o sebe).

1 Scenária Posledného súdu je okrem proroka Daniela vykreslená pravdepodobne aj podľa ďalších apokryfných predstáv napr. etiópsky Henoch 1, 9 a Zj 12.

2 Podobenstvo je zvláštne tým, že jeho východiskom nie je situácia, ktorú by čitatelia poznali „zo života“. Niektorí bádatelia preto túto perikopu nepovažujú za podobenstvo, alebo ak už, tak len časť o triedení kozlov a oviec.

Syn človeka sadá na trón, zhromaždí všetky národy sveta a začína súdne pojednávanie. Zameniteľné označenie Syna človeka ako kráľa (od v. 34), ani jeho sudcovská funkcia, ani ich striedanie nie je pre podobenstvo príliš dôležité. Významné však je, že tento Syn človeka (kráľ atď.) je vzápätí identifikovaný ako pastier, ktorý sa sám identifikuje s „maličkými“.

Verše 32b-33: Pomaly sa však veľkolepá scéna „svetového účtovania“ mení v „pastiersku idylu“. Je to prvé prekvapenie pre čitateľa: prechod od „svetového zhromaždenia na miestne pastviny“, na salaš.

Verš 34: Kráľovstvo, pripravené od založenia sveta (*ἀπὸ καταβολῆς κόσμου*), tu nemáme chápať predestinačne (skôr podobne ako kráľovstvo nebeské v Blahoslavenstvách Mt 5, 3 – 10). Tým, ktorí sú teraz pozvaní, toto kráľovstvo patrí. Od založenia sveta je pripravené pre takých, ako sú oni. Vytvára sa nečakaný kontrast: Pred trónom Syna človeka stoja všetky národy (so svojimi kráľmi, vojvodcami, cisármi...), očakávali by sme, že sa budú riešiť „historické pravdy“, kto kedy bol v práve alebo ktorý národ bol vyvolenejší a ktorý horší. Očakávali by sme, že tam budú stáť všetky cirkvi so svojimi predstaviteľmi,

hodnosťami a čelnými teológmi a mohlo by sa riešiť, ktorá z nich bola tá pravá, alebo naopak, ktorá svoju hrivnu zakopala najhlbšie... Namiesto toho je tu naraz „len bača“, ktorý si neomylné vytriedi svoje ovečky – a typické je, že ani ony samy poriadne netušia prečo (v. 38 – 39).

Verše 35-36: Miesto národov, ktoré očakávajú výrok o zmysle svojich dejín a cirkvou, ktorá by mohla očakávať riešenie vieroučných sporov, sa tu rieši úplne súkromná (privátna) sféra (kto podal kus chleba bezdomovcovi, kto sa nechoval xenofóbne k utečencom, kto sa oblúkom nevyhýbal chorým a vážnom...). Zdanlivé maličkosti všedného dňa, ktoré si už tí, ktorým boli „pripočítané ku dobru“ ani nepamätajú.

Verše 37-39: Otázkami prezrádzajú títo spravodliví dve veci: 1. jednak svoje prekvapenie, pretože skutočne netušia, kedy a kde sa s Kristom stretli tvárou v tvár tak, ako o tom hovorí, 2. nezištnosť skutkov a postojov, ktoré sú im teraz pripočítané.

Verš 40: Tento verš je kľúčový. Vyjadruje novým spôsobom solidaritu s trpiacimi a ľuďmi v núdzi. Motív Immanuela, teda myšlienka, že Ježiš stelesňuje Božiu prítomnosť a Božie konanie vo svete, zaznel na úplnom

začiatku evanjelia (Mt 1, 23), ako zaslúbenie zaznie priamo z Ježišových úst na konci evanjelia (Mt 28, 20). Kristus sa stotožňuje s tými, ktorí sú v núdzi a čakajú na našu pomoc (resp. na pomoc kohokoľvek iného, ak nie sme my sami ochotní, alebo toho schopní). Tento verš tiež dokončuje zvláštnu premenu perspektívy, z ktorej vidíme hlavnú postavu podobenstva (lebo tento text o poslednom súde je podobenstvom). Zo sudcu na nebeskom tróne sa stáva „bača na salaši“ a nakoniec pocestný, alebo bezdomovec, ktorý čakal na našu pomoc. Alebo povedané opačne: Človeka v núdzi, ktorého sme si takmer nevšimli, stretávame priamo na nebeskom tróne, obklopeného nebeskou armádou...

Verš 41: O diablove a jeho anjeloch zatiaľ v podobenstve nepadlo ani slovo, v tejto chvíli sa zmienka o nich objavuje nečakane. Predstavu „večného ohňa“ alebo ohnivého jazera poznáme i zo Zjavenia Jánovho a ďalšej apokalyptickej literatúry. Primárne nebýva v týchto textoch predstava večných múk, ale nebudúcnosti. Večný oheň je totálna likvidácia toho, čo nemá budúcnosť.

Verše 42-43: Opäť je zopakovaný celý zoznam, v tomto prípade so záporným predznamenaním.

Verš 44: Podľa očakávania ani títo netušia, kde a kedy sa stretli tvárou v tvár so samotným Kristom. Ten, kto číta text „potichu len očami“, už dávno nevedomky v texte preskakuje. Kto však niekedy tento text čítal nahlas vie, že na tomto mieste už len neveriacky krúti hlavou nad zvláštnou štylistickou neobratnosťou – poslucháči majú pocit, že by už mohli napovedať. A o to tu práve ide, aby sa nám tento zoznam dostal do pamäti a „pod kožu“.

Verše 45-46: Objavuje sa tu zvláštne „transformovaná myšlienka Immanuela“ (pozri v. 40), ale s varovaním, že „Božiu blízkosť možno absurdne minúť“. Slovo *κόλασις* neznamená muky, ale trest.

Návrh propozície

Syn človeka príde v sláve a

1. bude súdiť svet!
2. oddelí ovce od kozlov!
3. určí im budúcnosť!

Myšlienky ku kázni

Možnosti úvodnej motivácie:

- a. Súdna sieň – je slovenský reality seriál zo súdneho prostredia. V každej epizóde hrajú iní herci, resp. neherci; jediné nemenné postavy sú dvaja sudcovia, ktorí sa striedajú. Riešia sa rôzne životné

problémy, na konci je rozsudok. Možno aj vy patríte k fanúšikom tejto relácie a so zatajeným dychom čakáte na záverečný verdikt v neraz komplikovaných situáciách...

- b. Posledný súd je názov monumentálnej fresky talianskeho renesančného umelca Michelangela Buonarrotiho. Freska takmer bezo zvyšku vyplňa čelnú stenu Sixtínskej kaplnky vo Vatikáne a je považovaná za umelecké a ideové vyvrcholenie jej výmalby.
- c. Súdny proces roka 2020 – M. Kočner a spol. Senát Špecializovaného trestného súdu preložil v auguste vyhlásenie rozsudku, aby mohol dôkladne zvážiť dôkazy o vine či nevine obžalovaných. Nebolo (nie je) ani pre sudcov jednoduché zvládnuť „mediálny tlak“ zo všetkých strán a držať sa faktov. Každý má totiž právo na spravodlivý proces. Spravodlivé rozhodnutie súdu.

Človek oddávna venuje pozornosť veciam, ktoré súvisia s koncom jeho života. Pýta sa: „Existuje nebo, peklo, posledný súd?“ Niektorí existenciu spochybňujú, iní v nich veria a podriaďajú tomu celý svoj pozemský život a jeho obsah. V roku 2014

realizovala Slovenská akadémia vied v Bratislave prostredníctvom agentúry FOCUS výskum o postoji občanov Slovenska k náboženstvu. Okrem iných mali respondenti odpovedať na otázku: „Do akej miery veríte v nebo?“ (Odpovede: 54, 7 % respondentov – určite áno, skôr áno; 36, 8 % – určite nie, skôr nie); „Do akej miery veríte v peklo?“ (Odpovede: 45, 6 % respondentov – určite áno, skôr áno; 45, 8 % – určite nie, skôr nie); „Do akej miery veríte v posledný súd?“ (Odpovede: 50, 2 % respondentov – určite áno, skôr áno; 39, 1 % – určite nie, skôr nie).

Syn človeka príde v sláve a...

1. bude súdiť svet!

Syn človeka je podľa proroka Daniela (Dan 7, 13 – 14) očakávaný aktér (aktívny účastník) posledného súdu. Táto prorocká kniha je „prelomová“ a predstavuje začiatok starozmluvnej apokalyptiky.³ Apokalyptika zohrávala dôležitú úlohu v živote Židov aj prvých kresťanov. Jej cieľom bolo dodávať Židom alebo kresťanom odvahu a silu v ťažkých časoch, kresťanov mala utvrdzovať v nádeji na druhý Pánov príchod.

Rok 2020 celému svetu nastavil „zvláštne zrkadlo“. Zrkadlo krehkosti

a pominuteľnosti. Som presvedčený, že mnohých aj poriadne vystrašil. Smrť bola (je) zrazu bližšie. Nemá podobu ničoho „vzdialeného“ ale číha „všade“. Jej realita prirodzene spúšťa „posmrtné úvahy“... Neviditeľný vírus paralyzuje chod celého sveta, výrazne znefunkčnil mobilitu či svetovú ekonomiku... Objavili a objavujú sa zaručené interpretácie tohto stavu. Od krajných, že ide „o formu Božieho trestu“, až po interpretáciu „koronakrízy ako príležitosti pre pokánie a nový začiatok kresťanov i nekresťanov“.

Niekoľko storočí po vzniku knihy Daniel (2. storočie pred Kristom) na pôde Novej zmluvy Pán Ježiš aplikuje (použije) názov „Syn človeka“ na seba, a to najmä v rečiach o svojom utrpení. Dokonca až 57-krát. V našom texte sa dozvedáme, že Syn človeka sadá na trón, zhromažďí všetky národy sveta a začína sa súdne pojednávanie. Vyzerá to na veľké súdne pojednávanie – medzinárodný súdny tribunál. Anjeli akoby plnili úlohu „Božích kukláčov“.

2. oddelí ovce od kozlov!

Pomaly sa však veľkolepá scéna „svetového účtovania“ mení v „pastiersku idylu“. Je to prvé prekvapenie pre čitateľa: prechod od „svetového zhromaždenia na miestne

pastviny“, môžeme povedať na salaš – „mimo svetlá reflektorov“. Pred trónom Syna človeka stoja všetky národy (so svojimi kráľmi, vojvodcami, cisármi...), očakávali by sme, že sa budú riešiť „historické pravdy“, kto kedy bol v práve alebo ktorý národ bol vyvolenejší a ktorý horší. Očakávali by sme, že tam budú stáť všetky cirkvi so svojimi predstaviteľmi, hodnosťami a čelnými teológmi a mohlo by sa riešiť, ktorá z nich bola tá pravá, alebo naopak, ktorá svoju hrivnu zakopala najhlbšie... Namiesto toho je tu naraz „len bača (pastier)“, ktorý si neomylné vytriedil svoje ovce. Motív zhromažďovania a potom triedenia (rozdeľovania) je spoločný pre všetky Matúšove podobenstvá, ktoré sa zaoberajú posledným súdom.

Mám sa považovať za ovcu, alebo kozla? (pravičiara, alebo ľavičiara). To je pravdepodobne otázka, ktorá ma ako čitateľa zaujíma. Syn človeka (kráľ, sudca) je v tomto okamihu podobenstva identifikovaný ako pastier, ktorý sa sám identifikuje (stotožňuje) s „maličkými“. A tým na kom a na čom záleží je vzťah k maličkým! Aj ovce aj kozly mali v živote možnosť rovnakých „stretnutí a príležitostí“!

³ Apokalyptika – súhrn zjavení o tajomstvách, ktoré sa týkajú konca sveta a posledných čias ľudských dejín.

Miesto národov, ktoré očakávajú výrok o zmysle svojich dejín a cirkvi, ktorá by mohla očakávať riešenie vieroučných sporov sa tu na súdnom pojednávaní paradoxne rieši úplne súkromná (privátna) sféra (kto podal kus chleba bezdomovcovi, kto sa nechoval xenofóbne k utečencom, kto sa oblúkom nevyhýbal chorým a väzňom...). Zdanlivé maličkosti všedného dňa, ktoré si už tí, ktorým boli „pripočítané ku dobru“ (ovce po pravici) ani nepamätajú! Otázkami prezrádzajú títo spravodliví (ovce po pravici) v texte dve veci: 1. jednak svoje prekvapenie, pretože skutočne netušia, kedy a kde sa s Kristom stretli tvárou v tvár tak, ako o tom hovorí, 2. nezištnosť skutkov a postojov, ktoré sú im teraz pripočítané.

Slová: „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.“ (v. 40) sú kľúčové. Kristus sa stotožňuje s tými, ktorí sú v núdzi a čakajú na našu pomoc (resp. na pomoc kohokoľvek iného, ak nie sme my sami ochotní, alebo toho schopní). Tento verš tiež dokončuje zvláštnu premenu perspektívy, z ktorej vidíme hlavnú postavu podobenstva. Zo sudcu na nebeskom tróne sa stáva „bača na salaši“ a nakoniec počestný alebo bezdomovec, ktorý čakal na našu pomoc. Alebo

povedané opačne: Človeka v núdzi, ktorého sme si takmer nevšimli, stretávame priamo na nebeskom tróne, obklopeného nebeskou armádou... V tom sa skrýva aj odpoveď na otázku: Som ovca, alebo kozel? Áno, v určitých okamihoch života sa správam ako ovca, ale neraz aj ako „lavičiarsky kozel“...

3. určí im budúcnosť!

„Vtedy povie Kráľ tým na pravici: *Podďte, požehnaní môjho Otca, prijmite ako dedičstvo kráľovstvo, ktoré vám je pripravené od stvorenia sveta*“ (v. 34). Kráľovstvo, pripravené od založenia sveta pre „ovce na pravici“, nemáme chápať ako predestináciu (predurčenie), tým by celé podobenstvo stratilo logiku (skôr podobne ako kráľovstvo nebeské v Blahoslavenstvách Mt 5, 3 – 10). Tým, ktorí sú teraz pozvaní, toto kráľovstvo patrí. Od založenia sveta je pripravené pre takých, ako sú oni. „Potom povie aj tým na ľavici: *Odídte odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, pripraveného diablovej a jeho anjelom*“ (v. 41). Predstavu „večného ohňa“ alebo ohnivého jazera poznáme i zo Zjavenia Jánovho a ďalšej apokalyptickej literatúry. Primárna (rozhodujúca) nebýva v týchto textoch predstava večných múk, ale skôr predstava nebudúcnosti. Večný oheň je

totiž totálna likvidácia toho, čo nemá budúcnosť!

Podobenstvo o Poslednom súde špecifikuje (vymedzuje), čo je tým dôležitým a čo treba robiť. V skutočnosti sú dôležitými tí nedôležití! Nie sú tu posudzované národy, ale jednotlivci, a to podľa toho, ako sa chová k tým „posledným“ (maličkým) vo svojej blízkosti. Záver cirkevného roka nás volá k tomu, aby sme „žili pod zorným uhlom večnosti“ (T. G. Masaryk). Nezabudnime okrem ortodoxie (správneho učenia) aj na „ortopraxiu (správne konanie) bežného dňa“, ktorá je tiež kritériom toho, aby sme na poslednom súde obstáli. Syn človeka sa totiž identifikuje s tými maličkými a poslednými v našom okolí...

Použitá literatúra

- BÁNDY, Juraj. *Úvod do Starej zmluvy*. Univerzita Komenského, Bratislava 2003.
- HERIBAN, Jozef. *Príručný lexikón biblických vied*. nakladateľstvo Don Bosco, Bratislava 1994.
- HERIBAN, Jozef. *Úvody do Starého i Nového zákona s výberovou a tematicky zoradenou bibliografiou*. Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1997.

- MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše. Český ekumenický komentář k Novému zákonu*. Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze, Praha 2015.
- MRÁZEK, Jiří. *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. nakladatelství Mlýn, Jihlava 2010.
- MRÁZEK, Jiří. *Teologie opomíjených. Přehližené hlasy v Novém zákoně*. nakladatelství Mlýn, Jihlava 2013.
- [https://sk.wikipedia.org/wiki/Posledn%C3%BD_s%C3%BAd_\(Michelangelo\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Posledn%C3%BD_s%C3%BAd_(Michelangelo))
- http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/2737_attach_Pramenna_DoS_2014_cast_2.pdf

ThDr. Matej Oráč, PhD.

22. november

24. nedeľa po Svätej Trojici

Text: Mt 25, 1 - 13

Exegetické poznámky

Rudolf Bultmann k vybranej biblickej stati vo svojej knihe *Die Geschichte der synoptischen Tradition* sformuloval nasledujúce tvrdenie, keď hovorí o „alegoriou úplne obrastenom vzdelávaní zboru so silne naznačeným vzťahom k osobe Ježiša Krista“. Aj keď je osoba Rudolfa Bultmanna pre jeho hermeneutický prístup k biblickým textom často kritizovaná (a v mnohom aj nedocenená), nemôžeme poprieť, že sa v tomto texte konfrontujeme s určitým obrazom (ženích – Mesiaš), ktorého motívy sú známe v SZ a rannom židovstve. Tento obraz, ktorý je evanjelistom Matúšom podávaný kresťanom zo židovstva, nepochybne obsahuje apokalyptický a eschatologický rozmer v období vrcholiaceho vytúženého očakávania parúzie. V tomto obraze nepotrebujeme hodnotiť dokonalosť či nedokonalosť jeho

parabol. Nepotrebujeme detailne skúmať a hodnotiť jeho historickú naviazanosť na dobu podmienenú kultúrnou zvyklosťou alebo udalosť. Potrebujeme si všimáť v čom spočíva edukatívny rozmer tohto obrazu pre židokresťanský zbor so silným vzťahom k osobe Ježiša Krista v období vrcholiaceho vytúženého očakávania parúzie. V súvislosti s témou poslednej nedele cirkevného roka si všimáme, čomu text aj nás dnes učí: bdelej trpezlivosti v očakávaní na príchod Božieho kráľovstva. Na čo by sme nemali zabúdať ani my dnes počas tohto aktuálneho obdobia očakávania parúzie, to si chceme všimáť v jednotlivých odsekoch veršov, ktoré sú rozčlenené podľa propozície kázne:

Verše 1-2: Je zrejmé, že podobenstvo ráta s konkrétnymi židovskými zvyklosťami, ktoré sprevádzali prípravu na svadbu počnúc zásnubami. Podľa miestnych zvyklostí sa svadba začínala sláviť až k večeru po západe slnka, ktoré počas dňa spôsobuje príliš vysoké teploty. Podľa tradície bola nevesta tou, ktorá očakáva ženícha vo svojom príbytku. To je zároveň možným vysvetlením, prečo sa podobenstvo o neveste nezmiňuje ani jediný raz; ráta sa s tým, že ženích je práve očakávaný v dome nevesty. Ten ju v sprievode

následne odvádza do vlastného príbytku. Nevesta pritom nečaká sama, ale v spoločnosti družičiek, ktoré majú za úlohu byť pripravené a privítať ženícha pri jeho príchode. Tejto pripravenosti predchádza príprava, ktorá spočíva predovšetkým v dobrej starostlivosti o oheň v lampách. Aj keď sa to na prvý pohľad javí byť primitívna úloha, predsa vidíme, že jej úspešnosť bola len päťdesiat percentná. Príčinu tejto päťdesiat percentnej (ne)úspešnosti budeme sledovať vo výklade ďalších veršov podobenstva.

Motív svadby poukazuje na radosť zboru z prichádzajúceho a očakávaného príchodu ženícha – Krista, ktorý podľa svojho zaslúbenia prichádza pre svoju nevestu – cirkev. Táto parabola radostnej svadobnej hostiny nám pred očami maľuje radostné spoločenstvo v eschatologickom očakávaní, nie strachujúce sa spoločenstvo pred apokalyptickou katastrofou.

Dôležité je pritom slovo spoločenstvo. Ono je totiž dôležitým prvkom spoločnej radosti. Nie nejaké hierarchické, autokratické, či diktátorské zriadenie. Vo všetkých týchto zriadeniach sa stretávame s určitou formou nerovnosti, avšak v spoločenstve, ktoré je zriadené a konštituované Ženíchom samotným

a na Neho očakávajúce, sú si všetci rovní. Všetci sú rovnako nedokonalí, nie neomylní, schopní chýb, nachádzajú v rovnakej situácii a v rovnakej nádeji, ktorá im bola zaslúbená. Tá ich vedie k spoločnej radosti.

Podobenstvo hovorí o pannách v počte desať. Toto číslo je, samozrejme, symbolické a vyjadruje úplnosť (Zákon má 10 prikázani, 10 osôb potrebných k započatiu bohoslužby v synagóge...). Všetci majú teda možnosť byť účastnými na kráľovstve nebeskom (v. 1). Aj keď text hovorí o počte pochabých a rozumných v pomere 1:1, nechce vyjadrovať matematický prepočet jednej alebo druhej skupiny. Text hovorí, že je v spoločenstvách mnoho takých, ktorých môžeme prirovnať k rozumným, ale aj k pochabým a to bez toho, aby sme dokázali z vlastných síl so stopercentnou istotou označiť jedných alebo druhých. Takýmto vieromerom nedisponujeme. Takýmto vieromerom disponuje len Ženích (v. 12) z moci od svojho nebeského Otca. Predsa však aj viera by sa mala prejavovať aj vo viditeľnom spôsobe života a ten môže veľa napovedať predovšetkým vlastnej osobe čitateľa, ku ktorej skupine veriacich patrí. Zatiaľ však v texte pozorujeme len to, že si obe skupiny panien počínajú rovnako.

Sú v rovnakej situácii, poznajú rovnaké tradície a vykonávajú rovnakú činnosť: „...vzali si lampy a vyšli naproti ženíchovi.“

Verše 3-5: Aj tentokrát si možno v texte všimnúť, že všetky sú „na jednej lodi“. Podobenstvo je zámerne zostrojené tak, aby čitateľ vnímal podobnosť ich konania a pritom si uvedomil, že keď dvaja robia to isté, nemusí to byť vždy to isté. Obe skupiny panien idú čakať a zahliadať na prichádzajúceho ženícha. Obe sú na jeho strane a chcú mu s horiacimi lampami a srdcami vyjsť v ústrety. Obe sú ochotné kvôli nemu čakať a majú potenciálne isté miesto na jeho svadbe.

Určitú rozdielnosť si všímame počas času prípravy na príchod ženícha. Tá neskôr zohráva kľúčovú úlohu, na ktorú toto podobenstvo poukazuje, ale aj tak stále platí, že obe skupiny robia to isté: obe chcú ísť naproti, obe si berú lampy, obe si lampy naplnili olejom. Nie však obe skupiny mysleli aj na zásoby oleja.

V tomto odseku podobenstva je dôležité si všimnúť podstatný moment paradoxu. V podobenstve o bdelení očakávaní sa nebdie. Od skupiny, ktorá je označená za pochabú, by sme to aj očakávali, ale od skupiny, ktorá je označená za múdru, veru, nie. Spánok sa vyznačuje predovšetkým tým, že

znižuje akcieschopnosť človeka. V ňom sa dostane človek na určitý čas „mimo realitu“ svojho života, a nedokáže včasne a pohotovo v prípade potreby reagovať. Čitateľ by si mal uvedomiť, že on ani nikto iný na tomto svete nie je tak dokonalý a bezchybný, aby nemohol zlyhať a zaspať hriechom aj keď si plní všetky povinnosti voči Bohu a Jeho prikázaniam. Inými slovami: zachovávanie prikázaní ešte nemusí zaručovať bdely duchovný stav v posvätení.

Čitateľ by si mal uvedomiť aj to, že v tomto podobenstve nejde o viditeľné kastovanie na dokonalých a neznabohov. Všetci účastní aktéri podobenstva sú členmi jednej komunity. Všetci sú znalí zvykov svojho spoločenstva a sú na ňom plne účastní. Mal by si však na tomto podobenstve plne uvedomiť, že cirkev je spoločenstvom veriacich nedokonalých a hriešnych ľudí. Čím skôr si to uvedomí, tým skôr predíde duchovnej kóme a vytrvá v duchovnej bdelosti. Evanjelista Matúš pritom s týmto motívom nepracuje len na tomto mieste, ale stretávame sa s ním aj v podobenstvách o dvoch synoch (Mt 21, 28 – 32) a o dvoch staviteľoch (Mt 7, 24 – 27).

Verše 6-7: Spomínaný spánok v predchádzajúcich veršoch naznačuje,

že ženích sa zdržal skutočne dlho. Dôvod jeho „omeškania“ je neznámy. Aktéri podobenstva ho nepoznajú a zdá sa, že ho nepotrebuje poznať a nepozná ani čitateľ. Nie je dôležitý čas príchodu, ale obsah a spôsob života do času príchodu tak, aby boli všetci riadne pripravení.

Po obsahovej stránke môžeme konštatovať, že všetky vyhoveli. Všetky mali totiž tým istým olejom doplna naplnené lampy. Všetky vedeli odkiaľ čerpať. Nie všetky však hľadeli aj do ďalšej budúcnosti a brali len toľko, dokiaľ im oko dovidelo. Priveľmi sa koncentrovali na prítomnosť, svoju existenciu v súčasnosti a zabudli hľadiť do novej budúcnosti. Vzťah viac, ako je nutné, nebolo treba. V tomto smere badáme viditeľnejší rozdiel v myslení jednej a druhej skupiny očakávajúcich. Rozdeľujúcim prvkom v myslení počas doby očakávania na ženícha nie je jeho príchod, ale zdržanie. Pochabé na neho očakávali teraz hneď. Múdrost' múdrych spočíva v tom, že k tejto možnosti pridali aj tú možnosť, že to nebude hneď. Múdro zmyšľajúci veriaci človek si teda nerobí nárok na pravdu, ale ráta s možnosťou príchodu Krista v každom čase svojho života.

Po stránke spôsobu života však musíme konštatovať, že neobstála ani

jedna skupina. Aj keď spôsob myslenia je medzi skupinami rôzny, predsa konanie v texte je stále rovnaké: „... všetky zdriemli a zaspali.“ (v. 5). Dokonca aj všetky si musia dávať svoje lampy do poriadku: „... vtedy prebudili sa všetky panny a pripravovali si lampy.“ (v. 7). Nikto z aktérov teda nemal lampy v poriadku. Žiadna lampa nebola pripravená tak, ako mala byť.

Verše 8-13: V závere podobenstva sa stretávame s určitým napätím. Nielen medzi pochabými a múdrymi pannami, ale aj medzi pochabými pannami a ženíchom. Po bleskovom prebudení sa stúpa adrenalín a snaha o čo najlepšiu záchranu situácie z pohľadu pochabých. Je vôbec možné takúto kritickú situáciu ešte zvrátiť? Pochabé veria, že áno a hľadajú náhle spôsoby riešenia.

Najprv sa obracajú na rozumné. Tie na ich žiadosť reagujú záporne. Dôvodov k tomu môžu mať viacero. Jednou možnosťou by mohla byť skutočnosť, že múdre nemajú navyše. Je tu aj možnosť, že olej predstavuje niečo, o čo sa ani pri najlepšej vôli nedá deliť. Podobenstvo chce tak poukázať na osobnú zodpovednosť, ktorú každý z nás pred prichádzajúcim Ženíchom – Kristom nesie. Olej, z ktorého má veriaci očakávajúci človek čerpať a je nutný pre

jeho život viery tak predstavuje všetko, čím človek môže sýtiť svoj duchovný život viery, aby mohol svietiť nielen raz pred prichádzajúcim Ženíchom, ale dovtedy aj okolitému svetu: je to Slovo (Mt 5, 16). Záverom musíme rátať aj s možnosťou, že múdre panny napriek zvolaniu netušia, že ženích je až takto blízko a nechcú sa preto deliť, lebo stále rátajú s možnosťou, že by sa čkanie mohlo ešte predĺžiť.

Po zápornom postoji múdrych využívajú pochabé panny druhú možnosť: pokúsiť sa ešte včas nakúpiť a získať dostatok oleja. Konštatovanie, že dvere sa zatvorili poukazuje na neúspešnosť tohto pokusu. Neostáva teda iné, len použiť poslednú krajnú možnosť. Vyjsť pred ženíchom s farbou von. Ak je niekto milovník šťastných koncov, nebude záverom podobenstva nadšený. Ženích pôsobí svojim „*neznám vás*“ veľmi prísny a ráznym dojmom. Nie je dôležité, či v tomto momente ide o rozčúlenie alebo len konštatovanie faktu, že tieto družičky skutočne nepozná. Dôležitý je jeho jednoznačný postoj. Niekto, kto si rád pred očami maľuje iba všeobjímajúceho Boha, by si mohol pomyslieť: koľká krutosť. V skutočnosti chce toto podobenstvo poodhaliť fakt, že prichádzajúci

a očakávaný ženích nie je krutý, chladný, neempatický či zlomyseľný, ale spravodlivý. Skutočná láska je len tá, ktorá berie v úvahu pravdu a je spravodlivá. Zároveň upozorňuje čitateľa: pamätaj, že ten čas milosti túžobného očakávania príchodu Ježiša Krista je teraz a tu. Nezapúď sa na svoju osobnú zodpovednosť pred Bohom a naplňuj svoj duchovný život správnym obsahom v dostatočnej miere.

Návrh propozície

V očakávaní na kráľovstvo nebeské je potrebné:

1. *byť si vedomý svojej nedokonalosti a stavu (v. 1 – 2)*
2. *naplňovať život správnym obsahom a nebyť minimalistom (v. 3 – 5)*
3. *byť pripraveným ísť naproti Pánovi (v. 6 – 7)*
4. *uvedomovať si osobnú zodpovednosť pred Ním (v. 8 – 13)*

Myšlienky ku kázni

Život človeka je plný očakávaní. Tie sa v každom období života menia a s nimi aj priority života. Prítomnosť očakávania v živote človeka dáva človeku určité smerovanie a zmysel. Človek, ktorý už nemá načo v živote očakávať, zvykne mávať bez včasnej pomoci

sklony k samovražde. Nie je už prečo žiť a všetko ide dole vodou.

Očakávania môžu byť radostné, ale aj plné obáv. Plné obáv vtedy, keď cítime určitú možnú neistotu z toho, čo nás čaká v budúcnosti. Vtedy konáme len to nutné a potrebné k tomu, aby sme sa problémom a určitým hrozbám vyhli. Plné radosti vtedy, keď vieme, že to, čo očakávame, raz skutočne istotne nastane. Takýchto momentov sa nevieme dočkať a všetko vo svojom živote prispôbime tak, aby sme ich nejakým spôsobom nepokazili. Vtedy veci v živote nekonáme preto, lebo musíme, ale preto, lebo chceme.

Podobenstvo v našom biblickom texte akoby poukazovalo na oba postoje očakávania. Obraz, ktorý nám vyobrazuje v podobe piatich múdrych a piatich pochabých panien očakávajúcich na ženícha, nás práve v poslednú nedeľu v cirkevnom roku nechce viesť apokalyptickým predstavám plných obáv o konci sveta, ale k radostnému eschatologickému očakávaniu Božieho Syna, ktorým sa Božie kráľovstvo stane skutočnosťou v plnosti. My, podávajúci svedectvo o Kristovom vzkriesení, sa na túto chvíľu a dobu tešíme, máme istotu o jej naplnení. Chceme byť preto bdelymi

a čas prípravy využiť múdro, naplňovať ho správnym obsahom a počas prípravy nezabúdať, že v tomto očakávaní na kráľovstvo nebeské je potrebné:

1. byť si vedomý svojej nedokonalosti a stavu (v. 1 – 2)

Porovnávanie sa je prirodzenou súčasťou v živote človeka už od detských čias a sprevádza ho aj počas ďalšieho života. Môže ísť o zámerné porovnávanie sa, keď sa usilujeme o určitú formu sebarealizácie alebo sebaapresadzovania voči okoliu. O nezámerné porovnávanie sa ide vtedy, kedy si všimneme určitú skutočnosť a konfrontujeme či porovnáваме ju so skúsenosťou o tej istej skutočnosti v našom živote. V osobnom živote mám nielen ja, ale aj mnohí iní, bohaté skúsenosti s oboma spôsobmi. Ako dieťa som mal rád štatistické záležitosti. Moje detské otázky k ľuďom sa mnohokrát týkali napr. počtu obyvateľov v tej alebo onej obci, či štáte. Rád som porovnával veľkosť počty, významnosť subjektov a faktov. Vzťahoval som si ich zároveň na seba, môj svet a okolie, v ktorom žijem. Človek si tak uvedomoval niekoľko skutočností o svojom živote a svete, v ktorom žije. Niečo podobné robíme pri spracovávaní cirkevných štatistík.

Nevedú nás k tomu žiadne zisťné dôvody, ale uvedomujeme si, že obraz, ktorý výsledky štatistík vykreslia, nám do určitej miery znázorňuje skutočnosť o nás samých, našich spoločenstvách a práci na duchovnom poli cirkvi. Vieme tak, kde sa asi duchovne nachádzame. V tom istom veku som sa však nevyhol ani zisťným porovnávaniam sa najmä s mojimi rovesníkmi. Išlo o úplné maličkosti týkajúce sa detského sveta, no na ich pozadí bola zisťná túžba po sebaapresadzovaní sa v kolektíve, snaha o uznanie a dokazovanie si vlastnej dôležitosti. Ani o takéto porovnanie nemáme v prostredí cirkvi núdzu. Ono sa netýka len detského sveta alebo len sveta tínedžerov, či kolegov na pracovisku. Objavuje sa všade tam, kde je túžba po naplňovaní vlastných prianí a realizovaní vlastných plánov na prvom mieste.

V našom texte sa tiež nevyhneme porovnávaniu. Text vytvára paralelne vedľa seba dve skupiny ľudí, z ktorých jedna skupina sú tzv. „múdri“ a druhá skupina „pochabí“. Text zároveň hovorí o rovnakom počte členov oboch skupín. Nejde pritom o štatistické vyjadrenie a porovnanie počtu oboch skupín (aj keď zaiste by nás podiel 50% „múdрых“ v našich spoločenstvách

pomerne potešil), ani o definovanie ich mentálneho stavu. Múdrost' nemusí byť len označením pre toho, kto získal v živote veľa poznatkov a vedomostí, ale predovšetkým toho, kto dokáže svoj život múdro spravovať a naplňovať ho správnym obsahom vychádzajúcim z Božieho Slova. Text hovorí: jestvuje značná časť tých, ktorí sú v tomto smere múdri, ale aj nemúdri, aj keď sa nám to na prvý pohľad nemusí tak javiť.

Skoro v celom texte si totiž obe skupiny počínajú takmer identicky. Navonok konajú to isté podľa rovnakých miestnych zvykov a obyčajov. Dokonca v celom texte nevidíme ich vzájomné porovnanie sa medzi sebou navzájom. Je preto paradoxné, že aktéri (múdre a pochabé panny) textu sa navzájom medzi sebou neporovnávajú a predsa sú porovnávané. Je v tom zámer pisateľa, aby čitateľ dokázal porovnať a diferencovať taký či onaký spôsob duchovného života v zrkadle svojho osobného života viery. Môžeme tak ako pozorní čitatelia na vlastnom živote zistiť, že nie všetko, čo sa javí byť absolútne v poriadku, v poriadku aj byť musí.

Ako veriaci ľudia praktizujúci svoju vieru evanjelicko-kresťanským spôsobom sme účastní jedného

spoločenstva cirkvi. Zdieľame rovnakú alebo veľmi podobnú duchovnú spiritualitu. Sú nám rovnako známe naše tradície a zvyky. Spievame tú istú liturgiu a počujeme na všetkých našich zhromaždeniach to isté Božie slovo. Aj keď si myslíme, že všetko je s našim kresťanským životom v najlepšom poriadku, nemusí to tak byť. Nie vždy dostatočne naplňujeme týmto slovom aj naše srdcia alebo mu nie vždy venujeme dostatočnú pozornosť alebo nepripisujeme patričnú dôležitosť. Dôsledkom absencie správneho obsahu v duchovnom živote viery je umenšujúci sa pohľad v ústrety prichádzajúcemu Ježišovi Kristovi a vzrastajúci pohľad do samého seba a svojich záujmov. Prestávame sa koncentrovať v živote viery na zaslúbený príchod Ženicha – Ježiša Krista alebo prestávame rátať s tým, že ten radostný moment môže prísť čoskoro. Potom sa stáva, že ak sa aj neporovnávame, tak sa cítime byť lepšími evanjelikmi podľa a. v. a lepšími ochrancami a. v. ako druhí. Začíname byť viac koncentrovaní na seba svoju súčasnosť plnú plánov a ambícií a prestávame byť koncentrovaní na zaslúbený príchod Krista.

Mali by sme si z textu uvedomiť, že ani ten „múdry“, ak sa ním cítime byť,

nie je neomylný a bezchybný. Všetky panny – múdre aj pochabé, ktoré ráтали so ženichovým (ne)skorým príchodom – zaspali a zlyhali. Neboli bdelé, keď sa to od nich očakávalo najviac. Všetci sme v jednom spoločenstve „na jednej lodi“ nedokonalých hriešnych ľudí. Stojíme v rovnakej situácii pred prichádzajúcim Pánom. Ak to máme na pamäti, veľa sa v našom živote viery aj v našich spoločenstvách cirkvi zmení: nebude tu prítomné tragické zahľadanie do seba ale radostné očakávanie prichádzajúceho Krista.

2. naplňovať život správnym obsahom a nebyť minimalistom (v. 3 – 5)

V spoločenstve cirkvi sa popri problémoch uskutočňuje veľa dobrých vecí plné skvelých nápadov ľudí, ktorí si rozumejú a ťahajú spolu za jeden povraz. Dokážu vytvoriť spoločenstvo, ktoré je schopné vytvoriť mnoho zaujímavých aktivít. Mnohí majú takúto pozitívnu skúsenosť a milú spomienku zo života viery svojho spoločenstva. Stáva sa však aj to, že popritom všetkom môžeme začať dbať viac o formu ako o dôležitý obsah, ktorý nás v spoločenstve spája.

Panny, ktoré sú všetky súčasťou jedného spoločenstva, sú takpovediac skutočne „na jednej lodi“. Môžeme

predpokladať, že vytvárajú skvelú partiu. Ťažko predpokladať, že by medzi nimi panovala nevraživosť, keďže spolu očakávajú a majú byť účastní tej istej svadby. V texte vidíme, že čas do príchodu ženícha vyplňujú rovnakou činnosťou. Všetky idú čakať a zahliadať v očakávaní na prichádzajúceho ženícha. Spolu si zaobstarali lampy. Sú na jeho strane a chcú mu vyjsť s horiacimi lampami a srdcami v ústrety. Sú ochotné kvôli nemu čakať a majú potenciálne miesto na jeho svadbe. Jediný rozdiel badáme v súvislosti s olejom – tým skutočne podstatným a dôležitým. Niežeby k nemu boli obe skupiny úplne ľahostajné. Avšak v inej alebo lepšie povedané v nedostatočnej miere vnímali jeho dôležitosť.

Často (ale nielen) medzi mladými v spoločenstvách mládeží sa stáva, že spolu veľmi radi trávia čas a budujú vzťahy. Dokážu byť plní inšpirácií, dobrých nápadov, prinášať nové a nové aktivity a nové formy stvárnenia spoločenstiev. Avšak mnohokrát sa stane, že to podstatné, čo ich spája, totiž obsah – živé Božie slovo, ostane nepovšimnutý, či len jemne okúsený. Je to minimalistický prístup: vezmeme si toľko, koľko si myslíme, že nám práve treba, aby nám bolo dobre. V cirkvi

premýšľame o duchovnej obnove. Jestvuje mnoho názorov aj návrhov ako by sa malo zmeniť bohoslužobné stvárnenie a život cirkvi. Je škoda, ak nás niekedy aj dnes dokáže pohltiť forma natoľko, že obsah ostáva nepovšimnutý. Je škoda, že nie sme vždy ochotní ponoriť sa do Božieho slova, načerpať do lampášov srdc ten správny obsah pre duchovný život, ktorý pre nás môže byť zachraňujúci aj vtedy, keď nie sme bdeli a zaspávame v hriechu. Forma je len vtedy dôležitá ak je dôležitejší jej obsah. Pamätajme počas doby prípravy na príchod Pána Ježiša Krista, že len keď je lampáš naplnený, môže svietiť svetlo nášho života v ústrety Jeho príchodu, ale „*aj pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a velebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach.*“

3. byť pripraveným ísť naproti Pánovi (v. 6 – 7)

Poctivý študent vie prispôbiť svoju prípravu na skúšku podľa termínu jej uskutočnenia. Poctivý športovec dokáže celý svoj denný rytmus prispôbiť termínu turnaja tak, aby v konkrétnej dobe výkonu bol v špičkovej forme. Poctivý talentovaný hudobný virtuóz prispôbi každý deň života, aby počas koncertu podal životný výkon. Ako má prispôbiť svoju prípravu poctivý

kresťan? Nie je to nefér, že nepozná termín príchodu svojho Pána? Čo by sa v jeho živote tým pádom zmenilo? Pomohlo by to niečomu v jeho živote viery?

Jeden zásadný rozdiel medzi poslaním kresťana a akýmkoľvek povolaním človeka je v tom, že kresťanov „úspech“ nezávisí od jeho výkonu. V jeho živote nejde o to, či je pripravený podať výkon, ale či prijíma nezaslúženú Božiu milosť. Nepotrebuje mať k tomu vedomosť o termíne príchodu Božieho Syna, pretože má vedomosť o prebiehajúcej dobe milosti.

Keby medzi rozličnými ľuďmi spravili anketu o tom, aké nadľudské schopnosti by chceli mať, ak by si mohli vybrať, medzi najčastejšie odpovede by zrejme patrila aj schopnosť vidieť do budúcnosti. Čo by to však znamenalo pre úprimnosť v živote človeka? Nestal by sa viac človek vypočítavým ako úprimným? Ako veľmi by dokázal človek zneužívať vševedúcnosť, keď dokáže vo svoj prospech zneužívať aj to málo čo vie? V určitom zmysle je naša nevedomosť našou výhodou. Chráni nás pred nami samými, aby sme nemohli klamlivo taktizovať a špekulovať, keď sa priblíži deň príchodu Ježiša Krista na túto zem.

Naopak, text nás pozýva k úprimnému bdelému očakávaniu v pripravenosti v čase pretrvávajúcej milosti až po nám neznámu dobu parúzie. Opakovane nám pripomína, aké je dôležité mať svoje srdce naplňované správnym obsahom. Je to dôležité. Na živote múdrych panií vnímame, že mať dostatok oleja nemusí stačiť k tomu, aby človek nezlyhal a neodpadol od Boha. Keď prichádza ženích, spia. Avšak na ich príklade života vidíme, že človek, ktorý sa nebál čerpať do svojho života z Božieho slova, má sa čoho v živote chytiť pred stretnutím sa s Pánom aj po svojom pochybení a odpadnutí. Múdre panny po výzve vyjsť naproti ženíchovi mali síce lampy zhasnuté, ale zároveň dostatok oleja k tomu, aby napokon žiarili tak ako srdce toho, kto Božie slovo prechováva vo svojom srdci.

4. uvedomovať si osobnú zodpovednosť pred Ním (v. 8 – 13)

Mnoho ľudí vníma akúkoľvek zodpovednosť vo svojom živote ako bremeno. Neradi s ňou zápasia a snažia sa, aby ju čo najskôr preniesli na inú osobu. Zodpovednosť obmedzuje. Prináša do života určitý pocit nekomfortu, ba až zväzuje. Avšak, keď si človek pomyslí, že nesie zodpovednosť

za to, čo má skutočne rád a na srdci, vtedy mizne akýkoľvek z týchto možných negatívnych pohľadov na zodpovednosť. Lepšie by to vedel vyjadriť rodič, ktorý milujúc svoje dieťa nepozera na svoje zodpovedné správanie ako na nejakým spôsobom obmedzujúce, ale ako na prejav úprimnej lásky voči dieťaťu, ktoré mu bolo Bohom zverené do starostlivosti. Zodpovedný človek si je, samozrejme, vedomý aj rizík, ktoré sú s každou zodpovednosťou v živote spojené.

V živote viery stojíme pred očakávaným prichádzajúcim Pánom v inej pozícii. Každý je zodpovedný sám za seba. V texte nemohli múdre prevziať zodpovednosť za postoj viery pochabých, ale ani pochabé sa nemohli a ani nezbavovali svojej viny a nezhadzovali zodpovednosť na múdre preto, lebo im neboli ochotné (resp. im nemohli) dať svoje nádoby s olejom. Slúži im ku cti, že so svojou vinou pre vlastnú nezodpovednosť čelia ženíchovi tvárou v tvár.

Vlastne sa tomuto momentu vyhnúť ani nedalo. Každý z nás sa postaví so zodpovednosťou za vlastný duchovný život pred živého Boha, ktorý je nadovšetko spravodlivý. Podľa toho, či vnímame zodpovednosť za vlastný

duchovný život ako bremeno alebo ako Božiu výzvu prijať naplno Jeho milosť darovanú v Ježišovi Kristovi, nám bude povedané „*podďte ku mne!*“ alebo „*neznám vás!*“.

Nemali by sme zabúdať, že Bohom nám zverená zodpovednosť za vlastný život môcť sa rozhodovať sám je prejavom slobody a obrovskej nezištnej lásky. Ako s touto slobodou a prejavenu nezištnou láskou Božou naložíme? Vzplanú lampáše múdrych a s nimi aj naše srdcia?

Použitá literatúra

- HARRINGTON, D. J. *Evangelium podle Matouše*, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003. 469 s. ISBN 80-7192-423-7.
- LUZ, U. *Das Evangelium nach Matthäus, 3. Teilband : Mt 18-25*, Zürich : Neukirchen-Vluyn, 1997. 561 s. ISBN 3-7887-1580-4.
- MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*, Praha : Česká biblická společnost, 2015. 512 s. ISBN 978-80-87287-44-6.
- RIENECKER, F. *Evangelium podľa Matúša*, Bratislava : Creativpress, 1992. 451 s. ISBN 80-7131-009-3.

Mgr. Samuel Sabol

29. november

1. adventná nedeľa

Text: Mt 21, 1 - 9

Exegetické poznámky

Ježiš prichádza do Jeruzalema a obklopujú Ho zástupy, resp. jeho učeníci. Nie je teda súčasťou anonymného davu, ktorý tam prichádza tiež, ale súčasťou svojho zástupu. Je samozrejme, že takýto zástup nevstúpi do mesta bez povšimnutia. V príbehu o Ježišom vstupe do Jeruzalema sa pisateľ evanjelia pridŕža Mk 1, 1 - 11.

Ježiš vstupuje ako „pokorný kráľ“, čím napĺňa proctvo opísané v Zach 9, 9. Cesta, ktorou prichádzal predstavovala kráľovskú cestu, ktorá sa spájala so spomienkami na kráľa Dávida. Táto cesta sa spája aj s prorokom Zachariášom, podľa ktorého má ňou (cestou od Olivového vrchu) prejsť zaslúbený kráľ, ale aj samotný Hospodin so svojim kráľovstvom (por. Zach 9, 9; Zach 14, 3 - 4). *Betfagé* v preklade znamená dom fig. Išlo o malú osadu, ktorá ležala východne od Jeruzalema. *Olivový vrch* leží paralelne

s východnou stranou Jeruzalema a podľa Zach 14, 4 sa stane miestom veľkého eschatologického boja.

Ježiš prikázal svojim učeníkom, aby priviedli oslicu a osliatko z dediny, ktorá je pred nimi. V Mk 11, 2 sa uvádza iba „priviazané osliatko“. Matúš už spomína dve zvieratá – oslicu aj osliatko. Dôvodom tohto zdvojenia môže byť Matúšovo doslovné čítanie paralelizmu v Zach 9, 9 (osol, osliatko, mláďa oslice). Každopádne, na rozdiel od ostatných evanjelistov, Matúš, predpokladá dve zvieratá – oslicu aj osliatko. Výraz *polos* môže označovať aj konské zrieďa. V tomto prípade ide pravdepodobne o osliatko, tak ako to predpovedá Zachariáš. Zachariáš však vo svojom proctve hovorí pravdepodobne v paralelizme o jednom zvierati.

Dôvodom privedenia osliatka a oslice má byť skutočnosť, že ich „pán potrebuje“. Nie je jasné, či ide o dohodu, ktorú Ježiš už predtým urobil s majiteľom zvierat, alebo o nadprirodzenú predpoveď. Ježišov príkaz ísť a urobiť podľa Jeho slov vzbudzujú pocit, že veci sa naplňajú tak ako sa majú – podľa dopredu daného plánu. Matúš uvádza iba skutočnosť, že učeníci úlohu splnili. Nič viac nevysvetľuje – ani to, ako mohol Ježiš sedieť na dvoch zvieratách naraz.

Matúš predstavuje Ježišov vstup do Jeruzalema ako naplnenie starozmluvného proroctva: „*Toto sa stalo, aby sa splnilo slovo prorokovo.*“ Prvá časť („*Povedzte dcére sionskej...*“) pochádza z Iz 62, 11 a druhá časť („*Ajhľa, tvoj kráľ k tebe prichádza krotký, sediac na oslovi, a to na osliatku ťažnej oslice*“) zo Zach 9, 9. Zo Zachariášovho proroctva Matúš vynecháva časť „spravodlivý a plný spásy“, čím zdôrazňuje Ježiša ako mierneho a pokorného kráľa. Zachariášovo proroctvo sa vymyká tradičným predstavám o Mesiášovi, ktorý je pokorný a nebojuje. Záchrana je v tom, že tento Mesiáš nechce a ani nebude bojovať.

Zástupy pozdravovali Ježiša slovami zo Ž 118, 26: „*Požehnaný, kto prichádza v mene Hospodinovom!*“ Grécky preklad hebrejského slova *hóšianá* znamená „prosím, zachráň“. Na tomto mieste však ide skôr o vzdávanie pocty, než o volanie o pomoc.

Ježišov vstup do Jeruzalema možno chápať aj ako politickú paródiu na vtedajšie pomery, resp. na vtedajších kráľov. Triumfálny vchod bol vyhradený víťazným rímskym vojvodcom, príp. cisárom. Víťaz, ktorému takúto poctu udelil senát, vchádzal do Ríma uprostred slávnostného sprievodu,

ktorý mu volal na slávu. Prichádzal na koni alebo na voze ťahanom koňmi. Podobné slávnostné sprievody sa konali aj u nerímskych vojvodcov alebo u menších vládcov. Vstup na oslovi sprevádzaný kráľovskými poctami tak môže predstavovať paródiu na tieto udalosti. Súčasne však ide aj o náznak, že prichádza skutočný a dlho očakávaný Kráľ – Mesiáš, ktorý však presadzuje pokoru a odmieta násilie.

Návrh propozície

Ježiš prichádza a v Ňom sa napĺňajú starozmluvné proroctvá (v. 5)

1. *Poslúchajme Jeho slovo (v. 2; 6)*
2. *Oslavujme Ho (v. 9)*

Myšlienky ku kázni

Ježišov vstup do Jeruzalema je naplnením starozmluvných predpovedí o príchode Mesiáša. V tejto udalosti sa napĺňa proroctvo Izaiáša („*Povedzte dcére sionskej...*“) aj proroctvo Zachariáša („*Ajhľa, tvoj kráľ k tebe prichádza krotký, sediac na oslovi*“). Ježiš prichádza. Pán prichádza! To je téma prvej adventnej nedele. Začíname obdobie, ktoré vyvrcholí Kristovým narodením. Počas najbližších nediel, počnúc tou dnešnou, sa na tento príchod budeme pripravovať.

Kristus prišiel do Jeruzalema ako pokorný kráľ. Neprišiel s mečom, aby vykonal násilie. Židia očakávali práve takého Mesiáša – ktorý nastolí spravodlivosť a Božie kráľovstvo v tomto svete so zbraňou v ruke. Zachariášovo proroctvo (por. Zach 9, 9) sa však vymyká tradičným predstavám o Mesiášovi – je pokorný a nebojuje. Záchrana je v tom, že tento Mesiáš nechce a ani nebude bojovať.

Cesta, ktorou Ježiš prišiel predstavovala kráľovskú cestu, ktorá sa spájala so spomienkami na kráľa Dávida. Táto cesta sa spája aj s prorokom Zachariášom, podľa ktorého má ňou (cestou od Olivového vrchu) prejsť zaslúbený kráľ, ale aj samotný Hospodin so svojím kráľovstvom. Podľa Zach 14, 4 sa Olivový vrch stane miestom veľkého eschatologického boja. Ježiš teda prichádzal ako Kráľ cestou, ktorá bola ľuďom (najmä Židom) tej doby veľmi dobre známa. Kristus napĺňa starozmluvné proroctvá a prichádza ako Kráľ. Paradoxne však nevchádza na koni či na voze, ako to bolo zvykom pri víťazných vojvodcoch, alebo cisároch. Ježišov vstup do Jeruzalema preto možno chápať aj ako politickú paródiu na vtedajšie pomery, resp. na vtedajších kráľov. Ježiš síce prichádza na oslovi,

no vstupuje do Jeruzalema kráľovskou cestou ako Kráľ. V Ňom sa napĺňajú predpovede – On je Ten zaslúbený a očakávaný Mesiáš.

Kristus prichádza aj dnes k nám. Prichádza ako pokorný Kráľ, ktorý nebojuje so zbraňou. Prichádza preto, aby nás oslobodil od hriechov, ktoré nás zotročujú. On prichádza, aby nastolil Božie kráľovstvo, no nie na tejto zemi. Jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta. Neprišiel, aby bojoval mečom, ale aby zomrel na kríži a tak bol poslušný svojmu Otcovi – Bohu. Jeho dielom dosahujú všetci, ktorí mu veria spasenie – večný život v Božom kráľovstve. Preto aj vošiel do Jeruzalema. Vtedy sa udalosti spojené s Jeho ukrižovaním začali diať veľmi intenzívne. Prišiel, aby zomrel za naše hriechy. Ježiš je tým zaslúbeným Mesiášom, ktorý mal prísť na svet. On je naším osobným Spasiteľom, ktorý prichádza aj ku každému osobne – aby nás oslobodil od našich konkrétnych hriechov.

Kristus povedal svojim učeníkom: „*Chodte do dediny, ktorá je pred vami, a hneď nájdete oslicu priviazanú a osliatko s ňou; odviažte a priveďte mi ich.*“ Dal im príkaz a z textu sa dozvedáme, že učeníci ho poslúchli: „*Učeníci šli a urobili, ako im prikázal Ježiš: priviedli oslicu a osliatko*

a kládli na ne svoje rúcha; i vysadol na ne.“ Nepýtali sa: prečo? Nereptali, nemali žiadne otázky, ktoré by si vyžadovali vysvetlenie. Učeníci Ježiša poslúchli. On im dal príkaz a oni išli a urobili tak, ako im povedal.

Ako sa správame my, keď nám Pán Ježiš niečo prikáže? Prehovára k nám skrze svoje slovo. Konáme však v našich životoch v súlade s Jeho slovom? V ňom nám predsa dáva rady, nariadenia, príkazy pre naše životy. Možno niekedy kladíme otázky alebo ani nevieme, prečo nám niečo práve takto prikázal. Čítajme si Jeho slovo, hovorme s Ním v modlitbe a vedzme, že Jeho príkazy sú najlepšie. Vedie nás k poslušnosti nie preto, aby nás trestal, ale aby nás chránil od zlého. Kristus má s každým z nás svoje plány – On vie, čo sa udeje. Vedel aj to, že do Jeruzalema prichádza, aby tam zomrel. Predsa išiel a učeníci poslúchli Jeho nariadenie. Ak nevieme, prečo sa dejú určité veci v našom živote, poslúchajme Boží hlas a riadme sa podľa neho. On najlepšie pozná to, čo potrebujeme. Poslúchajme preto Jeho hlas – Jeho slovo.

Na udalosti Ježišovho vstupu do Jeruzalema si môžeme všimnúť ešte jednu dôležitú skutočnosť. Počas Kristovho príchodu zástupy volajú,

oslavujú Ho: „*Hosana Synovi Dávidovmu! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom! Hosana na výsostiach!*“ Aj na tomto mieste sa stretáme s citátom zo Starej zmluvy, konkr. zo Ž 118, 26, kde sa píše: „*Požehnaný, kto prichádza v mene Hospodinovom!*“ Aj cisári boli v tej dobe pri svojom vstupe do mesta oslavovaní zástupmi. Ježiš je však iný. Prichádza na osliatku a prichádza pokorne. Jemu patrí sláva. V očiach mnohých zo zástupu však v tej chvíli nebol Spasiteľom. O to viac Ho máme oslavovať, ak sme spoznali, že On je naším Záchrancom. Vzdávajme Mu každý deň chválu za spasenie, ktoré nám daroval z milosti. Oslavujme Ho celým svojim životom – skutkami, ktoré robíme počas bežných dní, ale aj slovami – zvestujme Krista všade tam, kde sa nachádzame. Napokon, oslavujme Ho v spoločenstve medzi ostatnými kresťanmi. Do našich chrámov prichádzame počúvať Božie slovo, modliť sa, ale aj oslavovať Pána Boha. Tu sa schádzame ako bratia a sestry, ktorí spolu chvália Hospodina za veľké dielo, ktoré pre nás vykonal. Po skončení časného života Ho budeme oslavovať v Božom kráľovstve – vo večnosti, ktorú nám daroval z milosti. Chváľme Ho za to, že nás oslobodil od hriechov a že môžeme žiť večne s Ním – bez hriechu,

smrti a diabla. Za to Mu patrí veľká chvála. Nech sa On oslávi v tomto svete aj skrze nás.

V Ježišovom prípade však tí, ktorí pri Jeho vstupe do Jeruzalema kričia: „*Hosana!*“ budú onedlho kričať: „*Ukrižuj Ho!*“ Nech naša oslava Krista nie je chvíľková. Nechváľme Ho iba vtedy, keď sú udalosti priaznivo naklonené. Nezutekajme pri problémoch, ale oslavujme Ho naďalej, hovorme s Ním v modlitbe a študujme Jeho slovo. Oslavujme Ho spoločne v chráme, ale aj jednotlivito – každý vo svojej domácnosti.

Pán prichádza! Prišiel do tohto sveta, aby trpel a zomrel za naše hriechy. V ňom sa naplnili starozmluvné proroctvá. Kristus je ten zaslúbený Mesiáš a prichádza aj do tvojho konkrétneho života, aby ti daroval večnosť v Božom kráľovstve. Poslúchajme Jeho slovo a konajme Jeho nariadenia, ktoré nám v ňom zanechal. On je Kráľ! On je Pán a prichádza! Oslavujme Krista celým svojim životom. Napokon Ho budeme oslavovať v dokonalom nebeskom kráľovstve. „*Hosana Synovi Dávidovmu! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom! Hosana na výsostiach!*“

Použitá literatúra

HARRINGTON, D. J. *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří : Karmelitánské Nakladatelství, 2003, 468 s. ISBN 80-7192-423-7.
MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*. Praha : Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze, 2011, 512 s. ISBN 978-80-87287-44-6.

Mgr. Simona Devečková, PhD.

V máji tohto roku sa dožil krásneho životného jubilea – 90. rokov - prof. ThDr. Dušan Ondrejovič.

Narodil sa 30. mája 1930 v Turičkach ako jedno z troch detí svojich rodičov – Zuzany a Jána Ondrejovičových. Pokrstený a konfirmovaný bol v evanjelickom chráme Božom v Turičkach. Jeho cesta za vzdelaním začala v ľudovej škole v Turičkach, kde prežil prvých 5 rokov. V roku 1941 nastúpil na gymnázium vo Zvolene, no po troch rokoch prestúpil do Lučenca, kde v roku 1949 zmaturoval. V roku 1953 ukončil štúdium na Slovenskej evanjelickej teologickej fakulte v Bratislave. V roku 1977 bol promován na doktora teológie a o rok neskôr bol ministrom kultúry SSR vymenovaný za docenta SEBF v Bratislave.

19. júla 1953 bol vo Veľkom Chráme v Bratislave ordinovaný za evanjelického kňaza. Hneď aj nastúpil do duchovnej služby ako seniorálny kaplán Tatranského seniorátu v Poprade. Po dvoch mesiacoch bol vymenovaný za biskupského kaplána Západného dištriktu vo Zvolene. Potom duchovenskú službu na dva roky prerušil z dôvodu výkonu základnej vojenskej služby. V januári 1956 nastúpil na 10 mesiacov na miesto kaplána Bratislavského seniorátu a v októbri toho istého roka sa stal biskupským kaplánom na GBÚ. V marci 1958 opäť duchovnú službu prerušil, pretože odišiel na polročný študijný pobyt do Viedne. Po návrate jeho cesta viedla do Senca, kde sa v septembri 1958 stal najprv námestným a potom aj riadnym zborovým farárom. Tu pôsobil až do roku 2003, čo je viac ako 44 rokov.

V roku 1964 sa v ev. chráme Božom v Dolnom Srní oženil a jeho manželstvo s manželkou Miladkou bolo požehnané dvomi synmi a dcérou, ktorá tiež vyštudovala evanjelickú teológiu.

Od 1. septembra 1977 pôsobil na Slovenskej evanjelickej teologickej fakulte ako docent, profesor, vedúci katedry i dekan. Zaoberal sa výskumom protestantského myslenia. Zaujal ho Paul Tillich a jeho metóda korelácie filozofických otázok a teologických odpovedí. Jeho myšlienky aktualizoval v systematickej teológii a v religionistike ako kontrast k stanoviskám Karla Bartha. V psychológii náboženstva sa venoval prínosu C. G. Junga a E. Drewermanna pre protestantskú teológiu, v religionistike si všimol hlavne indické náboženské smery a budhizmus a osobitnú pozornosť venoval islamu. Zaoberal sa tiež dejinami a vplyvom J. Kollára, K. Kuzmányho a M. M. Hodžu, všimol si hlavne ich teologické východiská, ako sú vysvetlenie zápasov v cirkvi a v národe. Zaoberal sa vplyvom nemeckej idealistickej filozofie menovite Herderom, Schellingom a Heglom na slovenský luteranizmus. Nadviazal aj na odkaz profesora teológie a filozofie Dr. Samuela Štefana Osuského, ktorý stál v roku 1919 pri zrode filozofickej katedry na Slovenskej evanjelickej akadémii, predchodkyni teologickej fakulty. Spolupráca s prof. Karlom Schwarzom z Viedne prehĺbila vzájomné kontakty medzi oboma

teologickými fakultami rovnako ako spolupráca s prof. Hansom Schwarzom z Regensburgu viedla v univerzitnom programe Tempus k hľadaniu odpovedí na tému prírodné vedy a teológia.

Ako delegát zastupoval Evanjelickú cirkev a.v. na podujatiach organizovaných Svetovým luteránskym zväzom a od roku 1978 bol zvolený za člena Komunikačného výboru SLZ menšinových luteránskych cirkví v Európe a zároveň aj podpredsedu exekutívneho výboru. Zúčastnil sa stretnutí v Helsinkách /1963/, Nairobi /1974/, Dar es Salaame /1977/, Budapešti /1984/, Curitibe /1990/. V rámci Konferencie európskych cirkví sa zúčastňoval rozhovorov o kresťanstve a islame. Bol členom medzinárodnej redakčnej rady bulletinu SLZ so sídlom v Budapešti. Členom Kresťanskej mierovej konferencie, komisie pre odzbrojenie. V roku 1992 absolvoval študijné pobyty na univerzitách v Chicagu a Philadelphii. Prednášal na teologických fakultách v Prahe, Viedni, Budapešti, Berlíne, Upsale a Talline. Pracoval v redakciách časopisov Filozofia, Slovenské pohľady, Efeta aj Historická revue.

Dovoľte nám aj touto cestou pánovi profesorovi zablahoželať a popriať mu od Pána Boha ešte veľa požehnaní a darov milosti v podobe zdravia, sily i optimizmu.

Pripomeňme si dnes brata profesora Ondrejoviča jeho kázňou, ktorú napísal pre Službu slova v roku 1974.

XIII. NEDEĽA PO SV. TROJICI

Matúš 5, 13—19.

Poznámky k textu:

Text sa skladá z dvoch častí: 1. Ježišove podobenstvá o soli zeme, svetle sveta a meste na vrchu (v. 13—16) a 2. Ježiš a zákon (v. 17—19).

V. 13: Učeníci sú soľ zeme. Ježiš ich označuje symbolom na zemi najpotrebnejšej hodnoty. „Vy ste soľ zeme“, nie „mali by ste byť soľou zeme“. Ježiš tu nedáva na vôľu učeníkov, či chcú byť soľou zeme, alebo nie. Nie je to na nich apel, či sa majú stať, alebo musia stať soľou zeme. Ale Ježiš hovorí: „Vy ste soľ zeme“, či chcete alebo nie, ste tým skrze povolanie, ktorým ste boli zasiahnutí.

Bežne sa používa soľ na ochranu pred hnilobou a skazou mäsa. Pán Ježiš tu myslí na obyvateľov zeme asi v tom zmysle, že by prepadli hnilobe, skaze, keby tu neboli Kristovi učeníci so svojou zdravo pôsobiacou a uzdravujúcou

mocou. Soľ prenáša svoju chuť na celý obsah nádoby. Koná to, načo je určená, solí. Akoby Pán chcel povedať svojim učeníkom, že to, čo každý z nich prijal, nedostal pre seba, lebo tak by bol soľou, ktorá nesolí, ale Pán mu dal preto tieto vlastnosti, aby slúžil vo svete ľuďom.

V. 14: Celý kresťanský zbor veriacich je „svetlo sveta“. Nie je to povyšovanie sa nad iných. Kresťania môžu o sebe takto hovoriť iba preto, že patria Kristu, ktorý je svetlom sveta. Znovu sa tu myslí, ako pri soli, na Božie slovo. Lychnos — nie je sviečka, ale v Palestíne často z hlíny, zriedka z medi, zhotovená olejová lampa.

V. 15: Len úmyselné zahalenie, či zatemnenie, môže prekaziť lúče svetla. Učeníci Kristovi patria na verejnosť. Všetky tri obrazy: o soli, o meste a o svetle, hovoria jedno a to isté: nie v kúte samoty, ale medzi ľuďmi, vo svete, má pôsobiť Pánov učeník.

V. 17: Verš predpokladá skutočnosť, že niektorí ľudia v Ježišovej dobe si mysleli, akoby Ježiš chcel zrušiť zákon a prorokov. „Zákon a proroci“ je tu výraz pre celú Starú zmluvu. Ježiš však neprišiel zrušiť Starú zmluvu. On je v úplnej zhode s Božou vôľou. Vyplňuje Boží zákon, ktorý hovorí o Ňom samom. Ježiš koná, čo žiada zákon, preto musí podstúpiť smrť. Ježiš chápe zákon ako zákon Boží, to jest zákon - nie je ani sám Boh a ani Boh nie je sám zákon, takže by na miesto Božie nastúpil zákon. Tak bol pochopil zákon Izrael a pochopil ho zle. Zbožstvenie zákona a zozákonenie Boha bolo hriechom Izraela. Naopak by bolo odbožstvenie zákona a oddelenie Boha od Jeho zákona hriechom neporozumením Pánových učeníkov. Ježiš dáva zákonu novú silu, keď prichádza, aby naplnil zákon Starej zmluvy. Prišiel, aby zapísal zákon Boží do ľudských srdc, ako to očakával prorok Jeremiáš (31, 33). To bola nádej pre očakávanie Mesiáša. Vyplniť túto prorockú nádej prišiel Ježiš Kristus.

V. 18: Verš vyjadruje prísne ohraničenú platnosť zákona „až nebo a zem pomínú“. To jest „až sa všetko naplní“, čo bolo predpovedané, až potiaľ bude platiť zákon do najmenších podrobností. Rozhodnutie je nie na vonkajšom a formálnom vyplňaní litery zákona, ako to robili zákoníci a farizeji, ale na vnútornom súlade plnenia zákona, na láske k Bohu a k blíznym.

Poznámky k textu: Pán Ježiš hovorí nesmierne slová, nám, malému stádočku veriacich, na tomto svete: „Vy ste soľ zeme, vy ste svetlo sveta.“ Nehovorí máte či mali by ste byť, ale „vy ste soľ a svetlo“. Chápeme to? Lebo to neznamená nič iné, ako to, čo má stále znieť aj naším evanjelickým zborom: Celá zem má byť vami posolená a osvetlená!

Bernanos vo svojom slávnom románe Denník krajinského farára povedal tieto slová: „Dôležité je to, že Ježiš nehovorí: „vy ste med zeme“, ale „vy ste soľou zeme“. Zdá sa, že mnohí kresťania túžia byť medom sveta, keď pozorujeme ich mäkké, uhladené a sladké spôsoby. Osladzujú horkosť osudu akousi všeobecnou lacnou predstavou o milom Pánu Bohu. Zmierňujú tvrdosť viny a hriechu takmer naivnou detskou romantikou. Zaretušovali peklo a vidia len otvorené nebesá. Strkajú pred diablom hlavu do piesku a majú na tvári stály úsmev z raz odohratého víťazstva nad svetom. Samozrejme, že sa svet od takéhoto kresťanstva odvracia, lebo cíti, že život je tvrdší a že to prezrádza väčšiu slušnosť, keď nesieme jeho ťažkosti neosladené.

Ale Pán Ježiš nehovorí: „vy ste med zeme“, ale „vy ste soľ zeme“. Soľ štípe. Neukracovaná a nepristrihovaná zvešť o súde a o Božej milosti vždy ľudí štípala, dráždila. Medový boh prirodzených ľudských názorov bol vždy ľahšie znesiteľný. Kde je pôsobnosť soli v cirkvi a kázni, nachádzame vždy aj štiplavé reagovanie. Soľ štípe a leptá, vyžiera všade tam, kde máme poranené miesta na tele. Radi by sme si priali však uzdravenie bez bolestí, a okrem toho, človek nerád spomína na svoje boľavé miesta. Preto svet a človek v ňom volá rád po medových a sladkých bohoch, aby jeho rany a bolesti osladili alebo aby na ne ľahko zabudli.

Dôležitou vlastnosťou soli a svetla je, že sú až vtedy užitočné, keď sa vydávajú, keď sa zmiešajú s okolím a keď sa obetujú. Soľ potrebuje cestu a svetlo potrebuje tmu. Podľa toho je pomer medzi tými, ktorí sú opravdiví kresťania, a veľkým množstvom ľudstva na tomto svete podobný ako medzi zrnkami soli a cestom. A keby sme ako kresťania klesali na mysl len preto, že nás je málo, a keby sme my, evanjelici, klesali na mysl, že nás je tak málo, že sme akosi osamotení, a keby sme došli do pokušenia preto, že vidíme len pár mužov a žien a často k tomu ešte starcov a stareniak, na ktorých stojí kráľovstvo Božie tu na zemi, ktoré má triumfovať nad celým svetom, potom nás tieto slová budú potešovať, lebo Ježiš nehovorí: „vy ste cesta sveta“, ale „vy ste soľ zeme“, a tej je prirodzene vo svete vždy malé množstvo. Preto nebedákaj nad svojou osamelosťou uprostred veľkého sveta. Si, milý evanjelik, povolaný soliť celé množstvo sveta. Je tu veľká a zodpovedná úloha. Ale to je aj naše zaslúbenie. Dostáva sa nám v Ježišových slovách nielen zaslúbenia, ale sme aj nositeľmi zaslúbenia, a to je naša zodpovednosť. Aby sme túto zodpovednosť vyplnili, musíme von z vrečka soli. A v soľnom vrecku je predsa tak krásne. Tu sú zbožní kresťania spolu. Navzájom si rozumejú. Preto nás kresťanov možno len ťažko dostať do cesta. Ponechávame cestu osudu hniloby. Máme strach pred dieťkami sveta. Kto však ostáva vo vrecku, stáva sa neslanou soľou, a nie ten, kto sa núka do cesta. Mnohí hovoria, že musia ešte najprv sami rásť, musia najprv zosilnieť na vnútornom človeku, a preto radšej v tom vrecku

zostávajú. Zabúdajú, že vnútorný život kresťana rastie a silnie s úlohami, ktoré nám Pán stavia. Soľ pôsobí a je len vtedy, keď sa obetuje. Soľ a svetlo žijú z toho, že sa obetujú, vydávajú, darujú, a nie z toho, že sa konzervujú, ukrývajú (pod nádobu, v. 15). Soľ pôsobí a obetúva sa v skrytosti, zatiaľ čo svetlo verejne a viditeľne. To je polarita celého života evanjelika na zemi. Tak či onak slúžiť v tej funkcii, ktorú dostal od Pána. Ako slúžiť? Nie je potrebné hľadať mieru, túto mieru nám dal Pán Boh sám vo svojich svätých prikázaniach, vo svojom svätom zákone.

Na začiatku bol dal Boh mieru pre dobro a zlo, právo a nepráv, pravdu a lož. Po druhýkrát dal túto mieru vo svojich svätých prikázaniach skrze Mojžiša a prorokov. Keď ľudstvo chce od tejto chvíle znovu vidieť, čo Boh vidí ako dobré a zlé, ako správne a nesprávne, ako pravdivé a klamlivé, potom je odkázané na Božie prikázania, ktoré nám zjavujú pôvodnú Božiu vôľu a odkazujú nás na Mojžiša a prorokov. Teda nie naše svedomie, ale Božie slovo je mierou a má byť mierou nášho života. Podľa tejto miery sa máme riadiť, k tejto miere máme stále hľadiť tak ako hľadá kormidelník k magnetickej ihle. Inak by sme stratili smer cesty a stálo by nás to život.

Keby vo veľkom pouličnom ruchu niektoré auto šlo nesprávnou stranou, stálo by to šoféra život. To vieme a riadime sa podľa toho. Sme tu však nielen ako pouliční chodci a účastníci pouličného ruchu. Od nášho krstu sme na ceste za cieľom, ktorý nám určil Pán Boh. Dosiagnúť cieľ znamená dosiahnuť život; minúť cieľ znamená život stratiť. V zákone a v prorokoch máme vyznačenú cestu. Máme značky, ako máme kráčať, aby sme dosiahli cieľ, získali život.

Dušan Ondrejovič

6. december

2. adventná nedeľa

Text: **Iz 11, 1 - 6**

Exegetické poznámky

Verše 1-5: V 9. kapitole prorok predpovedá narodenie kráľa - osloboditeľa a darcu pokoja (9, 5). Tu tento námiet rozvíja ešte viac a pripája ďalšie okolnosti a podrobnosti, za ktorých sa objaví tento očakávaný panovník.

Starší súčasník Izaiáša, prorok Ámos, vyhlasuje podobnú myšlienku: Hospodin znova postaví „rozpadnutý stánok Dávidov“ (Am 9, 11). Izaiáš vychádza z bežného obrazu: kráľovský rod je prirovnávaný ku stromu, z ktorého zostáva iba konár alebo už len koreň skrytý v zemi po tom, čo bol vykonaný Hospodinov súd nad kráľovským domom Dávida a nad judským ľudom. Ako praotec Dávidovho rodu je menovaný Izaj, Dávidov otec. Mesiáš vzíde z Dávidovho rodu, keď už z neho navonok zostal len bezvýznamný pahýľ, keď už dávno klesol z výšky svojej moci

a svojho významu, stratil kráľovský trón a stal sa jedným z obyčajných rodov Izraela. Mesiášsky kráľ bude ako výhonok či prúтик, ktorý vzíde zo starého koreňa, ale bude tvoriť nový začiatok a bude obdarený Božím Duchom.

Duch Hospodinov, Duch Boží, zostúpil kedysi na sudcov (porov. Sd 3, 10; 6, 34; 11, 29) a zmocnil ich k veľkým činom: vyslobodili svoj ľud od utláčateľov. Duch Boží zostúpil na Samsona a vybavil ho nadľudskou silou. Práve Duchom Božím bol podnietený Saul, aby zvolal a viedol vojsko k víťazstvu nad Amóncami. Duch Boží naplňal aj prorokov, ktorí učili a viedli Boží ľud. Zaslúbenému kráľovi bude daný Duch Hospodinov nielen prechodne pre niektoré úlohy, ale spočinie a zostane na ňom natrvalo. Dá mu všetky vynikajúce vlastnosti jeho významných predkov: múdrosť Šalamúna, radu a silu Dávida, poznanie a bázeň prorokov a praotcov.

Plnosť Ducha Hospodinovho zahŕňa tieto uvedené dary, ktoré sú zaradené do dvojíc. Prvou dvojicou je duch múdrosti a rozumnosti. Počiatkom múdrosti je bázeň pred Hospodinom. S múdrosťou sa spája rozumnosť, schopnosť rozpoznávať Božiu vôľu. Ďalšou dvojicou je duch rady a sily. Duch rady znamená

schopnosť dobre vládnuť a viesť zverený ľud, duch sily dáva schopnosť múdre rozhodnutia dôsledne uskutočňovať a čeliť zvodom a útokom. Treťou dvojicou je duch známosti a bázne Hospodinovej. Duch známosti zahŕňa správny vzťah k Bohu, Jeho uznávanie, podrobovanie sa Mu a prejavovanie lásky k Bohu a k ľuďom. Poznať niekoho znamená v hebrejčine mať k nemu dôverný vzťah. Požiadavku poznania Boha hlása a zdôrazňuje hlavne prorok Ozeáš (4, 1. 6; 6, 6). V 9. verši tejto kapitoly sa výslovne hovorí, že v mesiášskej dobe bude celá zem naplnená poznaním Hospodina.

Vďaka plnosti darov Ducha môže kráľ vládnuť spravodlivo, nerozsudzuje ako omylný človek, ale ako sám Boh. Nesúdi podľa zdaní ani podľa výpovedí svedkov, ktoré môžu byť omylné, ale podľa svojho dokonalého poznania. U neho dostanú svojho práva tí, ktorí boli ponížení a bezprávní; ľudia, pre ktorých platia Kristove blahoslavenstvá (Mt 5, 3 – 11). Naopak, tí, ktorí konali proti pravde a spravodlivosti, budú postavení pred súd. Svojvoľník nemôže čakať zhovievavosť: kráľ bude biť zem palicou svojich úst a bezbožníka usmrťí dychom svojich pier. Cirkev v tomto

slove videla proroctvo o Kristovom víťazstve nad Antikristom (2Tes 2, 8).

Verš 6: Dôsledkom spravodlivej vlády Mesiáša bude nevídaný a dovtedy nepoznaný pokoj, ktorý je tu vystihnutý strhujúcim obrazom. V mesiášskom kráľovstve už nebude boj o život, bude nastolený mier a pokojné spolunažívanie. Vyniká tu ostrý kontrast medzi ríšou poznamenanou násilím a budúcim kráľovstvom pokoja. Celá zem a všetko na nej bude mať správny vzťah k Bohu, a tým aj k sebe navzájom. Niektoré komentáre vidia v rozličnej zveri ľudí, ktorí skrotnú, budú poslúchať Boha a navzájom medzi nimi zavládne pokoj a zmierenie.

Návrh propozície

Boh v plnosti času poslal na svet svojho Syna:

1. *v Ježišovi prichádza kráľovstvo Božie*
2. *pôsobenie Ducha Svätého so svojími darmi a ovocím je dôležité aj v dnešnej dobe*

Myšlienky ku kázni

Tento biblický text ponúka viacero rôznych alternatív a zorných uhlov pohľadu, na čo je možné sa v kázni zamerať, pričom hlavným interpretačným kľúčom stále zostáva

Kristus ako zaslúbený Mesiáš. Načrtávam preto viacero myšlienok, ktoré je možné hlbšie rozvinúť.

1. Motív pokoja

- Tento biblický text je určený pre 2. adventnú nedeľu, teda pre obdobie pred Vianocami. O Vianociach sa zvykne hovoriť ako o sviatkoch pokoja, lásky a rodiny. Sú to sviatky narodenia a príchodu Ježiša Krista na tento svet, ktorý nám prináša pokoj, ktorý prevyšuje každý rozum. Na druhej strane, obdobie adventu nás často vedie skôr ku nepokoju, nervozite a stresu, ktorý sa pre mnohých spája s prípravou na Vianoce. Preto je namieste otázka – ako prežívame obdobie adventu? Dokážeme sa sústrediť na to podstatné, teda na nadchádzajúce Vianoce, na ich skutočný význam, zmysel a hodnotu alebo pod náporom povinností a priprav sa skôr zameriavame na to povrchné a skutočný zmysel Vianoc nám uniká už v adventnom období? Aký význam má pokoj pre nás osobne? Prežívame ho vo svojom vnútri, alebo sme skôr vďační za jeho vonkajšiu formu v podobe oddychu, leňošenia a pod.?

- Nie je pokoj ako pokoj. Je obrovský rozdiel, keď niekomu v hneve povieme, nech nám dá pokoj a už ho nikdy nechceme vidieť, a keď je reč o pokoji, ktorý nám prináša Kristus. Preto sa smieme pýtať: čo, resp. kto nám v živote prináša pokoj a z čoho pramení? Dokážeme prežívať vnútorný pokoj srdca aj vo vonkajšom nepokoji rôznych starostí, povinností a problémov? Nie sme niekedy pod vplyvom rôznych okolností ako divá zver, ktorá druhým skôr ublíži a uškodí, ako by žila v mieri a vo vzájomnej harmónii? Dokážeme sa zastať a pomôcť tým, ktorí sú slabí, biedni a bezbranní a aj takto prinášať pokoj do tohto sveta?

2. Motív Ducha Božieho

- Mesiáš je predstavený ako Ten, na ktorom spočinie Duch Hospodinov a On bude vládnuť pod Jeho vplyvom. Duch Svätý pôsobí aj v dnešnej dobe a aj my dnes smieme prosiť o Jeho dary a ovocie (G 5, 22. 23). Aký význam má dnes pre nás Duch Svätý, ako Ho chápeme a čo pre nás osobne a pre celú cirkev znamená? Prosíme o Jeho pôsobenie aj v našich cirkevných zboroch alebo pod tlakom rôznych

iných starostí, problémov a povinností na Neho niekedy zabúdame?

3. Motív staré vs. nové

- Mesiášsky kráľ je označený ako výhonok, či prúтик, ktorý vzíde zo starého koreňa, ale bude tvoriť nový začiatok a bude obdarený Božím Duchom. Tento motív je možné prepojiť s evanjeliom o Simeonovi a Anne (Lukáš 2, 25 – 39), ktorí predstavujú to staré a stretávajú sa s dieťaťom Ježišom ako s tým, ktorý prináša nový začiatok. V kontexte tohto motívu je možné zamýšľať sa nad významom tradície v cirkvi a možného zavádzania nových prvkov a foriem práce, ktoré ponúka dnešná doba, nad dynamikou konzervativizmu a progresívnosti, pričom Kristus stále zostáva stredobodom a uholným kameňom, na ktorom má byť stavaná stavba cirkvi a aj nášho osobného života.

4. Motív posledného súdu

- Kristus, ktorý prichádza ako malé dieťa, raz opäť príde ako Sudca živých a mŕtvych. U Neho dôjde svojho práva tí, ktorí boli poníženi a bezprávní; ľudia, pre ktorých platia Kristove blahoslavenstvá. My

vidíme a počujeme, ale náš zrak a sluch nemusí vnímať pravdu vo svojej plnosti. My pozeráme na to, čo je pred očami, ale Boh pozerá na srdce človeka. Uvedomujeme si, že raz bude posúdený aj náš vlastný život? Neodsudzujeme niekedy iných ľudí a neprenáhlime sa vo svojich hodnoteniach voči nim? Na základe čoho bude súdený náš život (Matúš 25)? Čo, resp. kto je našou spravodlivosťou pred Bohom? Kristus prichádza a s Ním aj Jeho kráľovstvo; aký význam to má pre mňa osobne a aké praktické konzekvencie to prináša so sebou v rôznych rovinách života?

Použitá literatúra

Starý zákon: Preklad s výkladem: Izajáš. Praha : Kalich. 1982. 419 s. ISBN [...].
Studijní bible s výkladovými poznámkami : Český ekumenický preklad. Česká biblická společnost. 2009. 2336 s. ISBN 978-0-7361-0419-9.

ThLic. Jana Pabáková, PhD.

13. december

3. adventná nedeľa

Text: **Ž 82, 5 - 8**

Exegetické poznámky

Kontext: 82. žalm hovorí o tom, ako Boh sedí v zhromaždení bohov – pod slovom „bohovia“ sú tu chápaní malí bohovia tohoto sveta – králi, vladári, sudcovia, teda tí, ktorí majú z Božieho poverenia konať podľa Jeho vôle a spravovať Jeho stvorenie. Nejde o zhromaždenie v zmysle stretnutia v konkrétnom čase a na konkrétnom mieste, ale ide o vyjadrenie Božej pozornosti, ktorú osobitne venuje mocným tohoto sveta. Sú pod Jeho kritickým pohľadom viac než obyčajní ľudia. Ako Všadeprítomný je uprostred nich a neunikne mu žiadne ich dielo. Nasledujúce verše sú kritikou ich postojov a správania sa.

Verš 5: Nepoznajú a nechcú poznať pravdu, úmyselne ju ignorujú a to spôsobuje, že strácajú stabilitu – chodia v tme, klátia sa, rúcajú a ak nestoja na pevnom základe pravdy, neobstoja.

Verše 6-7: Dostali veľkú výsadu byť „bohmi“, teda konať v Božom mene a z Božieho poverenia. Keďže tak nekonali, zomrú ako obyčajní ľudia. Ich dielo a meno upadne do zabudnutia.

Verš 8: Tento verš je prosba, volanie, proroctvo o tom, že Boh raz vezme všetko do svojich rúk. Po tom, ako zlyhali „bohovia“ tohto sveta, začína konať Boh s veľkým „B“.

Návrh propozície

Boh má dejiny sveta vo svojich rukách

1. ľudskí synovia zlyhávajú
2. Boží Syn však nie

Myšlienky ku kázni

Niekedy sme pri pohľade na svet a udalosti v ňom zneistení. Sme svedkami mnohých zlých vecí, násilia, nespravodlivosti, vojen a prírodných katastrof. Aj v adventnom období sa pozeráme na rôzne znamenia vekov, mnohé ťažké udalosti, ktoré budú predchádzať druhému príchodu Pána. Advent nám však pripomína, že to všetko nie je samoučelné, ale smeruje to k tomu jedinému konečnému cieľu. Boh má dejiny sveta vo svojich rukách a mal ich aj vo chvíli, keď poprvýkrát poslal na zem svojho Syna.

1. Mnohí ľudia boli pred narodením Pána Ježiša veľmi sklamaní z tých, ktorí im vládli. Sedeli síce na svojich miestach v Božom mene a s Božím poslaním, konali však svojvoľne a nespravodlivo. Židovský národ spoznal celú plejádu kráľov a vladárov, ktorí zlyhali a konali to, čo nie je správne v očiach Hospodinových. Nielenže ignorovali Jeho vôľu, ale vyslovene ju odmietali. Aj preto sa kráľovstvo rúcalo a v čase pred narodením Pána Ježiša zlyhávali aj mnohé pokusy o jeho obnovenie. Tento pocit je blízky aj nám ľuďom dnešnej doby – pri pohľade na dnešných mocných, na dnešných „bôžikov“ tohto sveta nás ovláda podobné sklamanie a beznádej. Vždy nanovo uveríme, že by to mohlo byť lepšie a vždy znova sme sklamaní. Veci okolo nás sa rúcajú, nefungujú, namiesto pravdy, práva a spravodlivosti nám vládne korupcia a nespravodlivosť.
2. Našťastie je tu Boh, ktorý koná. On má posledné slovo. On mal posledné slovo aj v beznádeji starozmluvného ľudu a namiesto bohov s malým „b“, poslal Boha s veľkým „B“ – sám zostúpil na zem v podobe svojho Syna a konal. Bol iný, než vládcovia

zeme. Plný pravdy a konal aj pravdivé skutky. Boží Syn, na rozdiel od tých ľudských, nikdy nesklame. Preto aj v tomto adventnom čase chceme volať spolu so žalmistom, aby namiesto ľudí konal Boh. Aby Jeho Syn mocne konal aj v našich životoch, rodinách, zboroch, cirkvi i celej spoločnosti. Nech sa deje v nás a medzi nami Jeho spravodlivosť!

Použitá literatúra

COMMENTARY OF THE OLD AND NEW TESTAMENTS by Rev. Joseph Benson
ŽALMY Kalich – Praha 1975

Mgr. Ondrej Majling

20. december

4. adventná nedeľa

Text: F 4, 4 - 8

Exegetické poznámky

Biblický text je výzvou apoštola ku vzájomnej svornosti, nachádzaniu a prežívaniu radosti a pokoja v Kristovi, a to na pozadí rozličných pokušení, nebezpečenstiev a osobných nezhôd. Po výzve k zmiereniu medzi konkrétnymi veriacimi prichádza povzbudenie k eschatologickej radosti nesenej blízky očakávaním, že príchod Pána je blízko. Výzva a povzbudenie k radosti je spojená s prirodzenými následkami kresťanského radostného života ako dobrotivosť, vďačnosť a čisté úmysly.

Verš 4: χαίrete – imperatív – Radujte sa! Napriek tomu, že ide o imperatívny tvar, cítiť v ňom prvky želaní a apoštolovho povzbudení k prežívaniu radosti, ktorú viackrát vo svojom liste spomína. Prítomný čas imperatívu tiež evokuje to, že radosť v Pánovi má vplyv na veriaceho človeka.

πάντοτε – predložka (vždy) potvrdzuje, že radosť v Pánovi prichádza a pôsobí napriek všetkým nepriaznivým okolnostiam.

ἐν κυρίῳ – slovné spojenie vyjadruje blízky, osobný a trváci vzťah s Kristom.

Verš 5: ἐπιεικὲς – sa okrem dobrotivosti dá prekladať ako priateľskosť, férovosť, nežnosť, tolerancia v zdravom slova zmysle

dobrotivosť nech je γνωσθήτω, a teda známa, viditeľná, prístupná

πᾶσιν ἀνθρώποις – (všetkým ľuďom) – veriacim, ale aj neveriacim.

Verš 6: Pavlovo vyjadrenie nie je zľahčováním, akoby sa nebolo o čo starať a naše ľudské obavy a starosti by boli nepodstatné, čitateľ je naopak vyzvaný k tomu, aby všetky starosti presmeroval do vzťahu s Bohom na modlitbách a prosbách. Dokonca ešte predtým, ako sa dostaví pomoc Božia v našich starostiach, máme Bohu predkladať naše prosby a obavy s vďačnosťou za Božiu vernosť.

Návrh propozície

Pán Ježiš je pre nás skutočným dôvodom k hlbokkej radosti. Prežívajme túto radosť

1. s dobrotivosťou

2. s vďačnosťou

3. *na modlitbách za silu mať myseľ Božích detí.*

Myšlienky ku kázni

Predvianočná a vianočná doba je na prvý pohľad bohatá na radosť. Na radostné okamihy, radostné očakávania, radostné rodinné chvíle či radosti z nových vecí a darov. Áno, zažívame aj veľa zhonu a nervozity, ale vo vzduchu je cítiť nádej, že aspoň nejaká radosť by sa dostaviť mala... Najmä vtedy, ak sme do toho investovali nemalé finančné prostriedky. Niekedy sa nám môže zdať, že kto sa neraduje z príchodu Vianoc alebo sa tak aspoň netvári, nie je s ním niečo v poriadku. Veď podľa reklám je predsa toho toľko, čo nám môže priniesť radosť a úsmev. Avšak vo vnútri cítime, že s našou vnútornou radosťou je to omnoho zložitejšie. Možno je to práve radosť a pokoj, čo nám počas Vianoc najviac chýba. Ale je vôbec možné druhému radosť nanútiť?

Apoštolova výzva k radosti v našom Pánovi sa nám môže zdať podozrivá. Možno práve preto sa k nej stavíme rezervovane alebo si nie celkom vieme predstaviť, ako radosť v Pánovi vyzerá. Možno by na túto výzvu ne jeden z nás dnes povedal: „Teraz ani nemám čas sa radovať.“ Hoci po hlbokoj a trvácij

radosti vo vnútri všetci túžime, nie vždy ju hľadáme tam, kde pramení. Ako teda táto radosť vyzerá, ako ju môžeme prežívať tak, aby po Vianociach spomedzi nás nevyprchala?

Apoštol Pavol píše kresťanom do Filipis o radosti z väzenia. Z miesta, kde akoby radosť vôbec nepatrila. V liste z väzenia sa však nestážuje, ale povzbudzuje veriacich, aby vytrvali v úprimnej viere, bratsko-sesterskom spolunažívaní a nezabudli sa radovať v Pánovi Ježišovi Kristovi. Píše im do konkrétnych situácií a okolností, že skutočná radosť nie je založená na tom, kde sme, čo máme a nemáme, ale na tom, čo vo viere prijímame od nášho Pána Boha. Duch Svätý nám apoštolove slová predkladá, aby aj nám nanovo ukázal, že v Kristovi máme ten najväčší dôvod na radosť. Pavol hovorí: *Radujte sa v Pánovi!* Ak on hovorí o radosti, ktorú zažíva aj keď je vo väzení, tak hovorí o radosti, ktorú môžem mať aj ja, aj ty vo svojom živote, aj keď naša životná situácia nie je jednoduchá. **Ale čo je to radosť v Pánovi?** Tá radosť iste pramení z toho, že ja poznám Ježiša ako svojho Záchrancu a Pána, s ktorým môžem byť v blízkom vzťahu každý deň môjho života. Že môžem cez svojho Záchrancu poznať aj milujúceho Otca, že celý môj

život je v Jeho dobrých rukách, On je so mnou, chráni ma. V Jeho rukách je to najbezpečnejšie miesto pre môj život. Keď prídu problémy, či už s mojim zdravím, v rodine, v práci, v škole, cirkvi, On je tu so mnou, aby ma pozdvihol, podoprel, posilnil, pomohol mi to všetko zvládnuť. A to mi dáva radosť. A táto radosť nevyprchá, aj keď je v živote ťažko.

Ako sa táto radosť založená na Kristovi prejavuje v živote kresťana? Pavol hovorí o troch oblastiach, kde sa radosť v Pánovi prejavuje a zároveň aj rastie a znásobuje sa.

1. Radosť v Pánovi sa prejavuje dobrotivosťou, láskavosťou. To môže napríklad znamenať to, že druhí ľudia nemusia mať zo mňa strach, a môžu sa ma opýtať čokoľvek, alebo o niečo poprosiť, lebo vidia, že žijem s Ježišom a že sa snažím vo svojom živote žiť s Jeho pomocou a podľa Jeho príkladu. A aj keď mám v živote rôzne ťažké situácie a problémy, nemyslím len na seba, ale som tu aj pre druhých, aby som im pomohol, vypočul ich, zdieľal ich bremená. Dobrotivosť hľadá dobro pre všetkých, nielen pre seba. No môže sa nám zdať, že počas Vianoc sme všetci dobrotiví (alebo sa aspoň

tak tvárime). Skúsme sa v pokore zamyslieť nad tým, či je dobrotivosť niečo, čo nás ako kresťanov sprevádza. Ak nie, je to určite dôvod k prosbám o Božiu pomoc.

2. Radosť v Pánovi sa prejavuje aj vierou a vďačnosťou na úkor ustarostenosti. Je veľa dôvodov, prečo môžeme byť ustarostení vo svojom živote. Aj teraz pred Vianocami. Môžeme mať starosti o svoju rodinu, ako to bude s deťmi, ako to bude v práci, či dokážeme byť takí, ako to ľudia od nás očakávajú. Pán Ježiš v kázni na hore hovorí to, čo nám Pavol pripomína. *Nebudte ustarostení o svoj život, čo budete jesť, čo si oblečiete, kde budete bývať, lebo váš nebeský Otec vie veľmi dobre, čo potrebujete.* Taká ustarostenosť nás často iba zbytočne zastaví a dokonca nám môže zobrať vieru v Boha. Ani veriaci nie sú voči tomu imúnni. Aj my s tým zápasíme. Liekom na to je modlitba. Istota, že Boh o nás vie, vie, čo naozaj potrebujeme. Veď On, ktorý stvoril celý vesmír, má moc dať nám to, čo potrebujeme. A po takejto modlitbe prichádza do srdca pokoj. Boží Pokoj, ktorý nikto iný na tomto svete nemôže dať. Áno, iba Boh dáva takýto pokoj, ktorý je nad všetkým, čo znepokojuje našu myseľ a rozum.

3. Radosť v Pánovi je podľa biblických slov aj myslieť na to, čo je dobré a chvályhodné pred naším Bohom. Na aké veci je dnes nasmerovaná tvoja myseľ, milá sestra, milý brat? Božie slovo nás povzbudzuje myslieť na to, čo je dobré a čisté. Tie hriešne a zlé myšlienky nás napádajú a my s nimi musíme každodenne zápasiť. Život kresťana je duchovný zápas, a ten sa najprv odohráva v našej mysli. Čo urobíte, keď vám napadne zlá, hriešna myšlienka? Vieme to ešte vôbec rozlíšiť - toto je dobré a toto je zlé? Čo vtedy, ak vieš, že táto myšlienka je zlá? Aj vtedy môžeme úprimne volať v modlitbe: „Pane Bože, prosím, vezmi túto myšlienku preč, ja takto nechcem rozmýšľať, prosím, pomôž mi myslieť na to, čo je dobré a čo je čisté“. Ak náš život bude nasmerovaný na to, čo je čisté, čo je dobré, potom bude oslavou Pána Boha.

Je možné takto žiť? Áno, dá sa to. Pavel hovorí, aby sme si brali príklad z Pána Ježiša a to, čo sme o ňom a Jeho živote počuli a čítali, aj robili. Pavel sa o to snažil celý život a povzbudzuje k tomu i nás. Žime radostný život v Pánovi. Vo vlastnej sile sa to nedá, ale máme Ducha Svätého, ktorý nám pomáha takýto život vytvárať. Pomáha

nám, aby radosť rástla a prejavovala sa aj cez našu dobrotivosť, vďačnosť a dobré úmysly. *Pane, pomôž nám, prosíme, k tomu! Priprav nás na blížiacu sa Vianoce, aby sme ich v tvojej radosťi prežívali. Amen.*

Použitá literatúra

Petr Pokorný a Ulrich Heckel: Úvod do Nového zákona: prehľad literatury a teologie
Malý stuttgartský komentár (11)
Homiletický a exegetický portál www.workingpreacher.org

Mgr. Daniel Beňuch

24. december

Štedrý večer

Text: **J 3, 16**

Štedrý večer je jeden z dní, kedy prichádzajú do chrámu Božieho aj ľudia, ktorí Služby Božie považujú za súčasť tradície, doplnenie atmosféry Vianoc. Túto skutočnosť je dobré využiť ako možnosť nadviazania kontaktu, oslovenia. Zároveň sú medzi poslucháčmi aj pravidelní návštevníci, ktorí túžia po stálosti a dodržaní „zvykov“.

Kázeň slova Božieho je písaná vychádzajúc z textu J 3, 16. Ide o text, ktorý pravidelne zaznieva na Službách Božích v podobe konfiteoru. Je dobré ho však zaradiť aj medzi kázňové texty a obdobie Vianoc je iste jednou z vhodných príležitostí.

Zároveň sa však v kázni opieram o liturgické texty, ktoré počas Služieb Božích zaznejú.

Exegetické poznámky k textom, ktoré môžu zaznieť počas služieb Božích

Mich 5, 1-4a

Po predchádzajúcich strašných predpovediach podáva Micheáš dobrú zvesť. Efrata je pomenovanie regiónu, v ktorom sa Betlehem nachádza. Kristus, ktorý má prísť, bude vládnuť v mene Boha Otca. Časová fráza „v dávnoveku“, „od dávnych čias“ je zakotvená v dejinách a mnohokrát v Písme používaná. Používa sa ako „v odvekých časoch“ (Mich 7, 20), „v dejinách“ (2 Sam 7, 12-16), „od večnosti“ (Jn 1, 1.14.18 a iné).

Mesiáš bude pokojom. Okrem času bez vojny vyjadruje pokoj aj prosperitu, bude sa im dobre vodiť.

L 2, 1-14

Boh použil nariadenie pohanského cisára, aby sa vyplnilo proroctvo Mich 5, 2. Lukáš dbá na to, aby boli udalosti prepojené s udalosťami svetovej histórie. Súpis, ktorý sa konal, sa týka oboch období, kedy bol v úrade štátny úradník Kyrenios, teda v r. 6-4 pred Kr. a 6-9 po Kr. povinnosť ísť „do svojho mesta“ znamenala ísť do mesta, odkiaľ pochádzali predkovia. Betlehem bol

vzdialený najmenej tri dni cesty od Nazareta. Jeden deň cesty predstavoval približne 30 km. Vzďialenosť Nazareta a Betlehema je 111 km vzdušnou čiarou.

Spomenuté jasle, válov na krmenie zvierat, sú jediným náznakom v texte, ktorý hovorí o tom, že sa Ježiš narodil v maštali alebo jaskyni určenej na ustajnenie zvierat. Pastieri strážili stáda na poli, bolo teda obdobie sucha. Stáda boli určené ako chrámové obety, preto sa chovali na poliach blízko Betlehema počas celého roka. Strážiť ich bolo potrebné pred zlodejmi a dravou zverou.

Zjavenie anjela, ktorý je identifikovaný s anjelom Gabrielom, sa tiahne všetkými príbehmi o narodení Mesiáša. Strach bola bežná reakcia na zjavenie anjela.

Veľa židov hľadalo politického vodcu, aby ich vyslobodil spod rímskej vlády, kým iní dúfali v spasiteľa, ktorý ich vyslobodí z chorôb a fyzického trápenia. Spasiteľ však prichádza vyslobodiť z hriechu a smrti. Anjeli svojim chválospevom ohlasujú dlhší a hlbší pokoj, než aký vládol vďaka Pax romana, pokoj mysle a duše, ktorý je možný vďaka Spasiteľovi (v. 11). Chválospev, ktorý je známy ako *Gloria in excelsis Deo*, podľa jeho prvých slov v latinskom preklade Písma, Vulgáte, znamenajú

„Sláva Bohu na výsostiach“. Anjeli sú si vedomí slávy a majestátu Boha, čo prejavujú tým, že Ho chvália.

J 3, 16

Božia láska je motiváciou pre Boží plán spasenia. Slovo „tak“ vyjadruje „takým spôsobom“, skôr než „tak veľa“. Jednorodný Syn je odvolávka na Iz 9, 5, je Dávidovým synom a Božím synom, a to v jedinečnom význame. Celé Jánovo evanjelium je napísané tak, aby ukázalo pravdu, že Ježiš je Mesiáš, aby Ho predstavilo ako Božieho Syna, a aby tak čitatelia mohli uveriť v Ježiša, lebo viera vedie k životu.

Návrh propozície

Boh miloval svet, preto

1. *Ježiš zostúpil aj k tebe*
2. *kráčaj vo svetle*

Myšlienky ku kázni

(možno povedať pri privítaní)

Jozef a Mária prešli 110 km z Nazareta do Betlehema pre sčítanie ľudu. Museli ísť tam, odkiaľ pochádzali. Peši, možno na nejakom zvierati, možno dokonca časť cesty na voze, ak ich niekto zviezol. Mária prešla 110 km s dieťaťom pod srdcom.

Prídu do mesta, kde mali mať mnoho príbuzných, veď z neho pochádzali. Ale nenašiel sa nikto, kto by im dal strechu nad hlavou. Vtedy nemali možnosť zarezervovať si ubytovanie vopred, niet sa kde zložiť. Ako sa cítia? Dôverujú Bohu, ale to neznamená, že nemajú strach.

V dnešný deň, na týchto službách Božích, sa očakávanie adventu zmení na radosť Vianoc. Skláňajme sa s pokorou pred našim Bohom a oslavujme jeho meno.

Návrh kázne:

Dnes je ten deň, dnes sa narodí Spasiteľ. To, na čo sme čakali počas 4 adventných nediel, ten, na ktorého sme ukazovali, ten sa dnes narodí. Nocturna natalis – noc, kedy sa narodí Pán.

Vianočná noc je noc plná radosti a svetla. Prorok Izaiáš ohlasoval: Ľud, čo kráča v tmách, uzrie veľké svetlo, nad tými, čo bývajú v krajine temnôt, zažiarí svetlo. Toto proroctvo sa naplnilo narodením Ježiša v Betleheme.

Bolo by dobré, aby sme v každý deň roka pamätali, že náš Spasiteľ sa narodil v Betleheme. V čítaní zo Starej Zmluvy sme počuli slová proroka Micheáša: „Ale ty, Betlehem, Efrata, hoci si najmenší medzi judskými čeleďami, z teba mi vyjde ten, ktorý bude vládcom v Izraeli.“

Betlehem je malé, bezvýznamné ľudské mestečko. Podľa Micheáša je to najmenšie mesto v Judsku. A práve v tomto malom, zastrčenom, bezvýznamnom mestečku sa narodil Spasiteľ sveta. Malý Betlehem a chudobná maštaľ nám ukazujú, že aj malé veci a drobní ľudia môžu zohrať rozhodujúcu úlohu v Božích plánoch. Táto radostná zvesť nám hovorí, že ak sa všemohúci Boh znížil a zostúpi do maštale v jednom malom mestečku, potom si môžem byť istý, že zostúpi aj ku mne.

Aj keby som bol chudobný, aj keby môj duchovný život bol chudobný ako tá betlehemska maštaľ a keby moja viera bola taká nepatrná ako to mestečko Betlehem, aj tak ku mne príde a som pre neho dôležitý! Ak nepohrdol Betlehemom, nepohrdne ani mnou.

Dnes sa advent prelamuje vo vianočnú radosť. Aká veľká je to radosť sa môžete spýtať ženy v momente, keď práve porodila dieťa. Pamätáte si, milé dámy, ten pocit, prvý pohľad na novorodenca? Po mnohých dňoch čakania, niekedy aj neľahkého, prišla tá chvíľa a po očakávaní a prípravách, po trápení, bol odrazu malý batôžtek radosti tu. Pamätáte si, milí páni, keď ste poprvýkrát zazreli svoje deti?

Očakávanie a naplnenie. Konečne. A to na narodenie dieťaťa čakáme len 9 mesiacov.

Na príchod Spasiteľa čakali ľudia tisíce rokov. Počúvali zaslúbenia, predpovede, prorokov a čakali.

Vianočná radosť však ukazuje na paradox, na niečo, čo ľudskému rozumu nedáva zmysel: Kráľ sveta, Mocný Boží Syn, Knieža pokoja prichádza na zem ako dieťa. Ako nemluvňa ležiace v stajni, plne závislé od Márie a Jozefa.

Boží Syn nezostúpil na oblaku ako bojovník s vojskom anjelov, ale narodil sa ako dieťa. Sila a moc sa ukazuje v slabosti.

Počas adventných nediel sme si predstavili osoby, ktoré vo vianočnom príbehu vidíme. Alžbeta, Zachariáš a ich syn, Ján Krstiteľ, Mária a Jozef, pastieri. Nikto, koho si Boh pre svoj plán vyvolil, neostáva taký, akým bol.

Boh mení životy. Môže zmeniť aj ten náš.

Ježiš priniesol zmenu, nové hodnoty, ktoré ľudia nepoznali. Hovoril o medziludských vzťahoch, o pokore, o odpustení. Ale ak chceme skutočne vidieť to, čo znamenal príchod Božieho Syna, musíme počuť slová, ktoré On sám povedal. Ježiš hovorí (povedzme to spolu), že tak Boh miloval svet, že svojho

jednorodného syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v neho.

Raz mal cirkevný otec Hieronym sen. Na Vianoce sa modlil a zjavil sa mu Kristus. Hieronym mu povedal: „Ježišu, čo ti mám dať k narodeninám? Dám ti svoj majetok!“ A Ježiš mu povedal: „Ja nepotrebujem tvoj majetok.“ „Tak čo ti mám dať? Dám ti svoji múdrosť, dám ti všetky svoje knihy, ktoré som napísal!“ A Ježiš mu zase na to: „Ja som predsa múdrosť sama, ja nepotrebujem tvoje knihy!“ „Tak čo ti mám dať?“ A Ježiš odpovedal: „Daj mi svoje hriechy!“

(možno použiť lesklý balíček)

Ľudia sa pretekajú v tom, kto bude mať najkrajší stromček, ktorým sa pochváli, krásne zabalené dary... A Ježiš?

(možno použiť pre znázornenie špinavú handru, previazanú stuhou)

Ježiš chce náš hriech. A namiesto neho nám daruje spásu.

Tak nepochopiteľná, úžasná a zarážajúca je pravda o vtelení a narodení Božieho Syna. On sa stal človekom z lásky k nám, aby nás zachránil z hriechu a všetkého zla. On má moc premeniť ľudské srdcia, odstrániť zlo. Vianoce sú toho dôkazom.

Mnohí si povedia, aký hriech, veď ja nemám hriech. Veď som nikoho

nezabil. Hriech znamená konať zlo a nekonať dobro. Meradlom toho, čo je zlé a dobré, je pritom Božia vôľa. Možno si, milá sestra, milý brat v Kristovi, nikoho nezabil, ale kolkým si možno nevedomky ublížil, kolkých si zranil, kolkým si mal pomôcť a nepomohol si, kolkokrát si mal niečo urobiť a neurobil si... Hriech je všade, v každom človeku.

Aj keď svet považuje vieru za bláznovstvo a celé kresťanstvo za slabosti a výmysly, Boh nám dáva vieru v to, že Ježiš Kristus je pravda, že sa v skutočnosti narodil a že skutočne za nás zomrel, a napriek tomu naozaj žije.

Milé sestry a bratia, zvešť tejto noci je prežiarená Božím svetlom. Tak Boh miloval svet, že svojho jednorodného syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v neho.

Kráčajme v tomto svetle. Pán nás má rád. Akákoľvek by bola naša situácia, sme Pánom milovaní. Betlehemska noc je toho dôkazom.

Pastierov v tú noc ožiarila Pánova sláva. Tej noci anjeli spievali a oznamovali pastierom: „Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom. Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ, Kristus Pán. Jeho narodenie prináša svetu pravé svetlo a zaháňa temnoty.“

Toto svetlo prišlo na svet. Je to to isté svetlo, ktoré osvetľuje túto našu vianočnú noc. Boh pre nás osvietil, ožiaril túto presvätú noc. Tým svetlom je betlehemske dieťa, Spasiteľ sveta, o ktorom Simeon už pri obetovaní v chráme povedal: „On je svetlo na osvietenie pohanov.“ Svetlo Vianoc nie je žiara, ktorá oslepuje a zraňuje svojou ostrosťou naše nenavyknuté oči. Nie je to ani svetlo studené a neosobné. Je to svetlo, ktoré preniká do srdca s nežnosťou a jemnosťou a prináša tam pokoj a radosť.

V dnešný deň nám Boh chce darovať novú silu a radosť do života. Sú rovnaké pre všetkých a zároveň jedinečné pre každého z nás.

Nech sú nadchádzajúce dni pre nás časom vnútorného pokoja, aj keď budete stáť pred výzvou zhonu štedrovečnej večere, rodinnej hádky, pocitu smútku, pretože niekto pri tom štedrovečernom stole bude chýbať...

Boh je Bohom živých i mŕtvych, skrze neho jedno sme. Boh je Bohom blízkych i ďalekých, radostných i smútiacich, malých i veľkých, bohatých i chudobných, priateľov i nepriateľov.

Pre Boha nik nie je nepatrný. Ako povýšil Betlehem, môže povýšiť každého jedného z nás. Ako zmenil ľudí vo

vianočnom príbehu, tak môže zmeniť i nás. Prichádza ako svetlo, ako dar.

Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v neho.

Mgr. Michaela Ravasz Pogányová, PhD.

25. december

1. slávnosť vianočná

Text: **Ž 96, 1-3. 10-13**

Exegetické poznámky

96. žalm je hymnickou oslavou Božieho kralovania rovnako ako žalm 47, 93, 97 alebo 99. Podobnosť s Iz 40-55 umožňuje časovo ho zaradiť do doby tesne poexilnej. To by naznačovalo, že veľkými Božími skutkami sa myslia práve skutky, ktoré vykonal Boh pri návrate z exilu. Pritom sa ale o týchto skutkoch výslovne nehovorí a predmetom oslavy je Hospodin – kráľ nad celým svetom a spravodlivý Sudca.

Verše 1-2a: Žalm začína trojnásobnou výzvou k spievaniu na Božiu slávu. Zaujímavé je, že spievať Hospodinu nemá len Jeho vyvolený národ, ale celá Zem. Výzva je teda adresovaná aj pohanom, pričom možno predpokladať, že je tu reč o pohanoch, ktorí na základe predošlých správ o Hospodinovi v Neho uverili. To sa mohlo stať práve počas udalostí v exile a po ňom, kedy Izrael v zajatí a pobyte

medzi pohanmi mal neraz možnosť hovoriť o Hospodinovi.

Verše 2b-3: Po výzve k spievaniu nasleduje výzva k zvestovaniu čo predpokladá, že stále je komu ohlasovať veľké Božie veci a zvestovať Jeho meno. V súvislosti s predošlým veršom teda možno vidieť, že žalmista sa prihovára príslušníkom Izraela i pohanom, ktorí prijali Hospodina a všetci spolu majú o Hospodinovi hovoriť tým ostatným. Predmetom zvestovania pritom stále má byť Božia sláva a skutky, ktoré túto Božiu slávu potvrdzujú. Jedno od druhého nemožno oddeliť. Zvesť o Božej sláve bez doloženia Božími skutkami by nebola vierohodná, no ani zvesť o skutkoch bez poukazu na Božiu slávu by nebola úplná. Božie skutky potvrdzujú Božiu slávu a Božia sláva dáva výnimočnosť a jedinečnosť Božím skutkom.

Ak vnímame všetky tri verše ako celok, zaznievajú nám z nich spolu výzvy k spievaniu i zvestovaniu. Tieto dve veci patria tiež k sebe. Nemožno spievať Bohu a zatvoriť sa pritom do súkromia, rovnako ako nemožno zvestovať mocné Božie skutky bez oslavy Jeho mena. Aj keď sa v texte priamo nehovorí o radosti, predsa ju cítime z tónu celej piesne. Radosť predsa motivuje k oslave a radosť motivuje k zvestovaniu. Ak má človek

radosť, má túžbu hovoriť o tom, čo mu ju spôsobilo, má túžbu radosť prejavovať spevom. Na pozadí výziev k spievaniu a zvestovaniu teda cítime radosť ako základnú pohnútku. Táto radosť vyplýva z Božieho konania, ktoré je dobré pre človeka. Zároveň má byť táto radosť pozadím pre naše ďalšie konanie – spievanie a zvestovanie. Oboje sa pred pohanmi stáva hodnovernejším, ak sa odohráva v radosti.

Verš 3 hovorí o divných skutkoch, ktoré majú byť predmetom zvestovania. Ak vezmeme do úvahy časové zaradenie žalmu, očakávali by sme, že práve udalosti návratu budú tými, na ktoré bude žalmista poukazovať. Toto v Starej zmluve vôbec nie je ojedinelé (2M 20,1; 5M 6,12; Ž 81, 11). Tu je ale reč o stvorení sveta, všetkých národov a všetkých ľudí. Celá Zem je dielom Hospodinovým. Toto je skutok, ktorý sa týka všetkých, preto aj pohania a všetky národy majú dôvod radowať sa a spievať Hospodinovi.

Verše 10-12: Oslavovať Hospodina má nielen človek, ale aj nebesá, more, polia, stromy – všetka príroda. Všetko, tak, ako dokáže, oslavuje Hospodina. O čo skôr človek, ktorý je na to aj vybavený rozumom, ktorým si Božie konanie uvedomuje, rukami, ktorými

môže tleskať (Ž 47) či ústami, ktorými môže spievať. Opäť je tu poukaz na spravodlivé Hospodinovo konanie – On je Kráľom a On spravodlivo súdi.

Verš 13: V poslednom verši je zmienka o tom, že Hospodin prichádza. Paradoxne, táto správa nestojí na začiatku. Ak by žalm začínal oznámením, že Hospodin prichádza, vyznel by celý žalm ako výzva k oslave prichádzajúceho – podobne ako keď prichádza do mesta významný štátnik a všetci sa zrazu tvária milo a potešene. Správa o prichádzajúcom však stojí až na konci čo naznačuje, že spievať Hospodinovi na slávu môžeme a máme stále, bez ohľadu na Jeho príchod. Aj keby práve neprichádzal, aj tak je dôvod k tomu, aby sme Mu spievali a zvestovali Jeho skutky.

Boh prichádza, aby súdil Zem. Jeho súdu budú podliehať všetky národy. Boží súd je teda realitou bez ohľadu na to, či národy Jeho slávu, moc alebo i samotnú existenciu uznávajú alebo nie. Tento verš vnáša do žalmu eschatologický rozmer, aj keď samotný žalm ako celok vyznieva skôr ako oslavná pieseň.

V kontexte cirkevnej príležitosti (1. slávnosť vianočná) možno však práve tento verš chápať ako ohlásenie príchodu Ježiša Krista. Boží súd začína už Božím

narodením. Začína nový eón a hoci ešte udalosti v Betleheme či potom nepripomínajú obraz veľkého súdneho tribunálu, súd sa už začal. Ježiš Kristus prišiel, aby položil svoj život za všetkých a aby následne ako Spasiteľ ponúkol svoju pomoc pri Božom súde. Kto v čase po narodení Pána Ježiša Jeho pomoc odmieta, sám sa odsudzuje, kto ju prijíma, vyháva súd. Súd teda prebieha a výsledok je vo veľkej miere na nás.

Návrh propozície

Oslavujme Hospodina

1. *lebo je pôvodcom všetkého*
2. *lebo prichádza súdiť svet*

Myšlienky ku kázni

Vianoce sú zvláštnou príležitosťou, kedy nielen kresťania, ale aj ľudia mimo cirkvi hovoria o Bohu, Ježišovi a narodení Spasiteľa. Je pritom otázne, koľkí naozaj rozumejú tomu, čo sa deje, koľkí naozaj vnímajú Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa a koľkí to všetko myslia úprimne. Je niekedy až poburujúce, keď zrazu o „Ježiškovi“ hovoria a spievajú tí, ktorí sa inak dokážu vyjadrovať vulgárne, alebo Boha či kresťanov znevažovať alebo vysmievať. V každom prípade však je skutočnosťou, že nikdy inokedy nespieva celá Zem o Bohu a na

slávu Božiu tak, ako na Vianoce. Keď počúvame slová 96. žalmu, až máme dojem, že sa práve na Vianoce naplňajú. Veď nielen my, kresťania v tomto chráme, ale i ľudia vonku, národy a médiá hovoria o Bohu.

V dnešnom texte počujeme hneď na začiatku trojitú výzvu k oslave. Žalmista nabáda Izraelcov i pohanov, aby spievali Hospodinovi. To je zvláštne. Prečo majú pohania spievať Hospodinovi? Môžeme predpokladať, že je tu reč o tých, ktorí síce nie sú Izraelcami, ale z nejakého dôvodu prijali Hospodina ako Boha. Keďže žalm vznikol pravdepodobne v dobe po návrate Izraelcov z babylonského zajatia, môžeme predpokladať, že práve v tom zajatí či počas návratu mal Izrael mnoho možností hovoriť o svojom Bohu a možno bolo v okolí dosť ľudí, ktorí ich vieru prijali. Teraz majú všetci spolu, Izraelci i pohania, spievať na slávu Bohu.

Okrem toho však majú zvestovať Božiu slávu a Jeho skutky ostatným národom. Je teda jasné, že ak aj Hospodina prijali ľudia mimo Izraela, stále je veľa takých, ktorí Ho nepoznajú či neprijali a teraz je čas im o Ňom hovoriť. Ľudia pritom majú spievať i zvestovať. Tieto dve činnosti patria k sebe. Ak by sme len spievali o Bohu,

svet okolo by nerozumel, komu to spievame a prečo. Ak by sme zasa len hovorili o Bohu, svet by nerozumel, prečo je Boh pre nás taký dôležitý a vnímal by nás ako fanatikov. Aj keď sa v texte nehovorí výslovne o radošti, predsa ju môžeme cítiť na pozadí ako hlavný motív toho, čo sa má diať. Veď ak má človek v srdci radosť, vtedy chce spievať a hovoriť o tom, čo sa mu stalo. Hospodin urobil mnoho dobrých a veľkých vecí, ktoré sú v prospech izraelského národa, preto sa ľud môže radovať, spievať a hovoriť o Ňom.

1. Čo také mimoriadne urobil Hospodin? O čom sa to má toľko hovoriť a prečo má ľud i pohania spievať od radošti? Keďže žalm vznikol zrejme v dobe po návrate zo zajatia, čakali by sme, že to budú práve tieto udalosti, ktoré by žalmista menoval ako dôvod radošti a oslavy. Tie sa však týkajú iba ich. Prečo sa majú národy radovať z toho, že sa pár desiatok či stoviek ľudí vrátilo domov? Až tak bytostne sa ich to netýka.

Písmo však uvádza iný dôvod. Ukazuje na Hospodina ako na Stvoriteľa všetkého. On stvoril svet, Zem, nebesá, moria i polia. On stvoril národy i všetkých ľudí. A to sa už týka každého. Veď každý jeden človek je tu vďaka

Bohu, a tak každý jeden má dôvod k oslave Boha ako svojho Stvoriteľa.

Hospodina oslavuje i príroda, more svojim šumením, vtáci svojim spevom, polia i lesy. O čo viac má oslavovať Hospodina človek, ktorý je na to plne vybavený – má ústa aby spieval, ruky aby tleskal, nohy aby tancoval – má mnoho možností ako prejaviť svoju radosť.

Radujme sa teda aj my dnes, lebo Hospodin je mocný Boh. On všetko stvoril, On stvoril nás, On nám dáva všetko, čo potrebujeme, a ešte aj oveľa viac.

2. A predsa to stále nie je všetko. Žalmista v poslednom verši ohlasuje príchod Boha. Hospodin prichádza, aby súdil Zem a národy. Na prvý pohľad to nemá nič spoločné s radosťou a spievaním. Veď kto sa teší, keď sa blíži súd? Len ten, kto očakáva, že sa mu dostane zadostučinenia, kto očakáva, že po krivde, ktorá sa mu stala, bude nastolená spravodlivosť. Ten, kto sa previnil, sa súdu bojí. Bojí sa trestu a nemá dôvod k radosti. Jedine ak by mal dobrého právnika, ktorý by ho dokázal z obžaloby „vysekať“.

My dnes prežívame sviatok narodenia Pána Ježiša Krista. Celý svet dnes spieva a naplňa tak vlastne slová dnešného

žalmu. Pri čítaní slov textu máme pocit, že nám hovorí z duše a že k tomu ani niet čo dodať. Veď sú Vianoce, všetci sa radujeme a o tejto radosti spievame a hovoríme. Posielame SMS-ky, mailové správy či rôzne prajné videá. Kedy inokedy my, kresťania, toľko spievame a hovoríme o Bohu ako na Vianoce? A predsa. Uvedomujeme si aj my, v čom je tá najväčšia radosť?

Odpoveď nám dáva práve ten zmienený posledný verš, ktorý na prvý pohľad kalí vidinou súdu radostnú atmosféru. Nie, on ju tým nekalí, on ju tým naplňa. Dnes sa totiž naplnilo toto proroctvo. Pán Ježiš Kristus prišiel, aby za nás umrel a tak zaplatil za naše hriechy, vytrpel trest, ktorý by mal čakať nás. Sám sa potom stáva našim obhajcom, zástancom, právníkom, ktorý nás vyseká z večnej smrti. Tak sa súd už pre nás nestáva nočnou morou ale udalosťou, ktorou prejdeme, ukrytí za chrptom Pána Ježiša Krista.

Súd sa už začal. Narodil sa obhajca, zástanca, „Boží právnik“. Kto Ho prijme za svojho zástancu a obhajcu, ten už vyhral súd. Kto Ho odmietne, už sa sám odsúdil. Posledný Boží súd teda nie je niečo, čo sa udeje raz, v ďalekej budúcnosti, ktovie kedy a či vôbec, ale

je to niečo, o čom môžeme sami z veľkej časti rozhodnúť už teraz.

Prijať Ježiša Krista do srdca a žiť s Ním ako so svojim Pánom, Bohom a Záchrancom teda neznamená len duchovné dary pre tento život. Neznamená to len, že nás bude viesť, radiť nám a pomáhať nám. Znamená to, že máme vyhratý súd, že sa nám už netreba báť odsúdenia a večnej smrti. A to je ten skutočný dôvod k radosti.

Spievajme teda, oslavujme nášho Boha, ďakujme Mu za dar nášho Pána a Spasiteľa a zvestujme Jeho veľké skutky. Pripomeňme ľuďom okolo nás, že ten „Ježiško“, o ktorom sami hovoria, spievajú či píšú SMS-ky nie je malé dieťa, ale mocný Boh, že stvoril všetko a každého a je tým najlepším a vlastne jediným Právníkom pred večným Božím súdom.

Použitá literatúra

Starozákonní prekladateľská komise, Výklady ke Starému Zákonu 3, Karmelitánské nakladateľství, Kostelní Vydří 1998.

Mgr. Štefan Kiss

26. december

2. slávnosť vianočná

Text: Sk 6, 8 – 15; 7, 54 – 60

Exegetické poznámky

Lukáš naschvál opisuje Štefanovo martýrstvo ako paralelu Ježišovho umučenia. Dôvod tejto paralely je stanoviť paradigmu nasledovania Ježiša. Štefan ako protomartýr predstavuje určitý prototyp toho, čo znamená nasledovať Ježiša a k čomu môže toto nasledovanie v extrémnych situáciách viesť. Podobnosti medzi Ježišovým a Štefanovým utrpením sú nasledovné:

1. Výsluch pred Sanhedrinom/ veľkňazmi (Mk 14, 53)
2. Falošní svedkovia (Mk 14, 56 - 57)
3. Svedectvo o zničení chrámu (Mk 14, 58)
4. Nebeský Syn človeka (Mk 14, 62)
5. Obvinenie z bohorúhačstva (Mk 14, 64)
6. Porúčanie ducha Bohu (L 23, 46)
7. Zvolanie silným hlasom (Mk 15, 34)
8. Modlitba za odpustenie prenasledovateľov (L 23, 34)

9. Smrť mimo mesta (L 23, 26)

10. Premenenie (L 9, 29; Sk 6, 15)

Verš 8: meno Štefan (Στέφανος) znamená „veniec víťaza“ alebo „ovenčený víťaz.“ Ak bol diakon Štefan symbolickým výtvarom Lukáša predstavujúceho prototyp kresťanského martýra, mohlo ísť o symbolické použitie mena vo význame, aký má martýrsky veniec života v Zj 2,10. Medzitým, v tom čase „veniec“ nemal primárne martýrsku konotáciu, a Lukáš vo svojich dielach (Evanjelium a Skutky) nepoužíva symbolické mená ako literárny prostriedok, preto (medzi ostatným) môžeme predpokladať, že Lukáš opisuje reálnu situáciu. Poslucháčom v západnej kultúre 21. storočia je ťažké predstaviť si davové lynčovanie, ako ho opisuje Lukáš, avšak v tom čase takéto prejavy prevzatia spravodlivosti do rúk davu neboli neznáme – dokonca ani v nedávnej minulosti alebo prítomnosti v USA, Južnej Afrike a pod.

Verš 8: Milosť (χάρις) môže mať niekoľko významov. Χάρις môže znamenať schopnosť zručného, presvedčivého a očarujúceho prejavu. Tento význam má slovo χάρις aj na iných novozmluvných miestach (Ef 4, 29; Kol 4, 6). Rani kresťania často používali χάρις vo význame Božieho posilnenia na

vykonanie potrebnej úlohy. Z kontextu je pravdepodobné, že Lukáš má na mysli oba tieto významy. I keď apoštoli prežili kvôli tomuto Božiemu daru χάρις (Sk 5, 40), diakon Štefan predstavuje prvý príklad naplnenia Ježišovho varovania v Lk 21, 15 – 16: slová múdrosti niekedy povedú k martýrskej smrti, podobne ako to bolo v prípade samotného Ježiša. Opis falošných svedkov v negatívnom svetle a Štefana v pozitívnom svetle znemožňuje poslucháčovi interpretovať Štefanovo martýrstvo ako znak Božieho zavrhnutia Štefana – Lukáš sa snaží ukázať, že nasledovanie Krista môže viesť aj k martýrstvu pre pravdu.

Verš 9: Niektorí autori tvrdia, že príbeh Štefanovho umučenia nie je skutočný, ale je iba prejavom Lukášovho antisemitizmu. Medzi židovskými autormi však nebolo nezvyčajné takýmto spôsobom opisovať vnútrožidovské konflikty, a samotné Lukášove diela v celosti nám nedovoľujú čítať túto časť ako prejav antisemitizmu. Dokonca aj argument, že po Štefanovom ukameňovaní Lukáš predstavuje Židov v negatívnom svetle neobstojí, lebo mnohé osoby, ktoré Lukáš vykresľuje v pozitívnom svetle, stále nesú tento titul (Sk 18:2, 24; 21:39; 22:3). Osočovanie alebo odmietnutie chrámu, ba dokonca

aj predpovedanie jeho zničenia, boli považované za skutky hodné odsúdenia a niekedy aj trestu smrti. Židovský nacionalista Ježiš ben Ananiáš napr. bol okolo roku 66 n. l. odsúdený a mučený práve z toho dôvodu, že predpovedal zničenie Jeruzalema. Opis Štefanovho martýrstva preto znie hodnoverne.

Verš 15: Lukáš vo svojom opise Štefana opisuje aj jeho premenenie („videli jeho tvár ako tvár anjela“), i keď nie je úplne jasné, či to autor myslel doslova alebo obrazne. Lukáš týmto chce prirovnať Štefana nielen k Ježišovi (Lk 9, 29), ale aj k Mojžišovi, ktorému tiež žiarila „pokožka jeho tváre, keďže hovoril s Hospodinom“ (2M 34, 29 - 30). Lukáš chce zdôrazniť, že Štefan nielenže nekáže rúhavé reči proti Mojžišovi a Bohu, ale dokonca stojí v rovnakej prorockej tradícii ako Mojžiš. Lukáš sa snaží ukázať, že Štefanovi odporcovia sú vlastne tí, čo, ako aj ich predchodcovia, opovrhujú Mojžišom.

Verš 56: Ježiš po pravej ruke Otca je metaforický spôsob ako povedať, že Ježiš je povýšený ako zvrchovaný Pán zo Ž 110, 1, ktorému je daná všetka moc na nebi a na zemi. To, čo je významné na Lukášovom opise Štefanovho videnia je, že Ježiš podľa Lukášovho opisu stojí na pravici Božej, namiesto toho aby sedel,

ako to nájdeme v iných častiach Písma alebo aj v apoštolskom vyznaní. V Starej Zmluve svedkovia stáli, nesedeli, pričom obhajcovia stáli práve po pravej strane. Sudcovia takmer vždy sedeli, ale keď vynášali rozsudok, tak stáli. V tomto súdnom kontexte môžeme predpokladať, že Lukáš sa snažil vykresliť Ježiša ako protiklad ku falošným svedkom: Štefan síce bol odsúdený pozemským tribunálom, je však rehabilitovaný tým nebeským. Štefanovo videnie otvorených nebies zároveň potvrdzuje jeho kázanie, že miestom kde sa nebo stretáva so zemou už nie je chrám vyrobený ľudskými rukami, ale osoba Ježiša Krista.

Lukášov opis Štefanovho martýrstva naschvál vykresľuje Štefana a jeho protivníkov v protiklade. Skupina falošných svedkov v Sk 6, 13 je v priamom protiklade s „osvedčenými mužmi“ v Sk 6, 3, medzi ktorými bol aj samotný Štefan; kým jeho protivníci kričia mohutným hlasom (κράξαντες ... φωνῆ μεγάλη) v Sk 7, 57, aby ho odsúdili a usmrtili, Štefan kričí mohutným hlasom v Sk 7, 60 (ἔκραξεν φωνῆ μεγάλη) k Bohu, aby odpustil jeho protivníkom.

Verš 60: Židovská literatúra pozná príbehy martýrov. Jeden z najznámejších takýchto opisov v deuterokanonických

knihách nachádzame v 2. knihe Makabejskej. Židia sa odmietli zrieknuť Božieho zákona, a pripravení na mučenícku smrť odpovedajú svojim prenasledovateľom: „Nemysli si, že Boh opustil náš rod! Len počkaj a uvidíš Jeho veľkú moc, ako bude sužovať teba i tvoje potomstvo!“ (2. Mak. 7, 16 - 17) Takéto posledné slová sú typické pre židovské martýrske príbehy. To čo je výnimočné na Štefanovom príbehu je to, že on nevolá po pomste, ale volá po tom, aby Boh odpustil jeho prenasledovateľom. Tým potvrdzuje, že láska k nepriateľom je centrálna požiadavka kresťanskej viery. Ježišova modlitba milosti k tým, ktorí Ho odsúdili na smrť, musí byť základným vzorom pre Ježišových nasledovníkov.

Návrh propozície

Nebesá sú otvorené, preto:

1. *zostávajme pevne v pravde*
2. *modlime sa za svojich nepriateľov*
3. *porúčajme svojho ducha Bohu.*

Myšlienky ku kázni

Najsilnejšie evanjelium pre Štefana vo chvíli, keď stál zoči-voči svojej hroziacej smrti, bolo videnie otvorených nebies a Ježiša na pravici Boha Otca. Po hlbšom zamyslení sa

nad týmto videním môžeme vidieť, že napĺňa tri veľké existenciálne úzkosti každého človeka: úzkosť z neprijatia, úzkosť z pomínutelnosti a úzkosť z nespravodlivosti vo svete. Otvorené nebesá predstavujú skutočnosť, že Ježiš svojim dielom priniesol v sebe v plnosti nebeské kráľovstvo na zem, a tým otvoril brány nebies pre všetkých, čo veria v evanjelium. Tento obraz napĺňa ľudskú potrebu lásky a prijatia, lebo ju nezakladá na nestálej a kolísavej ľudskej láske, ale bezpodmienečnej, večnej láske Boha, ktorý je nemenný. Zároveň obraz otvorených nebies napĺňa našu potrebu večnosti a utišuje náš strach zo smrti, lebo nám pripomína, že Ježiš porazil aj smrť, a tak smrť nie je koncom našej existencie, ale začiatok ešte plnšieho života s Ježišom. Obraz Ježiša na pravici Božej zase napĺňa našu vnútornú potrebu spravodlivosti. Povýšenie na pravicu, ako sme už povedali, znamená to, že Ježišovi bola daná celá moc na nebi i na zemi (Mt 28, 18). Ježiš je garantom konečnej spravodlivosti a toho, že žiadne zlo a nespravodlivosť nebudú mať posledné slovo. Táto skutočnosť nám všetkým, ktorí sme zároveň aj svätými aj hriešnikmi, má slúžiť ako výstraha pred páchaním zla, ale aj ako potešenie a nádej, že Boh vidí naše

nespravodlivé utrpenie a nenecháva nás v tom samých. Toto evanjelium v kázňovom texte dávalo odvalu a silu diakonovi Štefanovi kázať Božie slovo aj skutkami aj slovami, modliť sa za svojich prenasledovateľov a v konečnom dôsledku s pokojom zomrieť martýrskou smrťou. Potreba bezpodmienečnej lásky, večnosti a spravodlivosti sú univerzálne ľudské potreby a kazateľ by mal v kázni dať najväčší dôraz na hlavnú sadu (evanjelium kázňového textu), lebo len keď máme naplnené tieto základné potreby a máme istotu Božieho spasenia a toho, že sú nebesá otvorené aj pre nás, môžeme mať základ a silu, aby sme konali Božiu vôľu v našom živote.

Diakon Štefan nečerpал svoju silu z otvorených nebies iba niekoľko chvíľ pred svojou smrťou. Táto skutočnosť mu bola oporou a silou aj v jeho službe slova a skutkov milosrdenstva, i keď nemal každý deň takýto transcendentný zážitok. To, čo Štefanovi darovalo pokoj nebol transcendentný zážitok ako taký, ktorý mu mal slúžiť ako nejaký garant jeho viery, ale samotný obsah jeho videnia: pripomenutie si skutočnosti, že Ježiš pre nás otvoril nebesá a je Pánom celého sveta. A na to, aby sme si toto pripomínali a čerpali silu z tejto skutočnosti, nepotrebujeme

výnimočné transcendentné zážitky, ale potrebujeme počúvať každý deň evanjelium a pripomínať si Božie dielo v Ježišovi Kristovi. Kazateľ môže pripomenúť veriacim, že samotné čítanie a počúvanie Božieho slova ako aj účasť na sviatostiach je transcendentný akt veľmi podobný tomu, čo zažil Štefan, lebo skrze Božie slovo koná Duch Svätý a daruje nám potešenie, vieru, múdrosť, silu a vytrvalosť.

1. Príbeh o Štefanovom martýrstve môže mnoho povedať k tomu, ako by sa kresťania mali správať v spoločnosti, v ktorej zúria kultúrne vojny. Dnešný spoločenský a politický diškurz predpokladá dva alebo tri ideologické pohľady (zväčša označované ako „konzervatívny“ a „liberálny“), v ktorých každá odchýlka od tzv. dogmy daného ideologického pohľadu je pokladaná za „kacírstvo“ a „zradu.“ Čo i len sympatia k ľuďom na „druhej“ strane je považovaná často za „vinu združením.“ Od príslušníkov určitej politickej/ spoločenskej skupiny je často implicitne alebo dokonca explicitne vyžadované nielen odmietnutie iného názoru, ale aj útok na tých, ktorí uvažujú inak. Toto vedie často až k dehumanizácii osôb na „druhej“ strane, a preto kazateľ musí

viest svoj zbor aj príkladom, aj v kázni k tomu, aby ako kresťania odmietli takýto spôsob diskusie, a to aj vtedy, keď s niekým hlboko nesúhlasia.

Diakon Štefan nás môže na základe kázňového textu naučiť niekoľko dôležitých smerníkov ako by sme sa ako kresťania mali zachovať v diskusii s tými, s ktorými nesúhlasíme alebo ktorí dokonca odmietajú kresťanskú zvesť úplne. Po prvé, kazateľ by mal poukázať na to, že i keď Štefan pevne stál v pravde a nebál sa o nej svedčiť, robil tak pokojne, s múdrosťou a odvahou. Kým jeho protivníci zúrili a falošne ho obviňovali, Štefan mal „tvár anjela“. To neznamená, že bol milý a neškodný. Evanjelium je vždy nebezpečné, lebo odhaľuje ľudské hriechy a spochybňuje ľudské modly, a to vždy vyvolá odpor – keby tak nebolo, neukameňovali by Štefana. Znamená to však, že pokojne kázal Božie slovo, aj keď ono počúvajúcich obviňovalo z hriechu a neviery, a to bez falošných obviňovaní, škriepok, agresie, úplatkov a nadávok, ako to robili jeho protivníci (2Tim 2, 23 - 25). Evanjelium nepotrebuje nekálne praktiky na šírenie, pretože je pravdou samou, a preto je vždy v konečnom dôsledku efektívnejšie. Štefan ale diskutoval plný múdrosti, a preto je

kresťanskou povinnosťou študovať nielen Písmo, ale aj inú literatúru, ktorá nám pomôže odvážne svedčiť o Ježišovi. Kazateľ môže pripomenúť, že „odvaha“ neznamená nedostatok strachu (nevieme, či Štefan pociťoval strach, ale môžeme predpokladať, že cítil túto prirodzenú reakciu na hroziacu sa smrť), ale znamená to konať aj napriek strachu.

2. Ďalšia vec, ktorú nás diakon Štefan môže naučiť, je to, aby sme sa modlili za svojich nepriateľov. Nemôžeme byť Ježišovými nasledovníkmi, ak sa nemodlíme za tých, čo nám ublížili alebo nás prenasledujú a prajú nám zle. Augustín dokonca povedal, že ak s niekým diskutujeme a chceme ho presvedčiť o pravde, ale nemodlíme sa za neho, tak páchame hriech. Kazateľ môže zdôrazniť, že na to, aby sme sa modlili za svojich nepriateľov, nepotrebujeme nevyhnutne cítiť pozitívne pocity k nim. Láska nie je pocit, láska znamená konať dobro nepriateľom aj napriek našim negatívnym pocitom k nim. Prihovorí sa Bohu za našich nepriateľov je prejavom lásky, ale zároveň je to aj prostriedok na našu vnútornú zmenu. Žehnanie nepriateľom, aj keď to nemyslíme úplne úprimne, zmäkčuje aj naše srdce a premieňa nás, aby sme

milovali tak, ako Kristus miluje svojich nepriateľov.

Martýrska smrť diakona Štefana nás učí aj tomu, že je lepšie utpieť ujmu ako sa pomstiť svojim nepriateľom. Tým naplníme Ježišovo prikázanie, aby sme nastavili aj druhé líce. Na Štefanovom životnom príklade môže kazateľ ukázať, ako vyzerá autentické inkorporovanie Ježišovho učenia do vlastného života.

3. Štefan bol schopný pevne svedčiť o pravde a modliť sa za svojich nepriateľov jedine preto, že svoju nádej, vieru a život zakladal na Ježišovi a zaslúbeniach, ktoré nám Boh v Ježišovi dal. Všetko vo svete má svoj koniec, dokonca aj také veci, ktoré sa nám zdajú byť nepremožiteľné – impériá, národy, ideológie, politické hnutia, naše kariéry, rodiny atď. Ale všetko raz zanikne. Preto ľudia bývajú tak agresívni, keď niekto spochybní alebo napadne to, na čom zakladajú svoj život. Všetci inštinktívne vieme, že veci, na ktorých nám záleží a na ktorých si zakladáme, nie sú večné a podliehajú zákonu smrti a zániku. Keď niekto spochybní základ nášho bytia, niekedy aj samotná existencia tej osoby nám pripomína, že aj my samotní sme pomimutelní a že aj vec, na ktorej si stavíme svoju existenciu, nám nemôže

zaistiť nesmrteľnosť a večnosť, nakoľko všetky veci sú, i keď dlhotrvajúce, takisto pomimutelné. Konfrontovanie sa s touto realitou často môže vyvolať búrlivú, a niekedy až agresívnu reakciu. Niečo podobné môžeme vidieť aj v kázňovom texte: Štefanovi odporcovia zakladali svoju istotu a vieru na chráme – chrám predstavoval akoby garanciu ich viery a základ ich identity. Keď Štefan spochybnil ich základ a poukázal na jeho krehkosť a pomimutelnosť, vyvolal tým, že jeho odporcovia „v srdci zúrili a škripali zubami proti nemu.“

Ale Ježiš Kristus, svojou smrťou a zmŕtvychvstaním dokázal, že ako jediný je večný a že Ho nedokáže podmaniť ani ten najväčší a najsilnejší nepriateľ – smrť. Kvôli Jeho zmŕtvychvstaniu môžeme mať istotu, že v spojení s Ním ani my nebudeme podliehať večnej smrti a zániku: „nik neumrie naveky, kto žije a verí vo mňa.“ (J 11, 26). Viera v toho, kto ako jediný dokázal poraziť smrť, nám dáva nádej na večný život, a tým eliminuje (alebo aspoň výrazne umenšuje) existenciálnu úzkosť zo smrti a pomimutelnosti, a zároveň aj strach a neznášanlivosť k tým, ktorí spochybňujú našu vieru, pretože Kristova smrť a zmŕtvychvstanie do seba inkorporovalo aj ich. Nádej na

večný život nás tak vyslobodzuje k tomu, aby sme sa nebáli odvážne a pokojne stáť v pravde a svedčiť o nej, a zároveň milovali a modlili sa za tých, ktorí odmietajú túto pravdu alebo nás kvôli nej nenávidia. Jedine ak máme silný základ v Ježišovi a budeme odovzdávať svojho ducha Jemu počas celého života, budeme mať odvahu, silu a pokoj žiť a svedčiť o pravde tak ako Štefan – až na smrť.

Tri vedľajšie sady, ktoré vychádzajú z dnešného evanjelia v podstate predstavujú, ako v praxi vyzerá 1. viera (VS1: neochvejnosť v pravde), 2. láska (VS2: láska k nepriateľom) a 3. nádej (VS3: nádej na večný život), ktoré majú svoj základ v tom, čo Ježiš pre nás vykonal. Na konci je ešte dobré zdôrazniť a pripomenúť si, že v našej väčšinovo (aspoň nominálne) kresťanskej spoločnosti je ľahko zabudnúť na to, že Kresťania sú v 21. storočí tou najprenasledovanejšou skupinou vo svete. Táto skutočnosť, ktorú by nám diakon Štefan mal pripomínať, nás má viesť k dvom postojom: po prvé, k vďačnosti za náboženskú slobodu, ktorú máme milosť prežívať v Európe; a po druhé, k úpenlivým modlitbám za našich bratov a sestry,

ktorí sú prenasledovaní pre svoju vieru. Pamiatka Štefana mučeníka je dokonalou príležitosťou na prihováranie sa Hospodinu za prenasledovanú cirkev, ale aj na pripomenutie, aby sme aj počas roka mysleli v našich modlitbách na našich prenasledovaných bratov a sestry vo viere, lebo „keď trpí jeden úd, spolu s ním trpia všetky údy“ (1 K 12, 26).

Použitá literatúra

BECK, R. *The Slavery of Death*. Eugene: Cascade Books, 2013. ISBN 978-1620327777.

GÁBRIŠ, K. (prekl.) *Apokryfy: Mimokanonické (deuterokanonické) spisy Starej zmluvy podľa Septuaginty*. Liptovský Mikuláš: Transcivus, 1990. ISBN 80-85128-48-9.

KEENER, C. S. *Acts: An Exegetical Commentary: Volume 2: 3:1-14:28*. Grand Rapids: Baker Academic, 2013. ISBN 978-1-4412-4039-2.

WRIGHT, N. T. *Acts for Everyone, Part 1*. Louisville: Westminster John Know Press, 2008. ISBN 978-0-281-05308-7.

Mgr. Ivan Belanji

27. december

Nedeľa po Vianociach

Text: **G 4, 1 - 6**

Exegetické poznámky

Verše 1-2: V 4. kapitole listu Galatským apoštol podrobnejšie rozvíja myšlienky z predchádzajúcich kapitol, kde bráni evanjelióvu pravdu o ospravedlnení z viery proti falošným učiteľom, snažiacim sa opäť pripútať Galaťanov k Mojžišovmu zákonu, a tak ich pripraviť o slobodu, ktorú im vydobyl Ježiš Kristus. V našom odseku ilustruje rozdiel a vzťah medzi Ježišovým evanjeliom a Mojžišovým zákonom na príklade rozdielu medzi maloletým dieťaťom a plnoletým dospelým, ktorý bol naznačený už v odseku G 3,23-26.

Verš 3: Podľa M. Luthera, apoštol pod „živlami sveta“ (gr. „stoicheia“) nemá na mysli fyzické prvky, z ktorých je zložený svet. Ide o to, že zákon patrí do oblasti svetských, pozemských skutočností. Samotný zákon môže obmedziť šírenie zla, ale nikdy neurobí človeka spravodlivým a nikoho neprivedie

do neba. Veď aj pohanovia dodržiavajú jeho pravidlá, ale iba preto, aby sa vyhli potrestaniu alebo si získali dobré meno. Ak Pavol zaraďuje zákon medzi „živly sveta“, naráža najmä na predpisy týkajúce sa jedenia, pitia, oblečenia, sviatkov, obetí, očisťovania a pod. Vo vzťahu k večnosti sú to svetské záležitosti (podobne ako predpisy o obchode či dedičstve), ktoré nedokážu zachrániť hriešnika. Mojžišov zákon teda podobne ako zrkadlo odhaľuje hriech prítomný vo svete, a tak vytvára v srdci človeka túžbu po lepších hodnotách od Boha. Ak ho správne používame, privádza nás do náručia Ježiša Krista, ktorý je „koniec zákona, aby sa spravodlivosti dostalo každému veriacemu.“ (R 10,4)

Verše 4-5: Pod „plnosťou času“ rozumie Pavol dobu dovŕšenia zákona a zjavenia Krista. Kristovu osobu a úrad opisuje pozoruhodným výrazom „Syna svojho, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom“ na zdôraznenie dvojakej prirodzenosti Božieho Syna. Zmyslom Jeho príchodu podľa apoštola nebolo vydanie nového zákona ani súdenie ľudí podľa doterajšieho zákona, ale oslobodenie tých, ktorých zákon odsudzoval a zavrhoval (por. napr. J 8,15; 12,47). A ako mohol Kristus „vykúpiť tých, čo sú pod zákonom“? Tým, že sám

bol „narodený pod zákonom“, vydal sa dobrovoľne do moci zákona, bol ním sám odsúdený a zavrhnutý. Moc Božieho zákona dopadla na nevinného a spravodlivého Božieho Baránka tak silno, ako mala dopadnúť na všetkých ľudí (por. Ef 2,3; 1Pt 2,22). Zákon urobil Krista vinníkom za všetky hriechy celého sveta a odsúdil Ho k hanebnej smrti na kríži. Práve tým Ježiš naplnil Božie zaslúbenie z 1M 22,18, ktoré by si inak človek poddaný hriechu, prekriaty zákonom a hodný večného zahynutia nemohol žiadnym spôsobom zaslúžiť ani získať.

Verš 6: Potvrdením tejto skutočnosti je zoslanie Ducha Svätého do srdc tých, čo patria Kristovi. Na rozdiel od prvotnej cirkvi (kde sa zoslanie Ducha dialo viditeľným spôsobom – ako znamenie najmä pre neveriacich – napr. 1K 14,22) po riadnom ustanovení cirkvi Duch Svätý prichádza prostredníctvom zvestovania Evanjelia, a tak budí v srdciach nové túžby a nové nadšenie, novú lásku aj bázeň. Vo svetle evanjelia tak kresťan vyznáva Krista ako svoju jedinú zásluhu a spravodlivosť.

Návrh propozície

1. *Bez Krista žijeme pod ťarchou zákona*
2. *S Kristom v srdci sme slobodnými Božími deťmi*

Myšlienky ku kázni

Ak sledujeme dianie okolo seba, často počujeme výroky obsahujúce slovo „zákon“. Sú to napr. diskusie o tom, či je ten-ktorý zákon dobrý alebo nie. Inokedy sa ľudia pýtajú, či niekto dodržal, resp. porušil zákon. Alebo sú to slová ako „neporušil som zákon...“ a pod. Takto sa zvyknú obhajovať ľudia vo verejných funkciách, keď niekto odhalí ich zlyhanie. Namiesto uznania chyby sa snažia vytvoriť dojem pravého opaku, že u nich je všetko v poriadku a nikto im nemá čo vyčítať. Takmer vo všetkých spomenutých prípadoch však ide o zákony vytvorené ľuďmi, ktoré môžu byť ľuďmi aj zmenené, a preto platia iba dočasne. Len málokedy si ľudia uvedomujú, že okrem ľudských zákonov platí aj zákon, ktorý nezávisí na vôli človeka, žiadny človek ho nemôže zmeniť, a preto platí natrvalo. Je to večný a nezmeniteľný Boží zákon. Existencia Božieho zákona môže mať v našom živote dvojaký účinok – podľa toho, aký je náš vzťah k Ježišovi Kristovi:

1. Bez Krista žijeme pod ťarchou zákona

Život pod ťarchou zákona môže mať viacero podôb. Taký je napríklad život človeka, ktorý Boží zákon buď vôbec nepozná, alebo ho pozná a neriadi

sa podľa neho. Slovanami žalmistu, je to človek, ktorý „chodí podľa rady bezbožníkov, stojí na ceste hriešnikov a sedí v kruhu posmievačov“ (por. Ž 1,1) Takýto život je podľa Písma poznačený trvalou hrozbou Božieho trestu už tu v časnosti a nemá perspektívu pokračovania vo večnosti („bezbožníci sú ako plevy, ktoré vietor rozvievá... cesta bezbožných vedie do záhuby“ – Ž 1,4.6) V tom istom žalme nachádzame veľké vyznačenie hodnoty poznania Božieho zákona („blahoslavený muž, ktorý má záľubu v zákone Hospodinovom...“ Ž 1,2) Na druhej strane ani samotné poznanie zákona človeka nemusí zachrániť pred časným trestaním a večným odsúdením. Názorne to ilustruje Ježišovo podobenstvo o farizejovi a publikánovi (L 18,9-14) Farizej bol človek na prvý pohľad spokojný sám so sebou. Hovoril o sebe: „Nie som ako ostatní ľudia, vydierači, nespravodliví, cudzoložníci, alebo ako aj tento publikán. Postím sa dva razy do týždňa, dávam desiatky zo všetkého, čo mám.“ Zdanlivo je príkladom dokonale zbožného života. Z vonkajšieho pohľadu na ňom nemožno nájsť chybu Je si toho aj vedomý a vyjadruje to v modlitbe. Akoby žiadal Boha, aby ocenil jeho dokonalý a príkladný život. Aká je však

Božia odpoveď? Kristus hovorí, že po svojej modlitbe neodíšiel z chrámu ospravedlnený. Aké sú to ťažké slová, aký je to tvrdý súd! Človek - podľa ľudských meradiel - príklad dokonalého života, je pred Bohom uznaný za nespravodlivého, to znamená hriešneho, bezbožného, odsúdeniahodného. A prečo sa tak stalo? Lebo nenaplnil dvojité prikázanie lásky – k Bohu a k blížnemu. Jeho srdce bolo zatvorené, či dokonca zatvrdené ako pred Bohom, tak pred blížnym. On ďakoval za to, že nie je taký, ako sú ostatní ľudia, a tak sa chcel pred Bohom chváliť vlastnou spravodlivosťou, ktorá nemôže obstať. Preto nesplnil ani čiaročku z prikázaní Zákona. Keby len bol povedal: „Bože, my všetci sme hriešni, tento nešťastný colník tak isto ako ja a my všetci ostatní. Bože, buď milostivý nám hriešnym!“ Takto by bol naplnil celú Božiu vôľu. vzdal by Bohu česť a chválu, aká Mu náleží, a svojho blížneho by priniesol skrze modlitbu k Bohu, s prosbou o pomoc a odpustenie hriechov. Bolo by to naplnenie podstaty kresťanskej lásky, ako hovorí apoštol Pavol: „Jedni druhých bremená znášajte, a tak naplníte zákon Kristov.“ (G 6,2)

2. S Kristom v srdci sme slobodnými Božími deťmi

Aj tu nám Ježišovo podobenstvo dáva dobrú ilustráciu. Publikán prišiel do chrámu s rovnakým úmyslom ako farizej – modliť sa. Stojí v blízkosti farizeja, a predsa je celkom inde - je blízko Bohu. Nedokáže ani pozdvihnúť hlavu. Nehovorí nič o postení, dávaní desiatkov, vôbec nič o svojich skutkoch. Pán však jasne učí, že všetky jeho hriechy nie sú také veľké, ako hriech pokrytca. Lebo ak sa niekto čo aj len o prst povyšuje nad svojho blížneho, je najhorší hriešnik a pred Bohom úplne ponížený. Ani ten publikán, ktorým všetci pohrdali, nevykonan za celý svoj život tak veľa a takých ťažkých hriechov ako farizej, keď povedal: „Bože, ďakujem Ti, že nie som ako ostatní ľudia.“ Práve vďaka svojej pokore a túžbe po Božej milosti odišiel publikán do svojho domu ospravedlnený – ako Božie dieťa, oslobodené spod Božieho hnevu a odsúdenia. Pamätajme teda, že Boh nám dáva zákon ako zrkadlo, aby sme v ňom videli svoje srdce - či je dobré alebo zlé, podľa toho, či v ňom prebýva Kristus. On hovorí: Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým srdcom, celou dušou a celou myslou. To je veľké a prvé prikázanie. A druhé je mu

podobné: Milovať budeš blížneho ako seba samého. (Mt 22,37-39). Ak chceme tieto slová naplniť, potrebujeme mať srdce colníka, v ktorom bola pravá viera. Napriek jeho vinám bol jeho skutok pokánia dobrý a slúži na prospech celému svetu. Učí nás, že človek sa potrebuje pred Bohom pokoriť a vzdávať Mu chválu.

Použitá literatúra

HENRY, Matthew. *Commentary on the Epistle to Galatians*. Dostupné na: <https://www.biblestudytools.com/commentaries/matthew-henry-complete/galatians/4.html>

LUTHER, Martin. *Commentary on the Galatians*. Dostupné na: <https://www.biblestudytools.com/commentaries/luther/galatians/4.html>

Mgr. Kristián Kostecký

31. december

Závierka občianskeho roka

Text: R 8, 31 - 39

Exegetické poznámky

Pri výklade tejto časti listu Rímskym je veľmi dôležité mať na zreteli celý jeho kontext. V opačnom prípade hrozí nebezpečenstvo nesprávneho pohľadu: *My sme majstri, lebo na našej strane je Boh! Keď Boh za nás, kto proti nám*. Chyba tohto pohľadu spočíva v nesprávnom prenesení fókusu na slovo MY/JA. Ak sa naše konanie a myslenie začína slovom JA, nikdy nevedie k vnútornej slobode a nekončí vo večnom živote. Cesta k záchrane, do večnosti sa začína slovom ON = Boh. (On prv miloval nás. 1J 4,19).

Aký je relevantný kontext Listu Rímskym? Zvolanie „Keď Boh za nás“ správne pochopíme, keď berieme do úvahy výrok: *Všetci totiž zhrešili a nemajú Božiu slávu. Ospravedlnení sme zdarma, z Božej milosti*, (R 3,23n) slová z R 6,4:

... skrze krst sme zomreli pre hriech a smrť a začal v nás žiť nový človek, Kristus, alebo: nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus (G 2,20), a napokon zvolanie Pavla zo záveru 7. kapitoly: *Biedny ja človek, kto ma vytrhne z tohto tela smrti. Vďaka za to Bohu, skrze Ježiša Krista, nášho Pána!* (R 7,24n). Až takto vnútorne zjednotení s Bohom skrze Krista môžeme mať odvahu správnym spôsobom vyznať: *Keď Boh za nás, kto proti nám!* To v praxi znamená to, že nie Pán Boh nás nasleduje a ochraňuje na našich cestách hriechu, ale našou záchranou je, ak my nasledujeme Pána Boha a v pokore a dôvere kráčame cestami omilostenia a spravodlivosti. Vedomie omilostenia krvou Ježiša Krista nás oslobodzuje od bremena povinnosti plniť Boží zákon ako spôsob dosiahnutia spásy. Vedomie draho vykúpenej záchranu nás zároveň motivuje nezotrvať v hriechu, ale proti nemu zápasiť.

Situácia čitateľov listu je dosť odlišná od našej situácie kresťanského života v slobode vyznávania viery. Keď kresťania v Ríme čítali o protivenstvách a súdoch, vnímali tieto slová vo veľmi konkrétnych súvislostiach. Mali skúsenosti s prenasledovaním kresťanov v Rímskej ríši, pri ktorom mnohí prišli o rodiny, o majetok, aj o život. Práve do

takej situácie im Pavlove slová dodávali povzbudenie, keď pripomínali, že skutočne vážnym a dôležitým súdom bude pre každého človeka až súd Boží, nie pozemské ľudské súdy. Ľudia dôverujúci v milosť Ježiša Krista si mohli s úľavou a vďakou vydýchnuť, že na tomto rozhodujúcom súde už nikto veriacim nič zlé neurobí, ani ich nepošle do ďalšieho utrpenia, lebo sudcom bude Ten, kto sa za nich obetoval, teda sám Kristus. Tam bude mať zvrchovanú moc láska Kristova, od ktorej nás neodlúči žiadna mocnosť.

Pavol dramaticky rozvíja zoznam mocností, ktoré ohrozujú kresťanov, Ježišových nasledovníkov. Za týmito pojmi v predstavách Pavla a kresťanov v Ríme sa vynárajú rady Kristových nepriateľov s konkrétnymi ľudskými tvármi a menami, ktoré boli známe kresťanom jeho doby, ale aj predstavy o nepriateľovi duchovnom, o diablove a jeho služobníkoch. Pavol sám mal skúsenosti s ľuďmi aj duchovnými mocnosťami, ktoré ho prenasledovali za jeho misijnú činnosť. Vyjadrenie „výška a hĺbka“ vo vtedajšej reči bolo synonymom začiatku a konca hviezdnej dráhy. Tým Pavol rozširuje účinnosť Božej lásky z pozemských meradiel na všetky končiny Božieho stvorenia.

Kategorické vyhlásenie: *Nič nás nemôže odlúčiť od Božej lásky v Ježišovi Kristovi* však znamená istotu budúcnosti, ktorá je pod autoritou toho, ktorý sa za nás obetoval. Božia láska bola skrze Krista vyliata na zem v takom množstve, že preteká do všetkých končín sveta geograficky aj časovo. To dáva nášmu pohľadu do budúcnosti na prahu nového roku radostnú a pozitívnu perspektívu nehľadiac na možné starosti, problémy či dokonca prenasledovania pre vieru v Krista.

Návrhy propozície

Láska Kristova je stále s nami

1. *Vďaka láske Kristovej smieme prosiť o odpustenie našich vín z roku 2020*
2. *Vďaka láske Kristovej máme dôvody ďakovať za Božie požehnanie v roku 2020*
3. *Vďaka láske Kristovej máme nádej, že aj rok 2021 prežijeme v Božej ochrane a vedení.*
Nič nás nemôže odlúčiť od lásky Kristovej.

Inú propozíciu je možné vystaviť na slovesách, ktoré v perikope ponúkajú dynamickú líniu diania Božieho s nami, pre nás a za nás:

- Boh ne-ušetřil Syna, vy-dal Ho za nás (vdaka za Božie zjavenie, z ktorého žijeme vo viere)
- Kris-tus sa pri-hovára za nás (v zápasoch života sme neboli ani dnes nezostávame sami)
- My sláv-ne víťazíme skr-ze Krista (ak žijeme s Kristom, s Ním a Jeho mocou aj víťazíme)
- Nič nás ne-môže od-lúčiť od lás-ky Božej (smelo môžeme vykročiť do nového roka, ak naše kroky nasledujú Ježiša Krista).

Myšlienky ku kázni

Téma sviatku podľa Agendy: **Bdelosť a vernosť.**

Máme za sebou ďalší občiansky rok. Veľmi zvláštny rok. Rok poznačený skúsenosťami, aké sme nikdy predtým nemali, dokonca ani naši predkovia, až niekam do doby spred sto rokov. Okrem života v rodine, povinností v práci, okrem bežných spoločenských záležitostí sme prežívali zápas celého sveta s pandemiou novej nebezpečnej choroby. Niektorí ju zlahčovali, niektorí ignorovali. No vážnosť situácie roku 2020 potvrdzuje okrem iného temer milión obetí, ktoré zomreli v súvislosti s pandemiou Covid 19. Vážnosť situácie potvrdzujú mnohé zrušené podujatia

a stretnutia, a to nielen rodinné, miestne, svadby, slávnosti, jarmoky, ale dokonca aj udalosť takého svetového formátu, ako boli presunuté Olympijské hry. Prežili sme skutočne výnimočný rok a počas neho mnoho nečakaných starostí. Ako sme ich zvládli, ako sme ten rok prežili?

Koniec občianskeho roka nám vždy ponúka príležitosť rekapitulovať naše zážitky a skúsenosti za uplynulé obdobie. Je celkom namieste spomínať na to, čo sme v tomto roku robili, ako sme žili a rozmýšľať nad tým, či to, ako sme sa správali, bolo dobré alebo zlé.

Silvester je vhodnou dobou na takéto vyhodnotenie jednej časti života. Pravdivo povedané, tento deň v skutočnosti nie je ničím odlišný od iných dní. Ale symbolicky ako deň na konci kalendára nám pripomína iný deň nášho života, ktorý bude absolútne výnimočný. Lebo to bude náš posledný deň. Tento deň môže prísť celkom nečakane, bez prípravy. Môže nás prekvapiť. Nemusíme mať ani chvíľu času, aby sme si uvedomili, že sa náš život končí. Ak by sme si teda všetko hodnotenie svojho života nechávali len na ten úplne posledný deň, zbavili by sme sa dôležitej možnosti – možnosti nápravy chybných krokov, možnosti pokánia a zmeny svojho životného smerovania.

Tu stojí za zamyslenie, či takú možnosť k náprave máme. Z právneho poriadku v štáte poznáme zásadu: trikrát a dosť. Možno aj rozumieme jej zmyslu. Ak niekto nie je ochotný sa vzdať zločinného správania, tak trpezlivosť celej spoločnosti má svoje hranice. Trikrát zlyháš a nebudeme sa s tebou viac zaoberať. Budeš tvrdo potrestaný.

Kolkokrát sme sa previnili vo vzťahu k Pánu Bohu? Kolkokrát sme zhrešili? Možno, že niektoré zlé skúsenosti tohto roku sú priamym dôsledkom nášho hriechu. Máme vôbec právo prosiť o milosť, o odpustenie? Máme možnosť nápravy? Neplatí u Pána Boha zásada: *Trikrát a dosť, viac sa nezmilujem?*

Pri tomto bode našich úvah a hodnotenia uplynulého roka nám ako balzam znejú slová apoštola Pavla. Pavol nás upozorňuje na Krista. Toho Ježiša Krista, ktorý bol za nás a za naše hriechy už dávno potrestaný. Toho Ježiša Krista, ktorý aj žene hriešnici povedal vyslobodzujúce slová: *chod' a viac nehreš!* Vďaka tomuto Pánovi Ježišovi, Božiemu Synovi môžeme s dôverou znovu obrátiť svoju tvár k nebeskému Otcovi s prosbou o milosť. Ak nás dnešný deň pozýva k pokániu, prehodnoteniu svojich ciest a zmene zlého smerovania, tak je vlastne pozvaním ku Kristovi. Skrže

Neho a vďaka Nemu máme možnosť nielen starý rok dokončiť, ale s nádejou aj vstúpiť do roku nového. S nádejou na odpustenie, Božiu pomoc a vedenie v roku 2021. Problém svojich hriechov dokážeme riešiť len vďaka tomu, že láska Božia skrže Ježiša Krista bola medzi nami v roku 2020 prítomná.

Vyhodnotenie života po ďalšom roku má aj svoju pozitívnu stránku, určite sme totiž prežili aj veľa dobrého. Za toto prijaté dobro je na mieste Pánu Bohu ďakovať. To je veľmi dôležitá súčasť nášho hodnotenia života. My predsa nežijeme len z vlastných síl. Všetko, čo v živote dosahujeme nie je len výsledkom nášho snaženia. Toto platí o rôznom požehnaní, ktoré bežne zažívame v pozemskom živote. S pohľadom upretým na rok 2020 by sme mali byť schopní vidieť mnoho dobrých darov, ktoré nám Pán Boh daroval. Ak spomíname na celosvetovú pandémiu, tak musíme s vďakou uznať, že v našej krajine nás Pán Boh ochránil pred nekontrolovaným šírením choroby. Nemali by sme zabúdať aj na ďalšie požehnanie – slobodu nášho života, ktorá v iných krajinách sveta nie je samozrejmosťou. Sloboda života, súčasťou ktorej je aj sloboda vyznávania viery v Krista je pre nás vzácnym darom,

za ktorý máme byť vďační a máme si ho chrániť.

Ďalšou oblasťou Božieho požehnanía sú naše vzťahy s ľuďmi – tými najbližšími v rodine, manželstve, ale aj vzťahy v susedstve, v rodine kresťanskej cirkvi, v našich zboroch. Toto vyhodnotenie si musíme urobiť každý sám za seba, podľa toho, v akých vzťahoch sme žili a ktorí ľudia pre nás boli v uplynulom roku Božím obdarovaním. Ak s nimi žijeme v pekných vzťahoch, aj tu si musíme uvedomiť, že láskavosti, prajnosti, vzájomnej ochotnej službe sa my ľudia neučíme sami od seba, od prírody. Všetko pekné v medziľudských vzťahoch je výsledkom Božieho požehnanía, Božej múdrosti, Božej lásky, ktorú zvrchovaným spôsobom Pán Boh zjavil v živote svojho Syna Ježiša Krista. Od Neho sa už 2000 rokov učíme prijímať malé deti, uctiť si ako rovnocenného človeka aj toho, kto je nemocný, bezvládný, starý, alebo je človekom z iného národa, inej kultúry. Ježiš otvoril oči svojim nasledovníkom, aby v Samaritánovi nevideli nepriateľa, cudzinca, ale blížneho, aby v odsúdenom lotrovi na kríži nevideli beznádejný prípad, ale blížneho, ktorému sa ešte dá pomôcť. Ježiš Kristus učil prijímať cudzích ľudí ako svojich, ako to urobil

na kríži vo vzťahu svojej matky a učeníka Jána. Nepreberné množstvo príkladov lásky, dobroty nám zanechal Pán Ježiš a stal sa tak pre nás inšpiráciou pre naše dobro.

Ak sme zažívali požehnanie v rodinách, priateľstve, v cirkvi, dnes máme dôvod za to oslavovať Pána Boha, lebo láska Kristova bola pri nás viditeľná.

Hodnotenie roka 2020, v ktorom si uvedomíme prejavy Božej lásky, Božej ochrany, Božej pomoci, je pre nás veľkou vzpruhou, keď svoj pohľad uprieme do budúcnosti. Máme pred sebou ďalší rok. Kladieme si otázky, čo nám prinesie v oblasti boja s pandémiou. Zvládneme ju? Bude svet schopný vyprodukovať potrebné vakcíny? Budú účinné? Budeme ochotní sa nechať zaočkovať, alebo sa necháme ovplyvniť rôznymi konšpiračnými bludmi?

Čo nám prinesie rok 2021 v živote cirkvi? Dokážeme už konečne viac myslieť na spoločné dobro, ako na osobné či lokálne záujmy? Zvládneme nový systém financovania cirkevného života, alebo to bude jeden veľký zápas, v ktorom sa ukáže, o čo nám vlastne vo viere v Pána Boha ide? Prebehne aj sčítanie ľudu. Dokážeme správne vyhodnotiť jeho výsledky? Budeme sa ich báť, alebo ich vezmeme ako vecnú

informáciu, ktorá nám podáva podnety, ako a kam ďalej?

Otázok dlhý rad ako v známej piesni skupiny Olympic. Aby sme prelom rokov mohli prežiť bez prebytočných stresov, je dobré, že nám znie Božie slovo z pera apoštola Pavla. Vlieva nám dôveru: Nič nás nemôže odlúčiť od lásky Božej, ktorá je v Ježišovi Kristovi.

Sčítanie ľudu a z neho vyplývajúce štatistické čísla neznížia veľkosť Božej lásky voči nám. Zmeny v organizácii cirkvi ani finančné potreby nášho života neznížia veľkosť Božieho záujmu o nás. Turbulencie v hospodárstve nespôsobia neistotu v Božom vzťahu k nám. Božia láska voči nám dokázaná životom, smrťou a vzkriesením Pána Ježiša Krista je spoľahlivou istotou, konštantou, o ktorú sa aj v roku 2021 budeme môcť oprieť ako jednotlivci, tak aj cirkev.

Ak sme sa teda dožili tohto dňa, obvyčajného, no predsa dňa s veľkým posolstvom, tak ho správne využime, aby sme sa kajali zo svojich zlyhaní, aby sme Pánu Bohu ďakovali za prijaté dary a aby sme vyznali svoju dôveru v Jeho lásku a moc nad nami.

Použitá literatúra

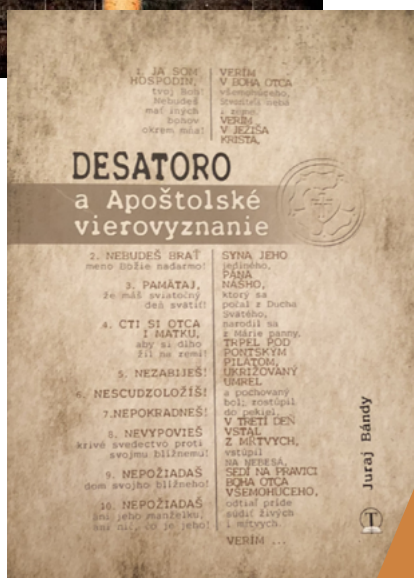
Karol Barth: Stručný výklad listu
Římanům, Kalich 1989

John MacArthur: Nový zákon, Komentár
verš po verši, Didasko, Kroměříž,
2013

Mgr. Ján Velebír

Tip na knihu

Pána profesora Juraja Bándyho poznáme všetci ako dlhoročného pedagóga a neskôr aj dekana Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave. Je autorom mnohých hodnotných a pre kazateľskú prácu užitočných kníh. Keďže bol hosťom nášho rozhovoru v tomto čísle Služby slova, radi by sme Vám dali do pozornosti práve jeho knihy. O mnohých zaiste viete, niektoré možno aj máte, no možno niektorú nepoznáte, alebo ešte nemáte a mohla by vám byť užitočná.

Vydavateľstvo Transcius v súčasnosti ponúka dve knihy Prof. Bándyho, a to:

Stará zmluva na kazateľni (2017)
Desatoro a Apoštolské vyznanie (2018)

Obe knihy sú vhodné aj pre laickú verejnosť. Prinášajú kázne na všetky nedele cirkevného roka a výklad Desatora i Apoštolského vyznania, napísaný pútavým spôsobom.

Obe knihy si môžete objednať priamo vo vydavateľstve Transcius www.transcius.sk, alebo ich nájdete aj v iných knižných obchodných sieťach.

Okrem kníh z vydavateľstva Transcius je tu však aj široká ponuka titulov, ktoré vydala Evanjelická bohoslovecká fakulta UK v Bratislave. Prinášame Vám prehľad kníh, ktoré si môžete zakúpiť. Nákup je však možný iba osobne v knižnici Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave na Bartóčkovej 8.

Dekalóg na prahu 21. storočia (Referáty, ktoré odzneli na sympóziu dňa 8. 2. 2001 na EBF UK) (2001)

Úvod do exegézy Starej zmluvy (2002)

Teológia Starej zmluvy (2003)

Exegéza knihy proroa Jonáša (2008)

Úvod do Starej zmluvy (2004)

Nová zmluva na kazateľnici (2008)

Dejiny Izraela (2006)

Kniha Rút (2015)

Farárske remeslo (2018)

Exegéza knihy Józuovej (2016)

Viac informácií ku knihám či možnosti nákupu získate priamo v knižnici EBF UK na čísle 02/90 20 21 50 alebo na e-mailovej adrese terezia.jurikova@uniba.sk.

Slovníkový portál Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV

Práca so slovom nie je vždy jednoduchá, a to ani vtedy, ak pracujete s vlastným materinským jazykom. Slovenský jazyk v sebe ukrýva množstvo záludností, do praxe prichádza mnoho slangových výrazov alebo sa v hovorovej reči uplatňujú zvraty, ktoré odporujú správne použitiu jazyka.

Ak sa aj vy niekedy dostávate do situácie, kedy by ste potrebovali overiť význam toho či onoho slova, presvedčiť sa, že je vami napísaná podoba daného slova správna, alebo nájsť vhodné synonymum k slovu, ktoré často používate, máme pre vás tip.

Použite Slovníkový portál Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV. Nájdete ho na adrese

slovník.juls.savba.sk

Portál vám ponúka hneď niekoľko základných slovníkov a príručiek, s ktorými môžete pracovať. Nájdete tu:

<i>Krátky slovník slovenského jazyka</i>	<i>Slovník cudzích slov</i>
<i>Pravidlá slovenského pravopisu</i>	<i>Synonymický slovník slovenčiny</i>
<i>Slovník súčasného slovenského jazyka</i>	<i>Historický slovník slovenského jazyka (dokonca Bernolákov)</i>
<i>Retrográdny slovník súčasnej slovenčiny</i>	<i>Slowár Slowenský Česko-Laťansko-Ňemecko-Uherskí.</i>

Vo všetkých môžete jednoducho a efektívne vyhľadávať.

Portál navyše ponúka Slovník prepisov z orientálnych jazykov, Názvy obcí Slovenskej republiky či databázu priezvisk alebo urbanoným.

Pre všetkých tých, ktorí pracujú s textom v slovenskom jazyku, ide o ucelený nástroj, kde nájdete všetko pod jednou strechou.

Veríme, že vám tento tip padne vhod a že služby Jazykovedného ústavu L. Štúra pri práci neraz využijete.

Podporte Službu slova

Milí čitatelia, bratia a sestry!

Ak ste v čítaní našej novej Služby slova prišli až sem, znamená to, že vás zaujala. Budeme veľmi radi, ak sa s nami podelíte o vaše dojmy, vyjadríte svoj kritický či pochvalný názor alebo prispějete podnetom či konkrétnym článkom. Redakciu môžete kedykoľvek kontaktovať e-mailom na adrese sluzbaslova@ecav.sk alebo telefonicky na čísle 0918 828 010.

Prečo podpora?

Hoci od januára 2016 vychádzala Služba slova zadarmo ako pomôcka pre všetkých kňazov ECAV, nie všetci ju využívali a náklady spojené s jej tlačou a distribúciou sa stali neefektívnymi. Preto sa Generálne presbyterstvo dňa 4. októbra 2019 rozhodlo vrátiť k predošlému stavu, kedy bola Služba slova poskytovaná za poplatok, ako každé iné periodikum v cirkvi. Zároveň GP rozhodlo vydávať Službu slova iba digitálne, čo tiež minimalizuje náklady na jej vydávanie.

Z povedaného by sa mohlo zdať, že príprava internetového časopisu nič nestojí, a tak nemá zmysel hovoriť o financiách. Ani to však nie je celkom pravda. Aj príprava internetového časopisu si vyžaduje svoje náklady (honoráre pre autorov a spracovateľov), hlavne ak má časopis prinášať kvalitný obsah a má mať aj oku lahodiace grafické spracovanie. Preto sa uchádzame o vašu podporu vo forme milodaru.

Výška príspevku

Generálne presbyterstvo stanovilo výšku príspevku na Službu slova na 10 € na rok. Uvítame, samozrejme, aj milodary od cirkevných zborov či seniorátov.

Ako prispieť?

Službu slova si môžete zabezpečiť e-mailom na adrese sluzbaslova@ecav.sk. Napíšte, že máte záujem o Službu slova, a zašlite milodar v minimálnej výške 10 € na číslo účtu SK55 0200 0000 0013 6875 6257 s použitím variabilného symbolu 663085.

Čaká na vás

V budúcom čísle Služby slova sa dozviete o vedecko-výskumnom prieskume homiletickej činnosti cirkví a jej dopade na kvalitu života v našej spoločnosti. V roku 2010 ho na Slovensku realizoval Prof. ThDr. Pavel Procházka, PhD.

Okrem neho vám Služba slova prinesie

- kázňové prípravky na mesiac január až marec 2021
- spomienku na brata emeritného biskupa Východného dištriktu Júliusa Fila
- rozhovor s emeritným generálnym biskupom ECAV na Slovensku Prof. ThDr. Júliusom Filom, Dr. H. c.
- ďalšie moderné podobenstvá
- a ďalšie informácie, uputávky a zaujímavosti

SLUŽBA SLOVA

4/2020

Ročník 69.

Homiletický časopis Služba slova v rokoch 1952 – 2015 vychádzal ako príloha Cirkev-ných listov. Od roku 2016 vychádzal ako samostatná pracovná príručka pre duchov-ných ECAV na Slovensku. Od leta 2019 vychádza elektronicky.

- Vydáva:** Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku,
Palisády 46, Bratislava
- IČO:** 00179 213
- Adresa redakcie:** Generálny biskupský úrad ECAV na Slovensku, P. O. BOX 289,
810 00 Bratislava; tel.: 0918 828 010, misia@ecav.sk
- Šéfredaktor:** Štefan Kiss
- Členovia redakcie:** Simona Devečková, Jana Nunvářová, Zuzana Poláková,
Boris Mišina
- Jazyková úprava:** Katarína Mikulovičová
- Grafické spracovanie:** Andrej Mišina
- Periodicita vydania:** štvrťročne
- Dátum vydania:** október 2020